

RELIGIE

CULTUL ORTODOX

8

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

LIVIU VIDICAN-MANCI
IONUȚ CHIRA
BOGDAN-MARIUS NEGREA

CORINT
BOOKS

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației și Cercetării.

Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară

aprobată prin Ordinul ministrului educației nr. 3393 din 28.02.2017,

119 – număr unic de telefon la nivel național pentru cazurile de abuz împotriva copiilor,

116.111 – număr de telefon de asistență pentru copii, în conformitate cu Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

RELIGIE

CULTUL ORTODOX

8

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

LIVIU VIDICAN-MANCI
IONUȚ CHIRA
BOGDAN-MARIUS NEGREA

CORINT
BOOKS

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației și Cercetării prin ordinul de ministru nr. 6400/22.09.2025.
Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2025–2026.

Inspectoratul școlar
Școala / Colegiul / Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Manualul a primit avizul Patriarhiei Române prin adresa nr. 3 639 din 08.04.2025.

Date despre autori:

Liviu Vidican-Manci – preot, conf. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, director al Colegiului Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca, licențiat în Teologie și Economie, doctor în Teologie, Catehetică-Omiletică și Istorie Bisericească Universală, autor și coautor al mai multor lucrări și studii în domeniul Teologiei, specialist în studierea impactului noilor tehnologii și al inteligenței artificiale asupra vieții religioase a copiilor și a tinerilor.

A obținut premiul de excelență în cercetare, Universitatea Babes-Bolyai, și de două ori premiul de excelență în management școlar, acordat de Inspectoratul Școlar Cluj.

Distincții preoțești: Crucea Arhiepiscopală și Crucea Transilvană, acordate de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului; Crucea Nordului, acordată de Episcopia Europei de Nord.

Ionuț Chira – preot, prof. dr. la Colegiul Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca, doctor în Teologie, Catehetică-Omiletică, autor și coautor al mai multor studii de specialitate în domeniul Teologiei.

Bogdan-Marius Negrea – prof. dr. la Liceul de Informatică „Tiberiu Popoviciu” din Cluj-Napoca și la Școala Gimnazială „Horea” din Cluj-Napoca, doctor în Teologie, Studiul Vechiului Testament, evaluator/reviewer ARACIS (Agenția Română de Atestare a Calității Învățământului Superior) și ENQA (The European Association for Quality Assurance in Higher Education), autor și coautor al mai multor lucrări și studii de specialitate în domeniul Teologiei.

Referenți:

Pr. lect. univ. dr. **Daniel Mocanu**, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

Pr. prof. dr. **Mihai Andrei Mureșan**, Colegiul Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca.

Redactare: **Geanina Popescu**

Tehnoredactare: **Dan Mihalache**

Design copertă: **Dan Mihalache**

Surse foto: **arhiva personală a autorilor, Darius Echim, Ionuț Chifa, Sergiu Nicola, diacon Cristian Hideg, Shutterstock**

Înregistrare audio: **diacon Dan Văscu**

Varianta digitală: **Editsoft & Services**

ISBN 978-606-088-959-5

Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Corint Books.

Pentru comenzi și informații, contactați:

GRUPUL EDITORIAL CORINT

Departamentul de Vânzări

Str. Mihai Eminescu nr. 54A, sector 1, București,
cod poștal 010517. Tel./Fax: 021.319.47.97; 021.319.48.20

Depozit

Str. Gării nr. 11, Mogoșoaia, jud. Ilfov

Tel.: 0758.053.416

E-mail: vanzari@edituracorint.ro

Magazin virtual: www.edituracorint.ro

Cuvânt-înainte

Dragă cititorule, elev în clasa a VIII-a, viitorul se deschide cu generozitate înaintea ta. De la un an la altul vei crește tot mai mult în cunoaștere. Pentru că noi știm că fără Dumnezeu cunoașterea nu e deplină, în aceste pagini ne vom adresa, în primul rând, sufletului tău bun și, desigur, minții tale inteligente.

Alături de minunații tăi dascăli vei parcurge cele patru domenii prevăzute pentru acest an de studiu. În fapt, te invităm la o călătorie. Ne-am gândit să fim alături de tine și prin lecțiile înregistrate audio, semnalizate de un cod QR. **În primul domeniu** te vei întâlni cu Părinții Primelor Sinoade Ecumenice. Vom încerca să devenim portavocea lor pentru ca tu să descoperi și să înțelegi cât mai bine învățătura ortodoxă despre Sfânta Treime. Ne-am străduit să nu fim prea abstracți, iar tu vei observa cât de prezent este Dumnezeu în viața de zi cu zi, în ceea ce numim viața creștinului. În fiecare lecție, într-o rubrică specială, dorim să-ți prezentăm pe unul dintre prietenii lui Dumnezeu, pentru că la vârsta adolescenței avem nevoie de modele care nu doresc să ne fure inocența. Fiecare domeniu se va încheia cu o recapitulare sub forma unei hărți conceptuale.

În al doilea domeniu, pentru că am văzut noi înșine cât de importantă este credința, vom deschide Sfânta Scriptură și îl vom reîntâlni pe Iisus Hristos, Cel numit și Cuvântul lui Dumnezeu, care ne descoperă și ne întărește credința. Va fi un domeniu în care vei descoperi înțelesuri multiple ale Cuvântului (Hristos) și cuvântului, care te vor lumina.

Al treilea domeniu se dorește ghid pentru perioadă pe care o traversezi ca tânăr. Ne-am dorit să vorbim pe inima ta despre frumusețea adevăratei libertăți; despre importanța gândirii optimiste, care caută soluțiile și rezolvă problemele; despre provocările de zi cu zi, dependențe, tehnologie și inteligență artificială. Toate acestea, privite în lumina moralei creștin-ortodoxe.

Odată cu **al patrulea domeniu**, călătoria noastră se va încheia, după ce vom studia importanța muzicii în viața creștinului și rolul literaturii religioase în fundamentarea viitorului adult. Incursiunea în arta religioasă are menirea să ne indice modul cum învățătura creștină a influențat și chiar a dat naștere unor stiluri arhitecturale și picturale unice.

Mult succes!

Autorii

Cuprins

Cuvânt-înainte	3
Ghid de utilizare a manualului	5
Competențe generale și competențe specifice.....	6
Test inițial	7

DOMENIUL I

DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUȚ OMULUI	9
Iubirea, temeiul vieții	10
Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică	14
Mărturisirea Sfintei Treimi în <i>Simbolul de credință</i> (Tatăl și Fiul) (I)	18
Mărturisirea Sfintei Treimi în <i>Simbolul de credință</i> (Sfântul Duh) (II)	22
Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii	26
Recapitulare	30
Evaluare	33

DOMENIUL AL II-LEA

IUBIREA LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSUL OMULUI	35
Cuvântul lui Dumnezeu, luminează pentru oameni	36
Domnul Iisus Hristos, Lumina lumii	40
Recapitulare	44
Evaluare	47

DOMENIUL AL III-LEA

VIATA CREȘTINULUI ÎMPREUNĂ CU SEMENII .. 49

Libertate și responsabilitate în viață	50
Optimismul și stăruința în viața omului	54
Provocări ale lumii contemporane și atitudinea creștinilor	58
Proiect educațional. Tentațiile adolescenței și influența anturajului	62
Recapitulare.....	64
Evaluare	67

DOMENIUL AL IV-LEA

VIATA COMUNITĂȚII ȘI SĂRBĂTORILE

CREȘTINE	69
Rolul muzicii în viața omului	70
Literatura religioasă și viața creștină	74
Arta religioasă și viața creștină	78
Proiect educațional. Podcast pentru tineri – <i>Credință și cultură în viața adolescenților</i>	82
Recapitulare	84
Evaluare	87
Fișe de autoevaluare și evaluare	89
Modele de rezolvare itemi	90
Metode de evaluare bazate pe activități practice	91
Recapitulare finală	92
Evaluare finală	95

Răstignirea Domnului – pictură murală

Ghid de utilizare a manualului

Manualul cuprinde variantele tipărită și digitală

+

Simboluri folosite
în varianta digitală

Rezolvă

Privește

Vizionează

Manualul este structurat în unități de învățare, care cuprind:

LECȚIE

Titlul lecției

Accesarea codului QR,
permite audierea lecției.

Textul lecției

Să înțelegem
Sfânta Liturghie

Dicționar
teologic

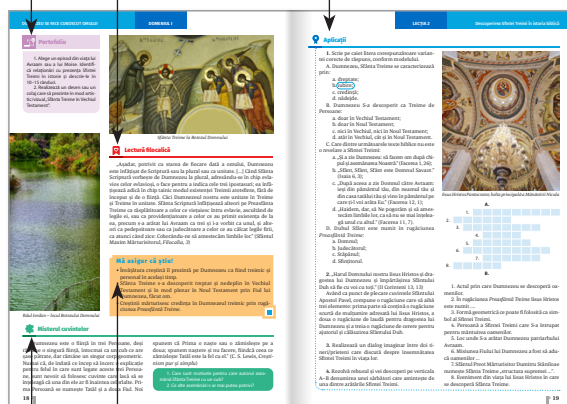
Prietenul
lui Dumnezeu

Simboluri
creștine

Portofoliu

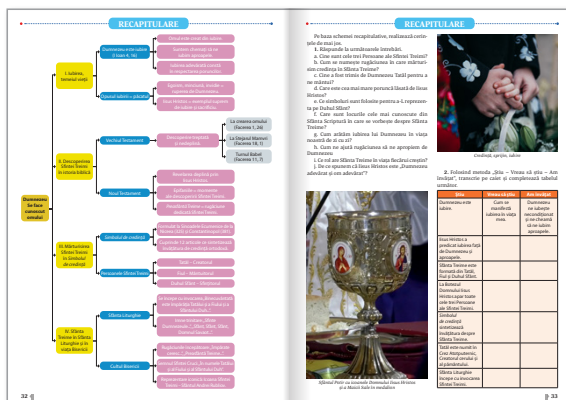
Lectură filocalică

Aplicații

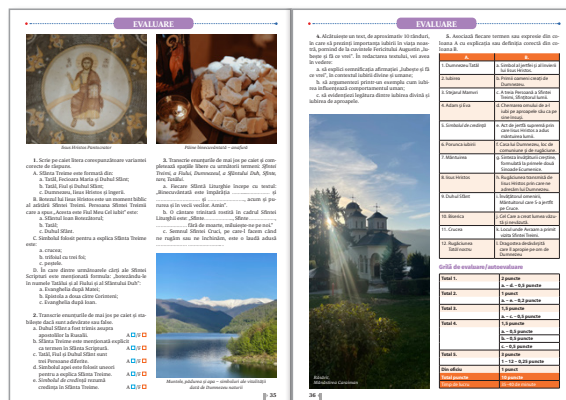

Mă asigur că știu!
Misterul cuvintelor

RECAPITULARE

EVALUARE

Competențe generale și competențe specifice

1. Utilizarea conceptelor specifice religiei proprii, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței

1.1. Argumentarea importanței asumării modelului de iubire trinitară pentru împlinirea personală și a comunității

1.2. Formularea de argumente pentru susținerea importanței unor idei, fapte, evenimente cu relevanță moral-religioasă, în plan individual și social

1.3. Compararea modurilor în care un mesaj religios poate fi exprimat prin forme de comunicare diferite

2. Manifestarea unui comportament moral, în viața personală și în societate, în acord cu valorile religioase

2.1. Evidențierea implicațiilor moral-religioase pe care modelele urmate le pot avea în viața personală și socială

2.2. Asumarea de responsabilități specifice în contexte școlare și extrașcolare de colaborare cu ceilalți, respectând diversitatea grupului, inclusiv cea religioasă

3. Raportarea experiențelor din viața de zi cu zi la principiile religioase, cu respectarea identității și diversității religioase

3.1. Susținerea rolului valorilor spirituale comune ale oamenilor, ca factor de promovare a comunității și ca sursă de rezolvare a problemelor ce apar în viața cotidiană

3.2. Analizarea calităților personale care susțin etapele propriei deveniri, în relație cu valorile moral-religioase

3.3. Implicarea în activități și proiecte individuale și de grup, centrate pe nevoi și aspecte de viață spirituală a comunității

1. Notează pe caiet numărul exercițiului și varianta corectă de răspuns. Citește textul de mai jos și explică, într-o propoziție, de ce această virtute este esențială pentru un creștin.

Care dintre următoarele virtuți este menționată în *Predica de pe Munte* ca fiind necesară pentru a-L vedea pe Dumnezeu:

- a. răbdarea; c. curăția inimii;
- b. curajul; d. milostenia.

„Văzând mulțimile, Iisus S-a suit în munte, și așezându-se, ucenicii Lui au venit la El. Și deschizându-și gura, îi învăța zicând: Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor. Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia. Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul. Fericiți cei ce flămânez și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura. Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui. Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu. Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema. Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor. Fericiți veți fi voi când vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri, că așa au prigunit pe proorocii cei dinainte de voi” (Matei 5, 1–12).

2. Scrie pe caiet textul biblic de mai jos (Marcu 2, 4–11) și completează spațiile libere cu variantele corecte din paranteză.

„Au lăsat în jos patul în care zăcea _____ (Iov, slăbănogul, Petru). Și văzând Iisus _____ (răbdarea, credința, ascultarea) lor, i-a zis slăbănogului: Fiule, _____ (iertate, înmulțite, împovărate) îți sunt _____ (păcatele, durerile, nevoile) tale! Zic ție: Scoală-te, ia-ți patul tău și _____ (mergi, întoarce-te, pleacă) la casa ta”.

3. Asociază, pe caiet, numele fiecărei Sfinte Taine din coloana A cu descrierea corectă din coloana B.
Exemplu: Botezul – d.

Sfânta Taină a Preoției

A.	B.
1. Botezul	a. Iertarea păcatelor mărturisite
2. Mirungerea	b. Binecuvântarea unirii dintre soți
3. Sfânta Euharistie	c. Primirea darurilor Sfântului Duh
4. Sfânta Spovedanie	d. Iertarea păcatului strămoșesc
5. Sfântul Maslu	e. Primirea harului preoției
6. Taina Nunții	f. Vindecare trupească și sufletească
7. Taina Preoției	g. Împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului

4. Redactează un răspuns, de 40–50 de cuvinte, despre importanța Pogorării Sfântului Duh. Explică de ce acest eveniment este considerat începutul Bisericii și cum se manifestă prezența Duhului Sfânt în viața creștinilor de astăzi.

5. Scrie pe caiet definiția *praznicului împărătesc* și oferă cel puțin două exemple. Explică, în două–trei propoziții, importanța acestuia pentru creștini.

Sfânta Taină a Împărtășaniei/ Euharistiei

6. Notează pe caiet numele fiecărei sărbători și alătură-i data corectă. Apoi explică într-o propoziție importanța fiecărei sărbători.

Exemplu: Schimbarea la Față – 6 august.

Nașterea Domnului	6 august
Botezul Domnului	25 decembrie
Schimbarea la Față	La 40 de zile după Paști
Înălțarea Domnului	15 august
Adormirea Maicii Domnului	6 ianuarie

7. Citește textul de mai jos și notează pe caiet două roade ale Duhului Sfânt. Explică, în 80–100 de cuvinte, cum se manifestă acestea în viața unui creștin. Poți folosi exemple personale.

„Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția; împotriva unora ca acestea nu este lege” (Galateni 5, 22–23).

9. Identifică evenimentul la care face referire icoana de mai jos. Notează pe caiet răspunsul și

argumentează, în trei–patru propoziții, importanța icoanelor în viața creștinilor. Explică cum acestea ne ajută în rugăciune și în înțelegerea credinței.

9. Realizează o compunere, de șase–opt rânduri, despre ce înseamnă o prietenie autentică și oferă un exemplu din viața ta sau din Sfânta Scriptură.

10. Gândește-te la o faptă bună pe care ai făcut-o recent și descrie, în 10–15 rânduri, această situație. Menționează cine a fost implicat, unde și când a avut loc acțiunea și care a fost rolul tău în această întâmplare. Explică de ce ai ales să faci acel gest și ce impact a avut asupra persoanei ajutate. În final, analizează ce învățătură creștină ai aplicat, făcând referire la un principiu biblic sau la o pildă relevantă.

Exemple:

• **Iubirea aproapelui** („Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși.” – Marcu 12, 31)

• **Mila și compasiunea** (Pilda samarineanului milostiv – Luca 10, 25–37)

Grilă de evaluare/autoevaluare

Total 1.	0,5 puncte
	• Identificare virtute – 0,2 puncte • Explicare virtute – 0,3 puncte
Total 2.	0,5 puncte
	Identificare cuvânt corect – 0,1 puncte
Total 3.	0,7 puncte
	Corespondență – 0,1 puncte
Total 4.	1 punct
Total 5.	0,8 puncte
	• Exemplu – 0,15 puncte/0,3 puncte • Explicare exemplu – 0,25 puncte/0,5 puncte
Total 6.	0,5 puncte
	Corespondență + explicație – 0,1 puncte
Total 7.	1,5 puncte
	Identificare exemplu corect + explicație 0,75 puncte
Total 8.	1 punct
	• Identificare eveniment – 0,25 puncte • Argumentare – 0,75 puncte
Total 9.	1 punct
	• Realizare compunere – 0,5 puncte • Folosirea corectă a exemplului biblic – 0,5 puncte
Total 10.	1,5 puncte
Din oficiu	1 punct
Total puncte	10 puncte
Timp de lucru	45–50 de minute

Iisus Hristos Pantocrator

DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUȚ OMULUI

1. Iubirea, temeiul vieții
2. Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică
3. Mărturisirea Sfintei Treimi în *Simbolul de credință* (Tatăl și Fiul) (I)
4. Mărturisirea Sfintei Treimi în *Simbolul de credință* (Sfântul Duh) (II)
5. Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii

[Recapitulare](#)

[Evaluare](#)

Tată ținându-și
cu dragoste
copilul în brațe

Iubirea, temelul vieții

Viața este cea mai de preț bogăție a omului. Dumnezeu este viața însăși, sursa vieții. El a creat tot ce este cuprins de întregul Univers: „**Creatorul** cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute” (Cezul, art. 1). Cu toate acestea, dintre toate făpturile create, doar omul este după chipul lui Dumnezeu. El este rodul iubirii. „**Dumnezeu este iubire**”, așa cum ne spune și Sfântul Evanghelist Ioan (I Ioan 4, 16), deci omul este revărsarea iubirii lui Dumnezeu în lume.

Omul este chemat să participe la viață prin invitația de a se iubi pe sine și pe semenii săi: „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși” (Matei 22, 39). Cum să ne iubim fără să cădem în egoism? Privind spre Dumnezeu, Cel ce **mântuiește și sfințește lumea din iubire!** Cu gândul la poruncile lui Dumnezeu: să nu minți, să nu dorești ceea ce este al colegului tău, să nu vorbești urât, respectându-ți părinții, profesorii și colegii. Astfel, dai dovadă că te iubești pe tine, iar, prin aceasta, pe cei din cercul tău de apropiați și pe Dumnezeu.

Din iubire Dumnezeu a creat întreaga natură, iar pe om l-a pus coroană a creației Sale. Din dragostea față de om, L-a jertfit pe Însuși Fiul Său. La o scară foarte mică, putem vedea dragostea lui Dumnezeu oglindindu-se în buna înțelegere dintre soți. Iubirea dintre ei duce la nașterea de copii, iar omul se face

împreună-creator cu Dumnezeu. Nu întâmplător, Sfântul Pavel consideră că dragostea este cea mai înaltă calitate pe care o poate avea o persoană, de aceea îi dedică **imnul iubirii** (I Corinteni 13). **Iubind, ne asemănăm cu Dumnezeu. Iubind, ne mântuim. Iubind ne sfințim.**

Opusul iubirii nu este, cum vehiculăm frecvent, ura, ci păcatul însuși. Cel care acceptă să trăiască în păcat, indiferent că este vorba de egoism, de minciună, de calomnie, de invidie, de neascultarea de părinți, se rupe de iubirea lui Dumnezeu.

Dumnezeu, Părinte iubitor, prin pronia Sa caută ca pentru fiecare dintre copiii Săi, tată, mamă sau copil, să ofere prilej pentru împlinire sufletească prin iubire. De aceea, iubirea este temelul vieții, pentru că izvorăște din El.

Să înțelegem textul!

1. Cum îl definește Sfântul Ioan Evanghelistul pe Dumnezeu?
2. Care este opusul iubirii? Argumentează răspunsul dat.
3. Cum și-a arătat Dumnezeu Tatăl iubirea față de lume?

Să înțelegem Sfânta Liturghie!

„Dar, totuși, pentru iubirea Ta de oameni cea de negrăit și nemăsurată, fără mutare și fără schimbare Te-ai făcut om, și Arhiereu al nostru Te-ai făcut și, ca un Stăpân a toate, ne-ai dat slujba sfântă a acestei jertfe liturgice și fără de sânge; că numai Tu, Doamne Dumnezeu nostru, stăpânești peste cele cerești și peste cele pământești, Cel ce șezi pe Tronul Heruvimilor și ești Domnul serafimilor și împăratul lui Israel, Cel ce singur ești Sfânt și întru sfinți Te odihnești. Deci, pe Tine Te rog, Cel ce singur ești bun și binevoitor, caută spre mine, păcătosul și ne-creștinul Tău rob, și-mi curățește sufletul și inima de cugete viclene.” (Rugăciune din timpul cântării Heruvicului)

Discută cu profesorul tău despre momentul liturgic pe care această rugăciune îl descrie. Identifică atribuțiile lui Dumnezeu pe baza acestei rugăciuni (exemplu: Stăpân a toate, Cel ce singur ești Sfânt).

Simbolul iubirii supreme

Prietenul lui Dumnezeu

Sfântul Ioan Gură de Aur (347–407), arhiepiscop al Constantinopolului, este unul dintre cei mai mari teologi ai Bisericii, renumit pentru darul oratoriei. Născut în Antiohia, a fost format în artele retoricii și filosofiei. Mai târziu, s-a dedicat vieții monahale și studiului Scripturilor, devenind un apărător fervent al moralei creștine.

Cunoscut pentru omiliile sale pătrunzătoare, Sfântul Ioan a subliniat constant iubirea ca fundament al vieții creștine. În predica „Despre dragoste și prietenie”, el afirmă că iubirea este temeiul întregii comunități creștine, îndemnând la ajutorarea săracilor și la reconciliere. Prin cuvintele sale rostite cu blândețe și compasiune, a educat masele și a corectat nedreptățile sociale.

Opera sa cuprinde scrisori și tâlcuiri la Scripturi, fiind un exemplu de teologie trăită. Prigonit pentru curajul de a înfrunta nedreptățile împăratului, a murit în exil, dar moștenirea sa rămâne vie. Un adevărat prieten al lui Dumnezeu, el ne învață că iubirea față de aproapele este expresia vie a credinței.

Dictionar teologic

Filocalie – colecție de scrieri ce aparțin unor călugări creștini; în limba română a fost tradusă de Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae și conține 12 volume.

Heruvic – imn care se cântă în cadrul Sfintei Liturghii, în timp ce preotul aduce Sfintele Daruri și le așază pe Sfânta Masă.

Mântuire – [gr. *sotiria*, lat. *salus, salutis* = mântuire, eliberare, vindecare] acțiunea prin care Dumnezeu a readus omul în comuniune personală cu El prin întruparea, moartea și învierea Fiului Său, Iisus Hristos.

Omilie – cuvântare rostită de preot în biserică sau cu alte ocazii liturgice; predică.

Pronie – [gr. *pronoia*, lat. *providentia, -ae* = purtare de grijă, prevedere] purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de creația Sa.

Simboluri creștine

CRUCEA

Termenul cruce poate avea mai multe sensuri. Într-un înțeles material se referă la lemnul pe care a fost răstignit Mântuitorul Hristos. Dacă ne oprim la practicarea credinței, crucea este un gest liturgic pe care creștinii îl folosesc încă din timpul apostolilor. Într-un ultim sens, prin cruce înțelegem calea pe care Iisus Hristos ne invită să o urmăm ca să ajungem la desăvârșire și să trăim bucuria Învierii și a vieții veșnice încă din această lume.

Portofoliu

ARC PESTE TIMP!

Lecturează *Pilda samarineanu-lui milostiv* pe care o găsești în Sfânta Scriptură → Noul Testament → Evanghelia după Luca → Capitolul 10 → Versetele 25–37 sau scanează codul QR. Pe cine reprezintă „omul căzut între tâlhari”? Cum răspundem nevoilor refugiaților în comunitatea noastră? Reflec-tează asupra modului în care valorile iubirii creștine pot fi aplicate în această situație și realizează un eseu, de minimum 300 de cuvinte, cu titlul *Eu n-am să trec pe alături*. Va fi prima fișă a **Portofoliului** tău.

Lectură filocalică

„Iată semnele după care se cunoaște un suflet rațional și virtuos: privirea, mersul, glasul, râsul, ocupațiile și întâlnirile cu oamenii. Căci toate acestea se îndreptează spre tot mai multă cuviință. Mintealor cea iubitoare de Dumnezeu li se face străjer treaz și închide intrarea patimilor și a rușinoaselor aduceri-aminte. Cercetează și probează cele ale tale, deoarece căpeteniile și stăpânitorii numai peste trup au stăpânire, nu și peste suflet. Acest lucru să-ți fie totdeauna în grijă [...]. Căci Dumnezeu a creat sufletul liber și de sine stăpânitor în cele ce le face, bine sau rău. Sufletul rațional caută să fugă de calea neumblată, de îngâmfare, de mândrie, de înșelăciune, de invidie, de răpire și de cele asemenea care sunt fapte ale dracilor și ale alegerii celei rele.” (Sf. Antonie Cel Mare – *Filocalia*, 1)

Mă asigur că știu!

- Omul, chip a lui Dumnezeu, este chemat să-și arate dragostea față de sine și față de toți oamenii.
- Când iubim ne asemănăm cu Dumnezeu.
- Iisus Hristos se oferă oamenilor ca model desăvârșit de iubire.
- Pronia lui Dumnezeu este un exemplu de manifestare continuă a iubirii Sale în lume.

Misterul cuvintelor

Comuniunea dintre prunc și mama lui

La marginea unui drum, Iubirea și Despărțirea priveau un cuplu de tineri fericiți. Despărțirea a spus:

— Pun pariu că îi despart!

— Așteaptă, lasă-mă să intervin mai întâi, apoi vei face ce vrei, a răspuns Iubirea.

S-a apropiat de tineri, i-a atins și a văzut o scântie în ochii lor. Revenind, i-a spus Despărțirii:

— Acum e rândul tău.

— Nu pot. Inimile lor sunt pline de iubire. Voi reveni mai târziu, a oftat Despărțirea.

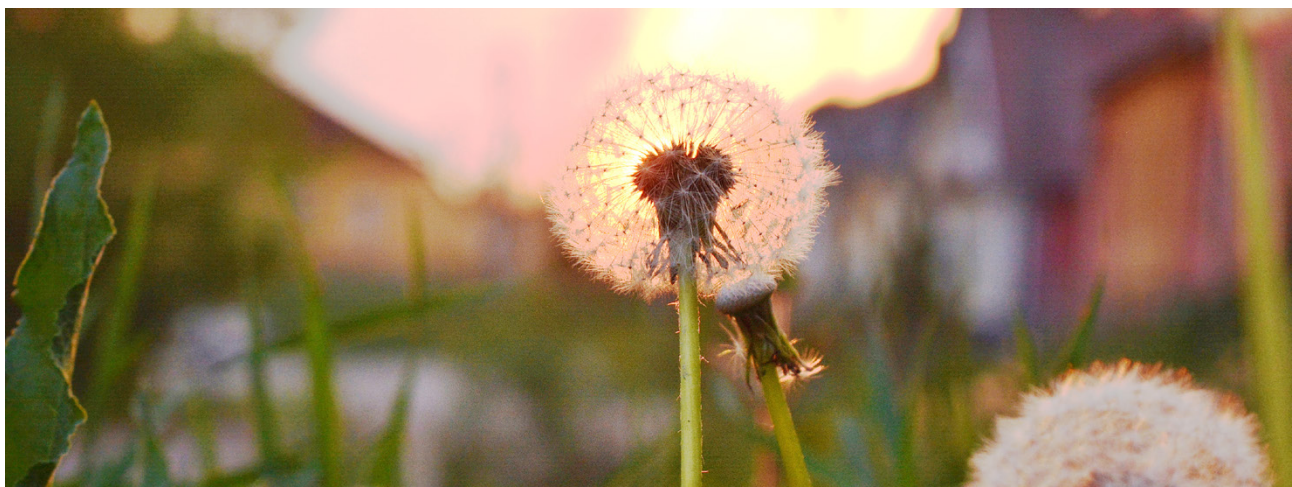
Anii au trecut, iar Despărțirea a încercat din nou. Întâi, când tinerii aveau un copil; apoi, când viața devenise grea, și, mai târziu, când copiii lor erau mari. Dar, de fiecare dată, a găsit în ochii lor Recunoștință, Respect, Înțelegere și Încredere.

La final, a venit prea târziu. Rămasă singură, bătrâna purta în suflet toate acele amintiri, iar iubirea lor trăia mai departe.

1. Care este mesajul principal al acestui text?

2. Ce virtuți/calități însoțesc iubirea? Lecturează și textul în care Sfântul Apostol Pavel descrie iubirea (*Epistola I către Corinteni*, cap. 13) și identifică însușiri ale ei care se regăsesc în ambele texte.

Aplicații

Păpădia – simbol al simplității și frumuseții naturii

1. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false, justificând răspunsul.

- Dumnezeu nu este Creatorul cerului și al pământului. A ☐ / F ☐
- Dumnezeu a creat lumea și pe om din iubire. A ☐ / F ☐
- Pronia divină se referă doar la purtarea de grijă pe care Dumnezeu o are față de natură. A ☐ / F ☐
- Păcatul ne îndepărtează de iubirea lui Dumnezeu. A ☐ / F ☐
- Mântuirea oferită de Dumnezeu oamenilor se referă la întruparea, moartea și învierea Fiului Său, Iisus Hristos. A ☐ / F ☐

2. „Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu secără, nici nu adună în jitnițe, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele? Și cine dintre voi îngrijindu-se poate să adauge staturii sale un cot? Iar de îmbrăcăminte de ce vă îngrijiți? Luați seama la crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc. Și vă spun vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia. Iar dacă iarba câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi puțin credincioșilor? Deci, nu duceți grijă, spunând: Ce vom mânca, ori ce vom bea, ori cu ce ne vom îmbrăca? Că după toate acestea se străduiesc neamurile; știe doar Tatăl vostru Cel ceresc că aveți nevoie de ele.”

Pornind de la textul Evangheliei după Matei (6, 26–32), identifică și analizează cum se manifestă pronia divină față de creația Sa. Descoperă și alte moduri de realizare a purtării de grijă a lui Dumnezeu.

3. „Și mare fu uimirea celor două surori, când Cenușăreasa scoase dintr-un buzunar un al doilea condur pe care-l puse în picior. În aceeași clipă, sosi și nașa fetei. Ea atinse cu nuiua fermecată zdrențele Cenușăresei, prefăcându-le într-o mândrețe de straie. De îndată, cele două surori o recunoscură și se aruncară la picioarele ei, cerându-i iertare pentru toate relele pricinuite. Cenușăreasa le ajută să se ridice, spunându-le:
— Vă iert din toată inima și vă rog să mă iubiți veșnic.”

Având ca punct de plecare cuvintele Cenușăresei, realizează o compunere cu titlul *Iubirea și iertarea – virtuți surori*, în care să argumentezi legătura dintre iertare și iubire.

4. Descoperă în careu cele cinci cuvinte care definesc calitățile iubirii, conform Sfântului Apostol Pavel. Cuvintele sunt plasate pe orizontală, scrise de la stânga la dreapta sau de la dreapta la stânga. După ce le descoperi, scrie-le pe caiet.

K	A	Q	F	V	C	D	W	U	Z	T	J	N	P	H	K	N	H	L	M
E	D	Y	V	A	A	H	R	Ă	B	D	Ă	T	O	A	R	E	S	K	Ă
X	S	Q	P	E	U	L	S	J	S	I	N	C	E	R	Ă	L	N	T	J
Q	C	V	A	S	E	R	A	O	T	I	O	V	E	N	I	B	I	C	A
B	Ă	T	S	I	U	R	T	L	A	E	W	E	K	R	F	R	B	D	W
K	G	G	E	Q	J	D	D	Y	R	H	G	R	X	W	E	L	Q	T	Z
X	N	P	R	S	D	F	A	H	B	R	M	V	H	M	E	L	B	A	V
H	M	B	L	O	K	U	A	M	E	S	B	C	S	S	S	D	O	G	Z
V	W	Ă	S	A	O	R	E	N	E	G	E	D	Z	H	D	T	Y	A	V
T	F	T	N	D	D	Z	Z	N	J	R	M	D	D	Z	U	Q	D	A	A

Sfânta Treime
la Stejarul Mamvri – frescă

Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică

Iubirea este temelia vieții. Fără iubire nu există viață adevărată. Dumnezeu, Creatorul omului, este **O Ființă întreită în Persoane: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt**. El reprezintă „structura supremei iubiri”, cum o numește Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae. Altfel spus, pentru creștinul ortodox Dumnezeu este Sfânta Treime, Dumnezeu este Iubire (I Ioan 4, 8).

Întrucât Dumnezeu L-a creat pe om după chipul și asemănarea Sa (Facerea 1, 26), iar El este izvorul vieții și al iubirii, este firesc ca omul să tânjească după viață și iubire, adică spre sursă.

După căderea din Eden a lui Adam și a Evei, moment care a deteriorat major comunicarea cu Divinitatea, Dumnezeu s-a descoperit ca Treime treptat și delicat în succesiunea istoriei, consemnată în prima parte a Bibliei, în **Vechiul Testament**.

Pentru a nu încuraja poporul evreu să îmbrățișeze religiile cu mai multe zeități, mai mulți dumnezei, **Sfânta Treime** se lasă **descoperită** în câteva momente-cheie din istoria umanității. La crearea omului, la **Stejarul Mamvri** (Facerea 18, 1), la **Turnul Babilonului** (Facerea 11, 7) și în alte momente pe care le putem găsi în Sfânta Scriptură.

În **Noul Testament** Dumnezeu se **revelează**, se **descoperă** prin Fiul, Iisus Hristos. Acesta, a doua Persoană a Sfintei Treimi, S-a întrupat ca pe noi, oamenii, să ne învăluie în **credință, nădejde** și

dragoste, să ne mântuiască. **Lucrarea Mântuitorului** pe pământ este treimică și personală. În toate momentele importante, în care Dumnezeu se descoperă, epifaniile, Hristos este alături de Tatăl și de Duhul Sfânt. Duhul Sfânt își face simțită prezența deplină în lume după ce Iisus Hristos Se înalță la cer. **Lucrarea** specifică a **Duhului Sfânt** este Sfințitoare.

Sfânta Treime, deși greu de înțeles cu mintea, este Adevărul absolut, iar creștinul practicant își deschide și încheie ziua cu o rugăciune special dedicată Sfintei Treimi: *Preasfântă Treime, miluiește-ne pe noi*. Din cererile către Ea, concluzionăm că **Dumnezeu are milă** de noi, **Domnul** (Tatăl) **curățește de păcate**, **Stăpânul** (Fiul) **iartă de fărădelegi**, **Sfințitorul** (Duhul Sfânt) **cercetează** și **vindecă** incapacitățile noastre.

Să înțelegem textul!

1. De ce Sfânta Treime nu s-a descoperit în mod deplin în Vechiul Testament?
2. Cum se descoperă Sfânta Treime în Noul Testament?
3. Ce învățăm despre Sfânta Treime din rugăciunea *Preasfântă Treime*?

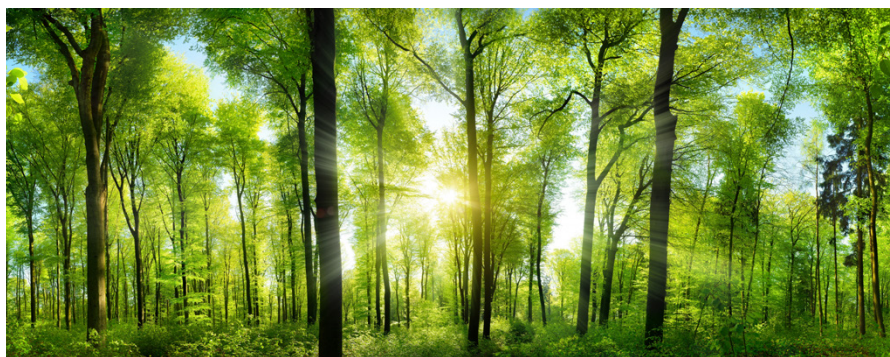
Să înțelegem Sfânta Liturghie!

„Cu vrednicie și cu dreptate este a-Ți cânta Ție, pe Tine a Te binecuvânta, pe Tine a Te lăuda, Ție a-Ți mulțumi, Ție a ne închina, în tot locul stăpânirii Tale; că Tu ești Dumnezeu negrăit și necuprins cu gândul, nevăzut, neajuns, pururea fiind și același fiind: Tu și Unul-Născut Fiul Tău și Duhul Tău cel Sfânt. Tu din neființă la ființă ne-ai adus pe noi și, căzând noi, iarăși ne-ai ridicat și nu Te-ai depărtat, pe toate făcându-le, până ce ne-ai suit la cer și ne-ai dăruit împărăția Ta ce va să fie. Pentru toate acestea mulțumim Ție și Unuia-Născut Fiului Tău și Duhului Tău celui Sfânt, pentru toate pe care le știm și pe care nu le știm, pentru binefacerile Tale arătate și nearătate, ce ni s-au făcut nouă.” (Rugăciunea Sfintei Jertfe – Anaforaua)

Discută cu profesorul tău despre momentul liturgic pe care această rugăciune îl descrie. Identifică ce Persoană a Sfintei Treimi este menționată alături de Dumnezeu Tatăl.

Sfânta Treime, mozaic,
Biserica San Vitale, Ravenna

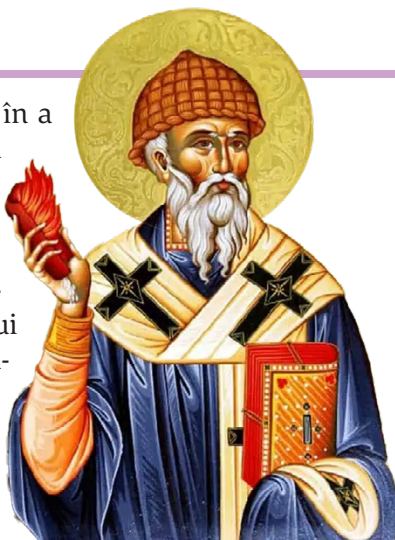

Pădurea – simbol al vieții, renașterii și al abundenței

Prietenul lui Dumnezeu

Sfântul Ierarh Spiridon s-a născut în a doua jumătate a secolului al III-lea în Cipru. Este unul dintre sfinții care s-a remarcat prin smerenia și curăția vieții lui. În tinerețe a fost păstor de oi și a fost căsătorit. După moartea timpurie a soției, și-a dedicat viața slujirii lui Dumnezeu, ajungând episcop al orașului Trimitunda. Protagonist al ultimei persecuții împotriva creștinilor, a fost arestat și exilat, fiind unul dintre mărturisitorii lui Iisus Hristos printre păgâni. În anul 325, a participat la Sinodul I Ecumenic de la Niceea, unde s-a remarcat prin simplitatea cu care a explicat învățătura despre Sfânta Treime. Ținând în mână o cărămidă, un singur obiect, format însă din trei elemente: foc, pământ și apă, le-a binecuvântat, iar focul s-a aprins în partea de sus a cărămizii, apa a curs pe podea și pământul a rămas în mână sa. Iubirea arătată semenilor s-a manifestat și după moarte prin minunile pe care le-a făcut și le face prin sfintele sale moaște, care astăzi se află în insula Corfu. Este cinstit în ziua de 12 decembrie.

Dicționar teologic

Epifanie – manifestarea în mod văzut a Sfintei Treimi în timpul unor evenimente din viața lui Iisus Hristos, precum Botezul Său sau Schimbarea la Față.

Revelație – modul prin care Dumnezeu Se face cunoscut omului, mai întâi, nedeplin prin profeți, apoi prin Fiul Său, în chip deplin.

Simboluri creștine

NUMĂRUL „3”

Numărul trei are o semnificație simbolică deosebită în Biblie, indicând adesea importanță, profunzime și transformare. Apare frecvent în evenimente-cheie, cum ar fi cele trei zile ale lui Iona în chit (balenă) (Iona 2, 1) și cele trei negări ale lui Petru cu privire la Iisus Hristos (Luca 22, 61). Această repetiție semnalează un moment crucial sau o schimbare. Cea mai puternică utilizare este văzută în Învierea lui Iisus Hristos în a treia zi, simbolizând victoria asupra păcatului și a morții (Romani 6, 9). Numărul trei transmite astfel finalitatea și împlinirea planului lui Dumnezeu în narațiunile biblice.

Portofoliu

1. Alege un episod din viața lui Avraam sau a lui Moise. Identifică relaționări cu prezența Sfintei Treimi în istorie și descrie-le în 10–15 rânduri.

2. Realizează un desen sau un colaj care să prezinte în mod artistic/vizual „Sfânta Treime în Vechiul Testament”.

Râul Iordan – locul Botezului Domnului

Sfânta Treime la Botezul Domnului

Lectură filocalică

„Așadar, potrivit cu starea de fiecare dată a omului, Dumnezeu este înfățișat de Scriptură sau la plural sau ca unitate. [...] Când Sfânta Scriptură vorbește de Dumnezeu la plural, adresându-se în chip evlavios celor evlavioși, o face pentru a indica cele trei ipostasuri; ea înfățișează adică în chip tainic modul existenței Treimii atotsfinte, fără de început și de o ființă. Căci Dumnezeul nostru este unitate în Treime și Treime în unitate. Sfânta Scriptură înfățișează alteori pe Preasfânta Treime ca răsplătitoare a celor ce viețuiesc întru evlavie, ascultând de legile ei, sau ca providențiatoare a celor ce au primit existența de la ea, precum s-a arătat lui Avraam ca trei și i-a vorbit ca unul, și alteori ca pedepsitoare sau ca judecătoare a celor ce au călcat legile firii, ca atunci când zice: Coborându-ne să amestecăm limbile lor.” (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Filocalia*, 3)

Mă asigur că știu!

- Învățătura creștină îl prezintă pe Dumnezeu ca fiind treimic și personal în același timp.
- Sfânta Treime s-a descoperit treptat și nedeplin în Vechiul Testament și în mod plenar în Noul Testament prin Fiul lui Dumnezeu, făcut om.
- Creștinii mărturisesc credința în Dumnezeul treimic prin rugăciunea *Preasfântă Treime*.

Misterul cuvintelor

„Dumnezeu este o ființă în trei Persoane, deși rămâne o singură ființă, întocmai ca un cub ce are șase pătrate, dar rămâne un singur corp geometric. Numai că, de îndată ce încep să încerc o explicație pentru felul în care sunt legate aceste trei Persoane, sunt nevoit să folosesc cuvinte care lasă să se înțeleagă că una din ele ar fi înaintea celorlalte. Prima Persoană se numește Tatăl și a doua Fiul. Noi

spunem că Prima o naște sau o zămislește pe a doua; spunem naștere și nu facere, fiindcă ceea ce zămislește Tatăl este la fel cu El.” (C. S. Lewis, *Creștinism pur și simplu*)

1. Care sunt motivele pentru care autorul aseamănă Sfânta Treime cu un cub?
2. Ce alte asemănări s-ar mai putea potrivi?

Aplicații

1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns, conform modelului.

A. Dumnezeu, Sfânta Treime se caracterizează prin:

- a. dreptate;
- b. iubire;
- c. credință;
- d. nădejde.

B. Dumnezeu S-a descoperit ca Treime de Persoane:

- a. doar în Vechiul Testament;
- b. doar în Noul Testament;
- c. nici în Vechiul, nici în Noul Testament;
- d. atât în Vechiul, cât și în Noul Testament.

C. Care dintre următoarele texte biblice nu este o revelare a Sfintei Treimi:

- a. „Și a zis Dumnezeu: să facem om după chipul și asemănarea Noastră.” (Facerea 1, 26);
- b. „Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Savaot.” (Isaia 6, 3);
- c. „După aceea a zis Domnul către Avram: ieși din pământul tău, din neamul tău și din casa tatălui tău și vino în pământul pe care ți-l voi arăta Eu.” (Facerea 12, 1);
- d. „Haidem, dar, să Ne pogorâm și să amestecăm limbile lor, ca să nu se mai înțeleagă unul cu altul.” (Facerea 11, 7).

D. Duhul Sfânt este numit în rugăciunea *Preasfântă Treime*:

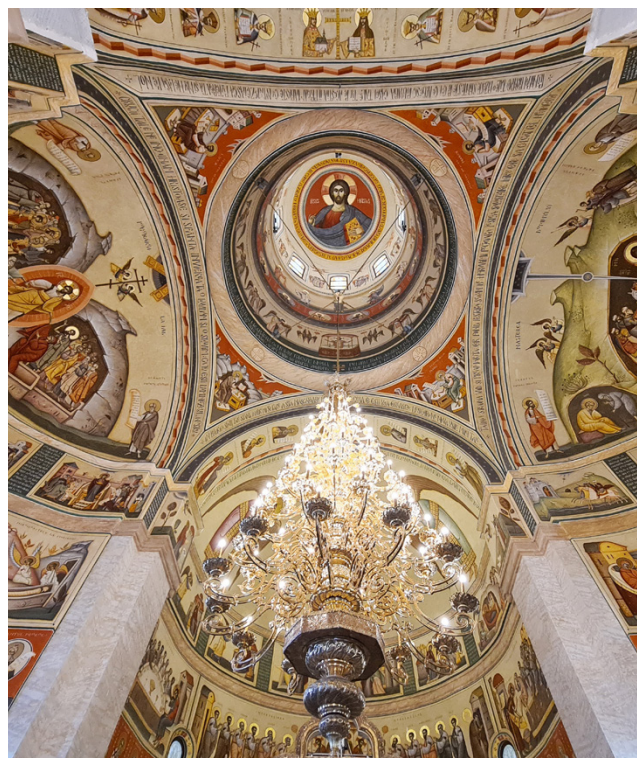
- a. Domnul;
- b. Judecătorul;
- c. Stăpânul;
- d. Sfințitorul.

2. „Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți.” (II Corinteni 13, 13)

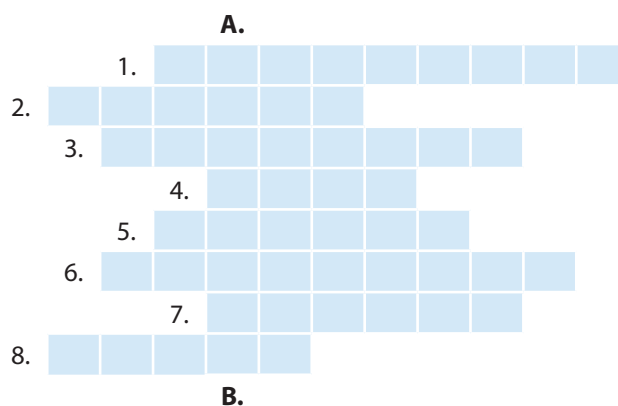
Având ca punct de plecare cuvintele Sfântului Apostol Pavel, compune o rugăciune care să aibă trei elemente: prima parte să conțină o rugăciune scurtă de mulțumire adresată lui Iisus Hristos, a doua o rugăciune de laudă pentru dragostea lui Dumnezeu și a treia o rugăciune de cerere pentru ajutorul și călăuzirea Sfântului Duh.

3. Realizează un dialog imaginar între doi tineri/prieteni care discută despre însemnătatea Sfintei Treimi în viața lor.

4. Rezolvă rebusul și vei descoperi pe verticala A-B denumirea unei sărbători care amintește de una dintre arătările Sfintei Treimi.

Iisus Hristos Pantocrator, bolta principală a Mănăstirii Nicula

1. Actul prin care Dumnezeu se descoperă oamenilor.

2. În rugăciunea *Preasfântă Treime* Iisus Hristos este numit

3. Formă geometrică ce poate fi folosită ca simbol al Sfintei Treimi.

4. Persoană a Sfintei Treimi care S-a întrupat pentru mântuirea oamenilor.

5. Loc unde S-a arătat Dumnezeu patriarhului Avraam.

6. Misiunea Fiului lui Dumnezeu a fost să aducă oamenilor ...

7. Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae numește Sfânta Treime „structura supremei ...”.

8. Eveniment din viața lui Iisus Hristos în care se descoperă Sfânta Treime.

Sfinții Părinți participanți la
Primul Sinod Ecumenic – frescă

Mărturisirea Sfintei Treimi în *Simbolul de credință (Tatăl și Fiul) (I)*

Sfânta Treime s-a descoperit nedeplin în Vechiul Testament, iar, în Noul Testament, în mod deplin. Iisus Hristos, **Mântuitorul lumii** i-a învățat pe apostolii și ucenicii Săi adâncimile credinței. Aceasta a făcut-o prin viu grai, față către față. Apostolii, la rândul lor, au transmis Evanghelia mântuirii episcopilor, preoților și ucenicilor prin viu grai și prin text scris. Primul secol este timpul când s-au scris Evangheliile și Epistolele, depozitare ale adevărilor de credință.

Data fiind răspândirea progresivă a creștinismului și apariția unor învățături ce se pretindeau ale lui Hristos, dar care în fond erau eretice, Părinții Bisericii au formulat o **mărturisire de credință** cunoscută drept Simbolul apostolic. Baza **Crezului**, consacrat la Sinoadele Ecumenice de la Niceea (325) și Constantinopol (381), este acest **Simbol apostolic** la care s-au adăugat alte dogme. **Crezul** conține **12 articole** sau paragrafe, cu adevărurile de credință, **sinteză a învățaturii creștine**. Prin rostirea lor ne declarăm apartenența la Biserica Ortodoxă și mărturisim credința în **Sfânta Treime**, în **Tatăl**, **Fiul** și **Sfântul Duh**.

Prin **Crez**, sinteza **învățaturii creștine** și cartea de identitate a creștinului, afirmăm adevărul despre **Tatăl**, **Creatorul cerului și al pământului**, al întregului Univers. Prin cer înțelegem lumea nevăzută, iar prin pământ tot ceea ce ochiul poate vedea,

inclusiv pe om. Zilnic ne adresăm Lui prin rugăciunea **Tatăl nostru**, rugăciunea biblică pe care apostolii au moștenit-o de la Domnul Hristos.

De asemenea, afirmăm că Iisus Hristos este **Fiul lui Dumnezeu**, a doua Persoană a Sfintei Treimi; că este născut din veșnicie din Tatăl și că este Lumină din Lumină, garantul adevărului. Deosebit de important este faptul că Hristos este Dumnezeu adevărat și om adevărat, **născut din Fecioara Maria**. Ca om El nu a avut păcat, S-a născut pur, așa cum L-a creat odinioară Dumnezeu pe Adam. El se mai numește în Scriptură și „**noul Adam**”. Lui Iisus Hristos îi datorăm salvarea din întunericul păcatului, El S-a sacrificat pentru toți oamenii și ne-a arătat iubire necondiționată. Domnul Iisus Hristos este **garantul învierii** și a faptului că moartea este doar o poartă prin care omul trece spre viața veșnică.

Sfântul Duh este cea de-a treia Persoană a Sfintei Treimi și învățătura despre El o vom descoperi în lecția viitoare.

Să înțelegem textul!

1. Când a fost redactat textul **Crezului**?
2. Ce învățăm din **Simbolul de credință** despre Dumnezeu Tatăl?
3. Ce afirmăm în **Crez** despre Dumnezeu Fiul?

Să înțelegem Sfânta Liturghie!

„Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl, Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute.

Și într-unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut; Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut.

Care pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria, și S-a făcut om.

Și S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat și a pățit și S-a îngropat.

Și a înviat a treia zi, după Scripturi.

Și S-a înălțat la ceruri și șade de-a dreapta Tatălui.

Și iarăși va să vină cu slavă, să judece viii și morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârșit.

Și întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care din Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și slăvit, Care a grăit prin proroci.

Întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică;

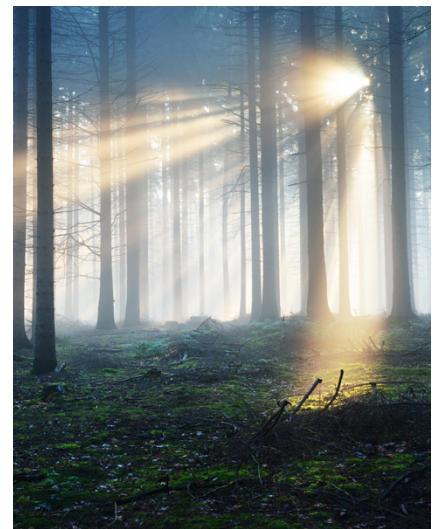
Mărturisesc un Botez spre iertarea păcatelor.

Aștept învierea morților

Și viața veacului ce va să fie.

Amin.” (Simbolul de credință)

Discută cu profesorul tău despre momentul liturgic când se rostește această rugăciune. În ce alte contexte liturgice mai întâlnim *Crezul*?

Razele soarelui împrăștie întunericul

Dicționar teologic

Arianism – erezie aparținătoare lui Arie (250–336) care afirmă că Fiul nu este de o ființă cu Tatăl, fiind doar o creatură.

Erezie – învățătură de credință greșită.

Sinod – adunare a episcopilor unei Biserici cu scopul de a lua decizii cu privire la aspectele legate de învățătura, disciplina sau/și misiunea Bisericii.

Prietenul lui Dumnezeu

Sfântul Nicolae s-a născut în vremea împăraților Dioclețian (284–305) și Maximian (286–305), în cetatea Patara. Rămas orfan de mic, a fost crescut de unchiul său, episcopul Nicolae, care l-a învățat dreapta credință și l-a hirotonit preot. Strălucea prin rugăciune, mi-
lostenie și râvnă pentru cele sfinte, astfel că a fost ales episcop al Mirei.

Ajunghând la Mira, Sfântul Nicolae s-a arătat milostiv față de cei săraci și apărător al celor asupriți.

A participat la primul Sinod Ecumenic de la Niceea, din anul 325, unde l-a muștră pe Arie pentru învățăturile sale greșite. Mai târziu, marelui ierarh i s-a dăruit harul facerii de minuni.

Contribuțiile Sfântului Nicolae la Niceea întruchipează apărarea adevărului și unitatea doctrinei creștine. Mai mult, Sfântul Nicolae este iubit de copii pentru bunătatea și generozitatea sa, fiind cunoscut drept ocrotitorul celor mici și al celor nevoiași. În ziua prăznirii sale aduce daruri copiilor cuminiți, răsplătindu-le faptele bune și aducând bucurie în sufletele lor. Biserica Ortodoxă îl cinstește în ziua de 6 decembrie.

Simboluri creștine

SOARELE (Trei funcționalități)

Soarele este un simbol creștin al prezenței lui Dumnezeu, al ordinii și al dreptății. În Psalmul 18,7, calea zilnică a soarelui reflectă legea și omniștiința lui Dumnezeu, deoarece „nimic nu este ascuns de căldura lui”. Soarele simbolizează viața și judecata: lumina sa susține creația, în timp ce eșecul său semnifică pedeapsa divină (de exemplu, Marcu 15, 33, Luca 23, 45). În cele din urmă, slava lui Dumnezeu înlocuiește soarele în Noul Ierusalim (Apocalipsa 21, 23). Profetul Maleahi (3, 20) descrie „soarele dreptății” care aduce vindecare, subliniind puterea transformatoare a lui Dumnezeu și biruința asupra răului.

Portofoliu

1. Realizează un text argumentativ, de 10–15 rânduri, prin care să clarifici cum Dumnezeu este Unul, cuprins în trei Persoane.
2. Identifică trei versete scripturistice care vorbesc despre Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Explică învățătura care se desprinde din ele.
3. Realizează un desen reprezentativ (emblemă sau simbol) care să înfățișeze Sfânta Treime.

Iisus Hristos Pantocrator – mozaic

Lectură filocalică

„Fratele a întrebat pe bătrânul, zicând: rogu-te, Părinte, să-mi spui, care a fost scopul întrupării Domnului? Și bătrânul, răspunzând, a zis: mă mir, frate, că, deși auzi în fiecare zi *Simbolul credinței*, mă mai întrebi despre aceasta. Totuși îți spun că scopul întrupării Domnului a fost mântuirea noastră. Iar fratele a spus: în ce fel, Părinte? Și a răspuns bătrânul: Omul fiind făcut la început de Dumnezeu și așezat fiind în Rai, a călcat porunca și prin aceasta a căzut în stricăciunea morții. Pe urmă, fiind cârmuit prin Providența felurită a lui Dumnezeu generație după generație, a stăruit totuși să sporească în rău, fiind dus de felurile patimi ale trupului, până la deznădejdea de viață. Din această pricină, Fiul cel Unul Născut al lui Dumnezeu, Cuvântul cel mai dinainte de veci, care este Dumnezeu Tatăl, izvorul vieții și al nemuririi, ni s-a arătat nouă celor ce ședeam în întunericul și în umbra morții. Întrupându-se din Duhul Sfânt și din Fecioara Maria, ne-a arătat chipul unei viețuiri de formă dumnezeiască.” (*Filocalia*, 2)

Maica Domnului – frescă

Mă asigur că știu!

- *Simbolul de credință* a fost redactat la primele două Sinoade Ecumenice: Niceea (325) și Constantinopol (381).
- Dumnezeu Tatăl este evidențiat ca fiind Creator, atât al lumii nevăzute, cât și al lumii văzute.
- Dumnezeu Fiul este de aceeași ființă cu Tatăl, iar după întrupare el este Dumnezeu adevărat și om adevărat în același timp.

Misterul cuvintelor

„De neconceput pentru gândirea omenească, neinteligibilă pentru rațiune, incomprehensibilă pentru minte, necuprinsă pentru simțire, inaccesibilă pentru inimă, dogma Sfintei Treimi este adevărul infinit, negăsit de om, ci descoperit de Cel întru toate milostivul Dumnezeu. De aceea, această sfântă

dogmă trebuie contemplată în hotarele credinței celei sfinte și smerite și despre ea trebuie vorbit numai atât cât a descoperit Dumnezeu Însuși prin Sfânta Revelație. Însă trebuie vorbit, așa cum au făcut-o Sfinții Părinți de Dumnezeu înțelepți”. (Sfântul Iustin Popovici)

Dezbatare: De ce spune Sfântul Iustin Popovici că Sfânta Treime nu este o descoperire a omului, ci adevărul descoperit de însuși Dumnezeu?

Aplicații

1. Stabilește corespondența între lucrările Persoanelor Sfintei Treimi, potrivit *Simbolului de credință*, și textul biblic care ilustrează respectiva lucrare.

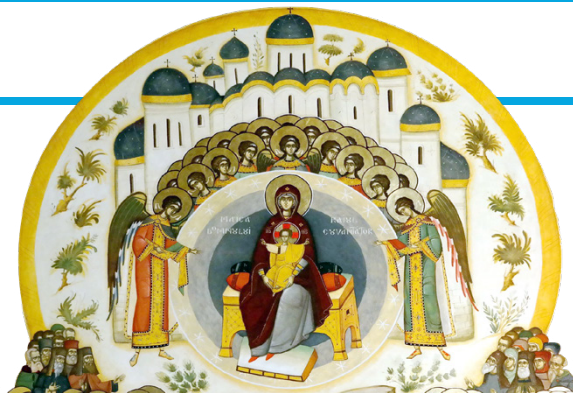
I. Dumnezeu Tatăl	A. S-a întrupat	a. „Iar când a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub Lege, ca pe cei de sub Lege să-i răscumpere, ca să dobândim înfierea.” (Galateni 4, 4–5)
	B. Făcătorul cerului și al pământului	b. „Eu sunt Alfa și Omega, zice Domnul Dumnezeu, Cel ce este, Cel ce era și Cel ce vine, Atotțiitorul.” (Apocalipsa 1, 8)
	C. A înviat a treia zi	c. „La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul.” (Facerea 1, 1)
II. Dumnezeu Fiul	D. S-a pogorât din ceruri	d. „Căci v-am dat, întâi de toate, ceea ce și eu am primit, că Hristos a murit pentru păcatele noastre (...) și că a fost îngropat și că a înviat a treia zi, după Scripturi.” (I Corinteni 15, 3–4)
	E. Atotțiitor	e. „Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălăsluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de Adevăr.” (Ioan 1, 14)

2. Transcrie textul următor pe caiet și completează spațiile libere cu termenii potriviți din lista de mai jos, conform modelului.

creatură, vecii, veșnicie, Ființa, născut, **Simbolului**

Maica Domnului Împărăteasa

Maica Domnului, Raiul Cuvântător

„În articolul 2 al **Simbolului de credință** se arată că Dumnezeu Fiul este din însăși Ființa Tatălui; El nu este, ci are însăși Tatălui, prin naștere mai înainte de toți, adică din, căci n-a fost nicio vreme în care Fiul să nu fie Fiul și Tatăl să nu fie Tatăl”.

3. Având ca punct de plecare cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos „Eu și Tatăl una suntem.” (Ioan 10, 30), realizează un eseu, de minimum 300 de cuvinte, cu tema *Unitatea dintre Tatăl și Fiul în Simbolul de credință*. În elaborarea acestuia vei trata următoarele idei:

- Tatăl – Creatorul lumii;
- Fiul – născut, iar nu făcut, de aceeași ființă cu Tatăl;
- importanța acestei învățături în viața creștină.

4. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false, justificând răspunsul.

- Simbolul apostolic a fost formulat pentru a combate învățăturile eretice. A ☐ / F ☐
- Crezul cuprinde zece articole de credință. A ☐ / F ☐
- Sfântul Duh este prima Persoană a Sfintei Treimi. A ☐ / F ☐
- Iisus Hristos este „noul Adam”, deoarece a fost fără de păcat. A ☐ / F ☐
- Prin rugăciunea *Tatăl nostru*, ne adresăm lui Dumnezeu Tatăl. A ☐ / F ☐
- Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat și om adevărat, născut din Fecioara Maria. A ☐ / F ☐
- Sfânta Treime este menționată explicit și clar în Vechiul Testament. A ☐ / F ☐
- Sfinții Apostoli au transmis Evanghelia doar prin viu grai, fără a o scrie. A ☐ / F ☐
- Iisus Hristos S-a sacrificat pentru toți oamenii și ne-a arătat iubire necondiționată. A ☐ / F ☐

Mărturisirea Sfintei Treimi în Simbolul de credință (Duhul Sfânt) (II)

Prin **Crez** ne mărturisim credința în Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Dumnezeu **Tatăl** este **Creatorul**, **Fiul** este **Mântuitorul**, iar **Duhul Sfânt** este **Sfințitorul**. Despre Sfântul Duh, a treia Persoană a Sfintei Treimi, mărturisim că este Cel care a participat alături de Tatăl și de Fiul la întreaga creație și la actul de mântuire al lumii, deși aceste trăsături le sunt specifice celor dintâi. Cert este că **Sfânta Treime** este împreună participantă și lucrătoare la **opera de mântuire a lumii**. Duhul Sfânt este egal în sfințenie și putere cu Tatăl și cu Fiul, **prin El se sfințește Lumea**.

Duhul Sfânt s-a pogorât peste proroci pentru a vesti întruparea Fiului lui Dumnezeu și peste apostoli pentru a le da curajul de a mărturisi, indiferent de condițiile sociale și politice ale începuturilor creștinismului.

Mântuitorul S-a născut în chip minunat, Maica Domnului fiind învăluită în puterea Duhului Sfânt: „Iar nașterea lui Iisus Hristos așa a fost: Maria, mama Lui, fiind logodită cu Iosif, fără să fi fost ei înainte împreună, s-a aflat având în pânțe de la Duhul Sfânt” (Matei 1, 18). Conlucrarea dintre Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt rezultă din numeroase texte ale Sfintei Scripturi. Înainte de Înălțarea Sa la cer, Mântuitorul Iisus Hristos le spune apostolilor

Săi că Tatăl va trimite pe Duhul Sfânt în lume: „Dar Mângâietorul, Duhul Sfânt, pe Care-L va trimite Tatăl, în numele Meu, Acela vă va învăța toate și vă va aduce aminte de toate cele ce v-am spus Eu” (Ioan 14, 26). Deci Duhul Sfânt este **Persoana Treimică** ce ține mintea trează, o ajută să stea în adevăr, îi oferă omului puterea de a trece peste încercările vieții și menține vie legătura cu Tatăl și cu Fiul.

În cultul Bisericii, rugăciunea pe care o rostim către El deschide ceea ce numim, în general, „rugăciunile începătoare”, anume **Împărate Ceresc**.

Așadar, învățătura sau dogma Sfintei Treimi este baza creștinismului, iar **Crezul**, **sinteza învățăturii creștine**, este cartea noastră de identitate prin care oricine poate să înțeleagă că ne dorim să fim cetățeni ai cerului, fii ai Împărăției, **copiii lui Dumnezeu**.

Să înțelegem textul!

1. Cum a lucrat Duhul Sfânt de-a lungul istoriei?
2. Care sunt acțiunile Duhului Sfânt în viața omului?
3. Ce rugăciune adresăm cel mai des Sfântului Duh?

Să înțelegem Sfânta Liturghie!

„Slavă Ție, Dumnezeu nostru, slavă Ție!

Împărate ceresc, Mângâietorul, Duhul adevărului, Care pretutindea ești și pe toate le împlinești; Vistierul bunătăților și Dătătorule de viață, vino și Te sălășluiești întru noi și ne curățește pe noi de toată întinărirea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre.” (Carte de rugăciuni)

Discută cu profesorul tău despre momentul liturgic când se rostește această rugăciune. Ce atribute sau însușiri ale Duhului Sfânt sunt menționate în rugăciune? Cum se poate aplica această rugăciune în viața de zi cu zi?

Florile – simbol al frumuseții, naturii și al ciclurilor vieții

Sfânta Treime – reprezentare specifică tradiției catolice (apusene)

Prietenul lui Dumnezeu

Sfântul Vasile cel Mare este unul dintre cei mai importanți sfinți pe care îi are Biserica. S-a născut în anul 330 în Cezareea Capadociei, actualul oraș Kayseri din Turcia. A cunoscut învățătura lui Iisus Hristos încă din copilărie datorită bunicii Macrina și mamei Emilia, două femei sfinte ale creștinismului. Studiază la cele mai importante școli ale vremii, în Cezareea, Constantinopol și Atena.

Cu toate că ar fi putut îmbrățișa o carieră strălucită în arta retoricii, alege să își dedice viața lui Hristos și semenilor, devenind mai întâi monah, întemeind mănăstiri și instituții de caritate pentru ajutorarea orfanilor, bolnavilor și a oamenilor în vârstă. A fost și un luptător pentru păstrarea adevărului de credință. Pentru a clarifica învățătura despre Duhul Sfânt, redactează un tratat, care a fost tradus și în limba română, în colecția *Părinți și Scriitori Bisericești*, volumul 12. El este cinstit în Biserica Ortodoxă în ziua de 1 ianuarie.

Dicționar teologic

Eshatologie – învățătură despre sfârșitul istoriei mântuirii, având în vedere parcursul deplin până la dobândirea Împărăției și vieții celei veșnice.

Talmud – carte religioasă iudaică, consemnând întreaga tradiție cultă, scrisă între secolele III î.H. și V d.H.

Simboluri creștine

PORUMBELUL

Porumbelul simbolizează Duhul Sfânt, reflectând aspecte spirituale datorită asocierii sale cu cerurile. În relatările Botezului Domnului (Matei 3, 16), Duhul lui Dumnezeu coboară „ca un porumbel”, evocând Facerea 1,2, unde Duhul plutește deasupra apelor, creând o imagine asemănătoare zborului păsărilor. Interpretările timpurii, inclusiv Talmudul și Manuscrisele de la Marea Moartă, leagă această imagine de creație și eshatologie.

Portofoliu

1. Alcătuieste o rugăciune personală către Duhul Sfânt, prin care să îi ceri ajutorul.

Exemplu: „Duhule Sfânt, vino în inima mea și luminează-mi calea...”

2. Alcătuieste un chestionar cu cinci întrebări pe tema lucrării Duhului Sfânt, bazat pe *Simbolul de credință*. Solicită colegilor să completeze chestionarul, apoi oferă-le acestora statistici, corecturi și explicații.

3. Realizează o prezentare PowerPoint despre rolul Duhului Sfânt în viața Bisericii, incluzând imagini, citate biblice și fragmente din *Simbolul de credință*.

Natura – descoperirea puterii Sfintei Treimi

Lectură filocalică

„Roada Duhului Sfânt sunt dragostea, bucuria, pacea, bunătatea, îndelunga răbdare, credința, blândețea, înfrânarea. Iar roada duhului potrivit sunt ura, întristarea lumească, nestatornicia sufletului, tulburarea inimii, răutatea, cugetul iscoditor, descurajarea, mânia, necredința, pizma, multa mâncare, beția, bârfirea, osândirea, pofta ochilor, îngâmfarea și trufia sufletului. Deci din aceste roade să-ți fie cunoscut pomul. Și în felul acesta vei cunoaște neîndoiește al cărui duh este cel ce te întâmpină.” (Cuviosul Nichita Stithatul, *Filocalia*, 6)

Mă asigur că știu!

- Duhul Sfânt, a treia Persoană a Sfintei Treimi, este egal în sfințenie și putere cu Tatăl și cu Fiul.
- Sfântul Duh este prezent în lume încă de la crearea ei, lucrând vizibil în inspirarea prorocilor și la zămislirea Mântuitorului Hristos de către Fecioara Maria.
- Reprezentarea iconografică a Sfintei Treimi acceptată în lumea ortodoxă este scena de la Stejarul Mamvri, celelalte reprezentări de influență apuseană nu sunt acceptate ca fiind corecte.
- Creștinii aduc slavă Sfântului Duh, fiind încredințați că este prezent pretutindeni și îi ajută să mențină o legătură vie cu Tatăl și cu Fiul.

„Cel ce a făcut luminătorii cei mari.”
Psalmul 135, 7

Misterul cuvintelor

„În articolul 8 al *Simbolului de credință*, Biserica învață că Duhul Sfânt este Domn de viață Făcător, adică și El împreună Creator cu Tatăl și cu Fiul. Duhul Sfânt este Dumnezeu adevărat, ca și Tatăl și Fiul, pentru că purcede din însăși ființa Tatălui, are aceleași însușiri și lucrări dumnezeiești ca și Tatăl și Fiul și I se aduce aceeași închinare ca Tatălui și Fiului. Însăși denumirea de Duh Sfânt evidențiază atributele spiritualității și sfințeniei Sale, însușiri atribuite de Sfânta Scriptură și de învățătura Bisericii, în egală măsură și Tatălui și Fiului. Duhul Sfânt mai este numit Duhul Adevărului (Ioan 15, 26), arătându-se prin chiar această denumire

legătura indisolubilă dintre duh și adevăr, dintre viața duhovnicească și adevărul de credință. Duhul Sfânt a vorbit prin profeți, a insuflat pe sfinții scriitori ai Sfintei Scripturi să înțeleagă cele dumnezeiești descoperite, să le scrie și să le vestească fără greșală.” (*Cred, Doamne și mărturisesc! File de catehism ortodox*)

1. Citește cu atenție textul și transcrie pe caiet expresiile care descriu divinitatea și rolul Duhului Sfânt.
2. Discută cu profesorul de religie de ce I se aduce Duhului Sfânt aceeași închinare ca și Tatălui și Fiului? Ce înseamnă expresia „Duhul Sfânt a vorbit prin profeți”?

Aplicații

1. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false, justificând răspunsul.

- Duhul Sfânt este numit și Mântuitorul. A ☐ / F ☐
- Prin pogorârea Duhului Sfânt peste Fecioara Maria s-a zămislit Iisus Hristos. A ☐ / F ☐
- Unul dintre simbolurile Duhului Sfânt este porumbelul. A ☐ / F ☐
- Duhul Sfânt este egal în sfințenie și putere cu Tatăl și cu Fiul. A ☐ / F ☐
- Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt au lucrat împreună doar la crearea lumii. A ☐ / F ☐
- Rugăciunea *Împărate Ceresc* este adresată exclusiv Duhului Sfânt. A ☐ / F ☐

2. Selectează un fragment din textul-suport care arată că Duhul Sfânt a fost prezent la actul mântuirii lumii și explică semnificația sa.

3. Activitate pe grupe

Cea mai cunoscută și utilizată rugăciune dedicată Sfântului Duh este rugăciunea *Împărate Ceresc*. Citește rugăciunea de la rubrica *Să înțelegem Sfânta Liturghie*, apoi rezolvă, alături de colegii de grupă, sarcina primită.

• Profesorul împarte clasa în patru grupe, apoi distribuie fiecărei grupe câte o fișă cu sarcina de lucru, după cum urmează:

Grupa 1: Identificați și notați pe fișă toate atributele Duhului Sfânt, prezente în text, apoi explicați ce importanță au ele în viața creștinului.

Grupa 2: Selectați cererile pe care le adresăm Duhului Sfânt în această rugăciune și identificați cum pot fi ele aplicate în viața personală.

Grupa 3: Analizați structura rugăciunii pentru a identifica formulele de invocare și de adresare, cererile și formula de încheiere, apoi notați mesajul principal al textului.

Grupa 4: Desenați o reprezentare simbolică a rugăciunii, apoi scrieți câteva fraze în care să explicați desenul vostru.

• Fiecare grupă expune fișele de lucru în fața clasei, apoi au loc discuții despre importanța chemării Duhului Sfânt, prin rugăciune, în viața personală.

4. Realizează un text, de aproximativ 10 rânduri, în care să explici rolul Duhului Sfânt în viața creștină, conform textului-suport.

Iisus Hristos pe Cruce

Sfânta Liturghie – slujire
arhierescă cu sobor de preoți

Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii

Dumnezeu este **Sfânta Treime**. Creștinismul are ca fundament al credinței mărturisirea celor trei Persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, **învățătură sintetizată în Crezul** pe care îl rostim solemn la fiecare **Sfântă Liturghie**. Acesta este motivul pentru care fiecare Liturghie se deschide cu textul: „Binecuvântată este împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.” În limbaj teologic, invocarea mai este cunoscută drept „binecuvântarea mare”.

În **Sfânta Liturghie**, epicentrul este **jertfa euharistică**, adică **Sfânta Împărtășanie**, unde Hristos Domnul este prezent în mod real. Pe parcursul Liturghiei, preotul și credincioșii cheamă **Persoanele Sfintei Treimi**, începând cu binecuvântarea mare și continuând cu acele cântări trinitare, cum este „Sfinte Dumnezeu, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi!” sau „Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot, plin este Cerul de mărirea Ta...!” Toată Sfânta Liturghie gravitează în jurul Dumnezeului Treimic.

Rugăciunile de debut (rugăciunile începătoare), pe care le rostim în cadrul serviciilor religioase, cum ar fi Vecernia și Utrenia, dar și la alte sfinte slujbe, sunt dedicate Sfintei Treimi. Aceste rugăciuni sunt: **Împărate ceresc, Preasfântă Treime și Tatăl nostru**.

Însuși semnul Sfintei Cruci, pe care-l facem când ne rugăm, ne închinăm sau trecem pe lângă o biserică,

este o laudă adusă Sfintei Treimi: „în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”.

În **pictura bisericească**, cea mai cunoscută reprezentare a Sfintei Treimi este a lui **Andrei Rubliov**, pictor și sfânt rus. Scena mai este cunoscută și ca **arătarea Sfintei Treimi la Stejarul Mamvri**, întrucât ne aduce aminte de vizita pe care au primit-o Avraam și Sarra în chip minunat. Sfânta Treime este prin excelență **comuniune, părtășie, iubire și încredere, ajutor și lumină, putere și nădejde**, motiv pentru care Rubliov o reprezintă prin cei trei tineri cu chip de îngeri.

În Sfânta Liturghie, învățătura fundamentală, transmisă sub formă de **imnuri, cântări și rugăciuni**, este trinitară, iar **viața Bisericii** are ca pilon central **adevărul despre Dumnezeu**: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

Să înțelegem textul!

1. Care este legătura dintre învățătura de credință și cultul Bisericii Ortodoxe?
2. Ce cântări trinitare întâlnim în slujba Sfintei Liturghii?
3. Cum este reprezentată Sfânta Treime în iconografie?

Să înțelegem Sfânta Liturghie!

„Slavă Ție, Dumnezeu nostru, slavă Ție!

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, Care pretutindenea ești și pe toate le împlinești; Vistierul bunătăților și Dăătorule de viață, vino și Te sălășluiește întru noi și ne curățește pe noi de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi (de trei ori).

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.”

„Preasfântă Treime, miluiește-ne pe noi. Doamne, curățește păcatele noastre. Stăpâne, iartă fărădelegile noastre. Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre, pentru numele Tău.

Doamne, miluiește (de trei ori), Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.”

„Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi, și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri. Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău.” (Rugăciunile începătoare)

Discută cu profesorul tău despre momentele liturgice în care se rostesc aceste rugăciuni. Identifică în text rugăciunile adresate fiecărei Persoane a Sfintei Treimi. Explică de ce rugăciunea „Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte” se rostește de trei ori.

Dicționar teologic

Agneț – partea centrală a unei prescuri, de formă pătrată, cu inițialele IS, HR, NI, KA, scoasă pentru a fi pusă pe Sfântul Disc.

Euharistie – taină a Bisericii, cu origini în episodul Cinei de Taină, prin care se recunoaște și se actualizează jertfa și învierea Mântuitorului.

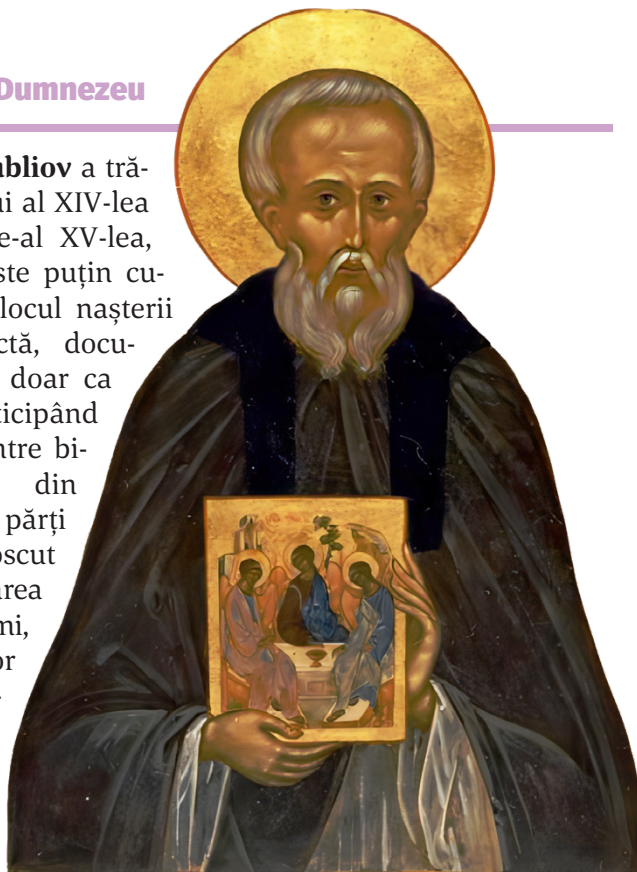

Sfântul Agneț pe Sfântul Disc – Euharistie

Prietenul lui Dumnezeu

Sfântul Andrei Rubliov a trăit la sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul celui de-al XV-lea, în Rusia. Viața sa este puțin cunoscută. Nu se știe locul nașterii sale sau data exactă, documentele amintindu-l doar ca monah pictor, participând la pictarea unora dintre bisericile importante din Moscova și din alte părți ale Rusiei. Este cunoscut în special pentru pictarea icoanei Sfintei Treimi, numită și icoana celor trei îngeri, unica reprezentare treimică considerată corectă în Biserica Ortodoxă. Este cinstit în ziua de 4 iulie.

Simboluri creștine

STEJARUL MAMVRI – COPACUL

Copacii au o semnificație simbolică și spirituală profundă în Biblie, reprezentând viața, judecata și providența divină. De la Pomul Vieții din Cartea Facerii (Facerea 2, 9) până la apariția sa eshatologică din Apocalipsă (Apocalipsa 22, 2), copacii marchează momente-cheie în istoria mântuirii. Acestea întruchipează binecuvântări, ca în imaginea din Psalmul 1, 3, a unui pom înflorit lângă apă, și servesc ca simboluri ale judecății, precum pomul fără rod din Matei 3,10. Însăși Sfânta Treime este preînchipuită la Stejarul Mamvri, descoperindu-se lui Avraam (Facerea 18, 1). Crucea, descrisă ca un „lemn” de Sfântul Apostol Pavel (Galateni 3, 13), unește blestemul și răscumpărarea, subliniind rolul central al copacilor în reflectarea legământului, slavei și dreptății lui Dumnezeu.

Portofoliu

1. Realizează un text, de 10–15 rânduri, în care să prezinți icoana Sfintei Treimi pictată de Andrei Rubliov. Folosind surse online sau tipărite, explică semnificațiile teologice ale icoanei, evidențiind simbolurile și mesajul transmis.

2. Creează o cronologie a celor mai importante momente din slujba Sfintei Liturghii.

3. Participă la o Sfântă Liturghie, apoi notează momentele în care se evidențiază prezența Sfintei Treimi.

4. Cercetează/documentează modul în care Sfânta Treime este menționată în rugăciunile ortodoxe și oferă cel puțin două exemple concrete de rugăciuni sau fragmente din acestea. Poți folosi ca punct de plecare rugăciuni precum *Tatăl nostru*, *Preasfântă Treime* sau poți folosi o carte de rugăciuni din care să te inspire.

Binecuvântarea mare de la Sfânta Liturghie

Lectură filocalică

„Mai întâi și întâi de toate preamăresc pe Sfânta și pe cea de o ființă Treime, zicând: Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin. Nu fără rost am început această doxologie, ci ca să dovedesc demonului urător al binelui că în nălucirile arătate de el nu se vede nimic dintr-o astfel de doxologie, ci numai tulburare, tristețe și spaimă.” (Sfinții Varsanufie și Ioan, *Filocalia*, 11)

Isus Hristos Arhiereul

Mă asigur că știu!

- Cultul Bisericii Ortodoxe este în strânsă legătură cu învățătura de credință.
- Liturghia, rugăciunile personale și întregul cult divin sunt o mărturisire a Sfintei Treimi.
- Viața Bisericii are în centru adevărul despre Dumnezeu Unul în Ființă și Întreit în Persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.

Misterul cuvintelor

„Chiar în săvârșirea Euharistiei e lucrătoare întreaga Sfântă Treime. Căci jertfa euharistică e adusă Tatălui de Fiul, Care ne aduce și pe noi împreună cu Sine, iar pâinea și vinul se prefac prin venirea Sfântului Duh, Care rămâne în Trupul și Sângele lui Hristos. Astfel, credincioșii se vor uni prin împărtășanie nu numai cu Hristos, ci și cu Tatăl, ca jertfă și cu Duhul Sfânt. Numai uninundu-se cu Sfânta Treime credincioșii se unesc și între ei.” (Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae)

1. Potrivit Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae, cine este săvârșitorul Sfintei Liturghii?

2. Cum crezi că se reflectă unirea cu Sfânta Treime în relațiile cu semenii noștri?

Arhiereul cu Sfântul Potir la Sfânta Liturghie

Aplicații

1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

- A. Fundamentul credinței creștin-ortodoxe este:
- respectarea regulilor morale;
 - Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh;
 - pictura bisericească;
 - rugăciunile de dimineață.

B. Binecuvântarea cu care începe fiecare Sfântă Liturghie se numește:

- Rugăciunea Domnească;
- binecuvântarea mare;
- imn de laudă;
- rugăciunea începătoare.

C. Epicentrul Sfintei Liturghii este reprezentat de:

- rugăciunile începătoare;
- jertfa euharistică;
- citirea Evangheliei;
- cântarea „Sfinte Dumnezeule”.

D. Semnul Sfintei Cruci poate fi definit ca:

- un obicei tradițional;
- un gest de mulțumire;
- o laudă adusă Sfintei Treimi;
- un gest de respect pentru biserică.

E. Cea mai cunoscută reprezentare a Sfintei Treimi a fost pictată de:

- Teofan Grecul;
- Andrei Rubliov;
- Leonardo da Vinci;
- Fra Angelico.

F. În icoana lui Andrei Rubliov, Sfânta Treime este redată:

- ca Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt în forma umană;
- prin trei tineri cu chip de îngeri, simbolizând comuniunea și iubirea;
- ca o lumină strălucitoare;
- printr-un singur înger.

2. Activitate pe grupe: joc de rol

a. Profesorul împarte clasa în trei grupe. Fiecare grupă va interpreta un rol diferit:

Grupa 1: Preotul – va prezenta perspectiva liturgică.

Grupa 2: Catehetul – va prezenta perspectiva didactică.

Grupa 3: Credinciosul – va prezenta perspectiva personală.

b. Fiecare grupă va primi o temă pe care să o pregătească. Grupa 1 va avea tema *Cum este reprezentată Sfânta Treime în Sfânta Liturghie*, Grupa 2 va pregăti tema *Care este importanța rugăciunilor începătoare*, iar Grupa 3, *Ce semnificație are semnul Sfintei Cruci în viața creștinului*.

Sfânta Masă – Altar de Catedrală

Grupele au la dispoziție 10–15 minute să își pregătească răspunsurile pe care apoi le vor prezenta sub formă de dialog sau de joc de rol.

c. După fiecare prezentare, celelalte grupe pot adresa întrebări pentru a obține clarificări, dacă este cazul.

d. La final, toți elevii vor discuta despre ce au învățat din această activitate. Profesorul poate oferi explicații suplimentare sau clarificări, dacă este necesar.

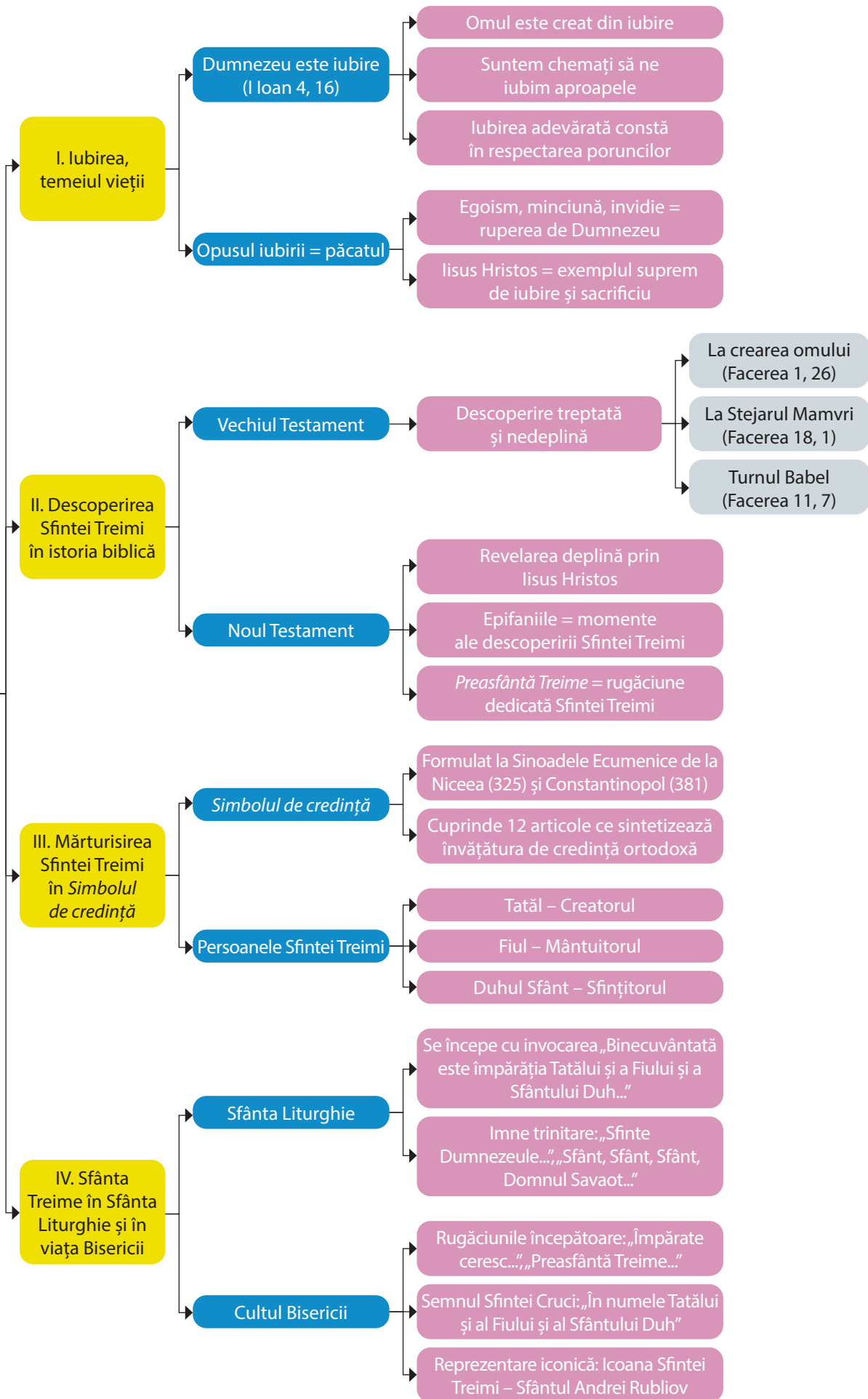
3. Alcătuiește o compunere cu titlul *Dacă aș picta o icoană a Sfintei Treimi...* în care să-ți imaginezi că ești un pictor de icoane și să descrii cum ar arăta o icoană a Sfintei Treimi pe care ai creat-o. Cum ai reprezenta pe Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt? Ce culori și simboluri ai folosi? Ce mesaj ai dori să transmită icoana ta?

4. Stabilește corespondența dintre expresiile din coloana A și definițiile corespunzătoare din coloana B.

A.	B.
1. Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt	a. Cea mai cunoscută reprezentare artistică a Sfintei Treimi
2. Rugăciunea Împărate Ceresc	b. Comuniune, iubire și încredere, reflectate într-o icoană
3. Sfântul Andrei Rubliov	c. Se face „în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”
4. Stejarul Mamvri	d. Centrul spiritual al vieții creștin-ortodoxe
5. Sfânta Liturghie	e. Invocare adresată Duhului Sfânt
6. Semnul Sfintei Cruci	f. Episod biblic, care simbolizează vizita Sfintei Treimi făcută lui Avraam

RECAPITULARE

Dumnezeu Se face cunoscut omului

Pe baza schemei recapitulative, rezolvă cerințele de mai jos.

1. Răspunde la următoarele întrebări.

- Cine sunt cele trei Persoane ale Sfintei Treimi?
- Cum se numește rugăciunea în care mărturisim credința în Sfânta Treime?
- Cine a fost trimis de Dumnezeu Tatăl pentru a ne mântui?
- Care este cea mai mare poruncă lăsată de Iisus Hristos?
- Ce simboluri sunt folosite pentru a-L reprezenta pe Duhul Sfânt?
- Care sunt locurile cele mai cunoscute din Sfânta Scriptură în care se vorbește despre Sfânta Treime?
- Cum arătăm iubirea lui Dumnezeu în viața noastră de zi cu zi?
- Cum ne ajută rugăciunea să ne apropiem de Dumnezeu?
- Ce rol are Sfânta Treime în viața fiecărui creștin?
- De ce spunem că Iisus Hristos este „Dumnezeu adevărat și om adevărat”?

Credință, sprijin, iubire

Sfântul Potir cu icoanele Domnului Iisus Hristos și a Maicii Sale în medalion

2. Folosind metoda „Știu – Vreau să știu – Am învățat”, transcrie pe caiet și completează tabelul următor.

Știu	Vreau să știu	Am învățat
Dumnezeu este iubire.	Cum se manifestă iubirea în viața mea.	Dumnezeu ne iubește necondiționat și ne cheamă să ne iubim aproapele.
Iisus Hristos a predicat iubirea față de Dumnezeu și aproapele.		
Sfânta Treime este formată din Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.		
La Botezul Domnului Iisus Hristos apar toate cele trei Persoane ale Sfintei Treimi.		
Simbolul de credință sintetizează învățătura despre Sfânta Treime.		
Tatăl este numit în Crez Atotputernic, Creatorul cerului și al pământului.		
Sfânta Liturghie începe cu invocarea Sfintei Treimi.		

Frumusețea creației lui Dumnezeu

Sfințirea (hirotonia) unui preot

3. Citește cu atenție textul de mai jos, transcrie-l pe caiet și completează spațiile libere, folosind cuvintele potrivite din *Crez*.

Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl,
 Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și Și într-unul Domn,
 Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți..... . Lumină din, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu, născut, nu făcut; Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut. Care pentru noi, oamenii, și pentru a noastră , S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la și din Fecioara Maria, și S-a făcut om. Și S-a răstignit pentru noi în zilele lui și a pătimit și S-a Și a înviat a zi, după Scripturi. Și S-a înălțat la ceruri și șade de-a dreapta Și iarăși va să vină cu slavă, să judece și, a Cărui împărăție nu va avea sfârșit. Și întru , Domnul de viață Făcătorul, Care din Tatăl, Cel ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și, Care a grăit prin Întru una, sfântă, și Biserică; Mărturisesc un spre iertarea Aștept morților și viața veacului ce va să fie.

4. Redactează o scrisoare către Sfânta Treime în care să adresezi întrebări despre credință și prezența lui Dumnezeu în lume, mulțumiri pentru binecuvântările primite și rugăciuni pentru tine și pentru alții.

5. Alege unul dintre următoarele versete și analizează-l, răspunzând la următoarele întrebări:

- Ce înțelegi din acest verset?
- Cum explică acest verset legătura dintre Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt?
- Cum poți aplica acest mesaj în viața ta?

A. „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.” (Matei 28, 19)

B. „Și Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă ca să fie cu voi în veac, Duhul Adevărului, pe Care lumea nu poate să-L primească, pentru că nu-L vede, nici nu-L cunoaște; voi Îl cunoașteți, că rămâne la voi și în voi va fi!” (Ioan 14, 16–17)

C. „Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți!” (II Corinteni 13, 13)

Iisus Hristos Pantocrator

Pâine binecuvântată – anafură

1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

A. Sfânta Treime este formată din:

- a. Tatăl, Fecioara Maria și Duhul Sfânt;
- b. Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt;
- c. Dumnezeu, Iisus Hristos și îngerii.

B. Botezul lui Iisus Hristos este un moment biblic al arătării Sfintei Treimi. Persoana Sfintei Treimi care a spus „Acesta este Fiul Meu Cel iubit” este:

- a. Sfântul Ioan Botezătorul;
- b. Tatăl;
- c. Duhul Sfânt.

C. Simbolul folosit pentru a explica Sfânta Treime este:

- a. crucea;
- b. trifoiul cu trei foi;
- c. peștele.

D. În care dintre următoarele cărți ale Sfintei Scripturi este menționată formula: „botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”:

- a. Evanghelia după Matei;
- b. Epistola a doua către Corinteni;
- c. Evanghelia după Ioan.

2. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false.

- a. Duhul Sfânt a fost trimis asupra apostolilor la Rusalii. A ☐ / F ☐
- b. Sfânta Treime este menționată explicit ca termen în Sfânta Scriptură. A ☐ / F ☐
- c. Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt sunt trei Persoane diferite. A ☐ / F ☐
- d. Simbolul apei este folosit uneori pentru a explica Sfânta Treime. A ☐ / F ☐
- e. Simbolul de credință rezumă credința în Sfânta Treime. A ☐ / F ☐

3. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și completează spațiile libere cu următorii termeni: Sfintei Treimi, a Fiului, Dumnezeu, a Sfântului Duh, Sfinte, tare, Tatălui.

a. Fiecare Sfântă Liturghie începe cu textul: „Binecuvântată este împărăția și și, acum și pūrura și în vecii vecilor. Amin”.

b. O cântare trinitară rostită în cadrul Sfintei Liturghii este: „Sfinte....., Sfinte, fără de moarte, miluiește-ne pe noi.”

c. Semnul Sfintei Cruci, pe care-l facem când ne rugăm sau ne închinăm, este o laudă adusă

Muntele, pădurea și apa – simboluri ale vitalității dată de Dumnezeu naturii

4. Alcătuieste un text, de aproximativ 10 rânduri, în care să prezinți importanța iubirii în viața noastră, pornind de la cuvintele Fericitului Augustin „Iubește și fă ce vrei”. În redactarea textului, vei avea în vedere:

- să explici semnificația afirmației „Iubește și fă ce vrei”, în contextul iubirii divine și umane;
- să argumentezi printr-un exemplu cum iubirea influențează comportamentul uman;
- să evidențiezi legătura dintre iubirea divină și iubirea de aproapele.

Răsărit,
Mănăstirea Caraiman

5. Asociază fiecare termen sau expresie din coloana A cu explicația sau definiția corectă din coloana B.

A.	B.
1. Dumnezeu Tatăl	a. Simbol al jertfei și al învierii lui Iisus Hristos.
2. Iubirea	b. Primii oameni creați de Dumnezeu.
3. Stejarul Mamvri	c. A treia Persoană a Sfintei Treimi, Sfințitorul lumii.
4. Adam și Eva	d. Chemarea omului de a-l iubi pe aproapele său ca pe sine însuși.
5. Simbolul de credință	e. Act de jertfă supremă prin care Iisus Hristos a adus mântuirea lumii.
6. Porunca iubirii	f. Casa lui Dumnezeu, loc de comuniune și de rugăciune.
7. Mântuirea	g. Sinteza învățăturii creștine, formulată la primele două Sinoade Ecumenice.
8. Iisus Hristos	h. Rugăciunea transmisă de Iisus Hristos prin care ne adresăm lui Dumnezeu.
9. Duhul Sfânt	i. Învățătorul omenirii, Mântuitorul care S-a jertfit pe Cruce.
10. Biserica	j. Cel Care a creat lumea văzută și nevăzută.
11. Crucea	k. Locul unde Avraam a primit vizita Sfintei Treimi.
12. Rugăciunea Tatăl nostru	l. Dragostea desăvârșită care îl apropie pe om de Dumnezeu

Grilă de evaluare/autoevaluare

Total 1.	2 puncte
	a. – d. – 0,5 puncte
Total 2.	1 punct
	a. – e. – 0,2 puncte
Total 3.	1,5 puncte
	a. – c. – 0,5 puncte
Total 4.	1,5 puncte
	a. – 0,5 puncte
	b. – 0,5 puncte
	c. – 0,5 puncte
Total 5.	3 puncte
	1 – 12 – 0,25 puncte
Din oficiu	1 punct
Total puncte	10 puncte
Timp de lucru	35–40 de minute

Iisus Hristos – iubirea jertfelnică

IUBIREA LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSUL OMULUI

1. Cuvântul lui Dumnezeu, lumină pentru oameni
2. Domnul Iisus Hristos, Lumina lumii

Recapitulare

Evaluare

Preafericitul Părinte Daniel,
Patriarhul Bisericii
Ortodoxe Române

Cuvântul lui Dumnezeu, lumină pentru oameni

Dumnezeu este personal, este iubitor și protector. Specificitatea oricărei ființe raționale, cu atât mai mult a lui Dumnezeu, constă în folosirea **Cuvântului**. Dumnezeu își ține întotdeauna promisiunile, iar prin aceasta ne dovedește că nu este doar Părinte, ci și Prietenul de nădejde ce nu trădează niciodată. Nimeni nu a folosit atât de bine și de eficient cuvântul ca Însuși Dumnezeu. Prin puterea cuvântului El a creat lumea: „El a zis și s-au făcut, El a poruncit și s-au zidit” (Psalmul 32, 9). Sfânta Scriptură sau Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu către om sau scrisoarea de dragoste a lui Dumnezeu către om.

Între Dumnezeu și om este permanent o comunicare cu sens mântuitor, în timp ce între om și om se întâmplă să fie și cu sens pur lumesc, de aceea relaționarea prin cuvânt dintre Dumnezeu și om este superioară oricărei forme de comunicare din lume.

Cuvântul lui Dumnezeu trebuie înțeles, pe de o parte ca **Sfântă Scriptură inspirată** de Dumnezeu, dar, pe de altă parte ca propovăduire în Biserică. Predica este considerată o prelungire a cuvântului Bibliei în viața fiecăruia dintre noi. Prin predică, Biserica aduce **lumină pentru oameni**, o lumină care ajută la depășirea necazurilor și a supărărilor la care suntem expuși.

Mântuitorul Iisus Hristos este prezentat în Scripturi (Ioan 1) ca fiind Însuși Cuvântul sau Logosul

îtrupat. Prin întruparea Lui, ni s-a dat posibilitatea să fim aproape de Dumnezeu, mai aproape ca niciodată. Cuvântul se așază în fiecare dintre cei care se pregătesc cuviincios și se împărtășesc la Sfânta Liturghie. Ei se împărtășesc cu mesajul Evangheliei și cu Trupul și Sângele Domnului. Acesta este un punct superior pe care îl putem atinge în relația noastră cu Dumnezeu.

Pilda semănătorului ne indică faptul că nu toți oamenii se lasă pătrunși de **Cuvântul lui Dumnezeu** cu aceeași intensitate. „Sămânța este Cuvântul lui Dumnezeu” (Luca 8, 11). De aceea, atunci când sunt atinși de acest Cuvânt, unii îl aud, dar se lasă pradă ispitelor și-l pierd, alții sunt încântați, dar amână împlinirea lui până când îl părăsesc, alții îl aud, dar se lasă vrăjiți de splendorile lumii și ratează împlinirea lui, iar alții îl primesc cu „inimă bună” și dau rod cu răbdare.

Să înțelegem textul!

1. Cum putem defini Biblia sau Sfânta Scriptură?
2. Prin cine este oferită lumina Cuvântului către oameni?
3. Cum este numit Mântuitorul Iisus Hristos de către Sfântul Ioan Evanghelistul?

Să înțelegem Sfânta Liturghie!

„[...] ca, în cuget curat, cu față neînfruntată și cu inimă luminată, împărtășindu-ne cu aceste Dumnezeiești și Sfinte Taine și, printr-insele, vii făcându-ne, să ne unim cu Însuși Hristosul Tău, Adevăratul nostru Dumnezeu, Care a zis: Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, întru Mine rămâne și Eu întru el; ca, sălășluindu-Se și petrecând întru noi Cuvântul Tău, Doamne, să ne facem locaș al Preasfântului și închinatului Tău Duh [...]” (Rugăciune – Liturghia Sfântului Grigorie Dialogul)

Având ca punct de plecare textul rugăciunii, discută cu profesorul tău despre cum se pregătește un creștin pentru primirea Sfintei Împărtășanii (prin reflectarea la Cuvântul lui Dumnezeu, rugăciune, spovedanie, post etc.).

Dictionar teologic

Logos – cuvânt (în gr.), (aici) Logosul divin este Fiul lui Dumnezeu, cea de-a doua Persoană a Sfintei Treimi, descrisă succint de Sfântul Ioan Evanghelistul „Cuvântul (Logos) trup S-a făcut” (Ioan 1, 14).

Lumina ce pătrunde în adâncuri

Simboluri creștine

LUMINA

Biblia folosește frecvent lumina ca simbol profund al prezenței lui Dumnezeu, al bunătății și al adevărului. De la crearea luminii, în Facerea 1, 3–4, până la triumful său final, în Apocalipsa 22, 5, lumina reflectă puterea creatoare a lui Dumnezeu și victoria asupra întunericii. Iisus Hristos se descrie pe Sine ca fiind „Lumina lumii” (Ioan 8, 12), călăuzind omenirea spre adevăr și viață. Lumina semnifică, de asemenea, răsplata divină (Psalmul 96, 12) și înțelepciune (Psalmul 118, 105). Prin imaginea luminii, Biblia ne învață că tot Cuvântul lui Dumnezeu luminează calea celor neprihăniți, oferind protecție, înțelegere și speranță veșnică.

SĂMÂNȚA

Sămânța simbolizează potențialul, creșterea și valoarea, atât în Vechiul, cât și în Noul Testament. Reprezintă viața și credința, așa cum se vede în imaginea grăuntelui de muștar, subliniind că faptele mici de credință pot da rezultate mari (Matei 17, 20). Semințele sunt, de asemenea, o metaforă pentru Cuvântul lui Dumnezeu, care, atunci când este hrănit, duce la creștere spirituală (Luca 8, 11). Imaginea semințelor evidențiază asigurarea lui Dumnezeu, semințele fiind esențiale atât în contextele agricole, cât și în cele spirituale (Isaia 55, 10). Precum o sămânță, credința necesită îngrijire pentru a înflori, reflectând procesul continuu de evanghelizare și transformare spirituală.

Prietenul lui Dumnezeu

Sfântul Nicolae Velimirovici (1880–1956) a trăit în secolul al XX-lea, fiind cunoscut pentru dragostea pe care a avut-o față de Sfânta Scriptură. După ce și-a încheiat studiile teologice, a ales viața monahală. Misiunea și-a desfășurat-o în mai multe părți ale lumii: Anglia, Statele Unite ale Americii, Macedonia și Serbia. Și-a dedicat întreaga viață propovăduirii Evangheliei lui Hristos. Datorită impactului pe care predicile sale îl aveau a fost numit „noul Gură de Aur”. Este prăznuit și cinstit în Biserica Ortodoxă în ziua de 5 martie.

Portofoliu

1. Realizează o reprezentare grafică a *Pildei semănătorului* (scanează codul QR) în care să ilustrezi și să evidențiezi cele patru tipuri de pământ în care a căzut sămânța.

2. Redactează un eseu, de minimum 300 de cuvinte, în care să reflectezi la ce tip de „pământ” simți că ești în acest moment și ce ai putea face pentru a primi Cuvântul și a-l face să dea rod „în-sutit”.

Citirea Sfintei Evanghelii

Lectură filocalică

„Este nevoie de multă știință ca, înlăturând mai întâi vălul literelor care acoperă Cuvântul, să putem privi cu mintea dezvăluită pe Cuvântul însuși, stând de Sine și arătând în Sine limpede pe Tatăl, atâtă cât e cu putință oamenilor.” (Sf. Maxim Mărturisitorul, *Filocalia*, 2)

Mă asigur că știu!

- Dumnezeu vorbește oamenilor prin cuvintele Sfintei Scripturi, scrisoarea Sa de dragoste pentru om.
- Cuvântul lui Dumnezeu ajunge la inimile oamenilor prin predicile episcopilor și ale preoților care actualizează mesajul Evangheliei credincioșilor contemporani.
- *Pilda semănătorului* ne oferă o imagine despre cum sămânța, Cuvântul lui Dumnezeu, lucrează în țarina sufletului.

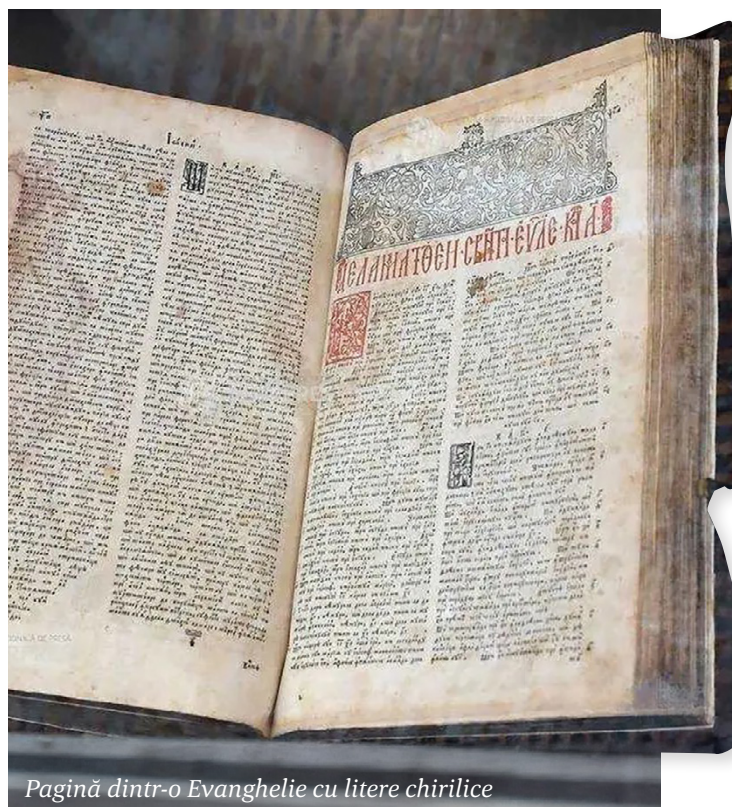
Misterul cuvintelor

„Scriptura ne luminează destinul, ne învață despre drumul nostru pe care trebuie să-l urmăm, despre pericolele de evitat, despre luptele de suferit; fiecare poziție primește învățături speciale; fiecare din peripețiile vieții prezente, lecții potrivite: dogma și morala, simbolul și decalogul, credința, nădejdea și iubirea. Scriptura ne este școala noastră universală și prin ea ne vedem acoperiți cu toată armătura, înzestrați victorios cu tot adevărul.” (Sfântul Ioan Gură de Aur)

„Dacă Dumnezeu a socotit demn să ne dea Sfintele Scripturi, să judecăm prin urmare că aceste cărți părintești nu pot avea de scop decât mângâierea noastră, luminarea noastră, corectarea noastră, forța noastră. Aceste cărți venite din cer au în vedere credința, virtutea, îndreptarea vieții noastre întregi”. (Sfântul Ioan Gură de Aur)

1. De ce Sfânta Scriptură este descrisă ca o „școală universală” pentru credință, nădejde și iubire?

2. Cum poate aceasta să fie relevantă pentru generațiile actuale, având în vedere schimbările rapide pe care le vedem în societate?

Pagină dintr-o Evanghelie cu litere chirilice

Aplicații

1. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false, justificând răspunsul.

- Dumnezeu folosește cuvântul ca instrument principal pentru a comunica cu omul. A ☐/F ☐
- Sfânta Scriptură este considerată o formă de predică orală în Biserică. A ☐/F ☐
- Predica Bisericii este o continuare a mesajului din Sfânta Scriptură. A ☐/F ☐
- Comunicarea dintre Dumnezeu și om este inferioară comunicării dintre oameni. A ☐/F ☐
- Mântuitorul Iisus Hristos este identificat în Sfânta Scriptură ca fiind Logosul întrupat. A ☐/F ☐
- Pilda semănătorului arată că toți oamenii primesc și împlinesc Cuvântul lui Dumnezeu în mod egal. A ☐/F ☐
- Cuvântul lui Dumnezeu ajută oamenii să depășească necazurile și supărările. A ☐/F ☐
- Comunicarea prin cuvânt dintre Dumnezeu și om este doar de natură simbolică, fără efect practic. A ☐/F ☐

2. În careul de mai jos sunt ascunse denumirile a zece cărți din Vechiul Testament. Cuvintele sunt plasate pe orizontală, pe verticală și pe diagonală. Prima literă a fiecărui cuvânt este încercuită. După ce le descoperi, scrie-le pe caiet.

C	M	V	C	H	Y	H	Y	K	I	I	K	V	F	R	Q	P	S	I	Y
M	F	I	W	J	U	D	E	C	Ă	T	O	R	I	I	T	N	A	A	P
W	S	S	I	D	A	N	I	E	L	G	T	E	U	P	S	E	E	V	P
K	W	P	I	E	Z	E	C	H	I	E	L	J	C	S	R	R	A	J	N
A	H	A	S	N	L	I	E	R	E	M	I	A	S	E	I	I	H	M	W
N	R	I	Z	A	T	W	Y	G	H	T	X	B	C	Ș	E	J	U	I	T
N	F	A	W	V	L	J	U	Z	Y	D	N	A	E	H	E	X	V	A	P
N	N	S	Z	A	U	M	H	Q	T	J	F	I	I	X	C	V	I	O	V
W	K	I	N	B	Q	H	I	H	I	S	M	S	K	A	Y	O	G	P	
N	A	H	U	V	N	A	X	S	D	Y	T	H	Q	E	B	Y	U	W	U

3. „Un popor, ca și orice om în parte, atâta prețuiește cât a înțeles din Evanghelie și cât poate să urmeze învățaturii lui Iisus.” (Simion Mehedinți) Pornind de la cuvintele academicianului Simion Mehedinți (1868–1962), dezbată împreună cu

profesorul și colegii despre ce înseamnă să înțelegi Evanghelia, ce înseamnă să urmezi învățăturile lui Iisus Hristos în lumea contemporană și în ce mod se reflectă în viața ta învățăturile Evangheliei.

4. „Tu ne chemi, Doamne, să te căutăm, iar Cuvântul Tău ne spune că Tu ești întotdeauna cu noi. Dar eu, căutându-te în afara mea, am uitat că Tu erai înlăuntrul meu”. (Fericitul Augustin, *Confesiuni*)

Având ca punct de plecare cuvintele Fericitului Augustin, răspunde la următoarele întrebări în scris sau discută-le cu colegii.

- Ce înseamnă pentru tine faptul că Dumnezeu este „înlăuntrul tău”?
- De ce crezi că oamenii îl caută adesea pe Dumnezeu în lucruri exterioare, și nu în inima lor?
- Cum poți să intri în legătură cu Dumnezeu în interiorul tău?

Iisus Hristos Judecătorul

Domnul Iisus Hristos, Lumina lumii

Hristos, Domnul, este Cuvântul întrupat, este darul lui Dumnezeu pentru lume. Considerat coroana creației, omul este cea mai frumoasă și iubită dintre creațiile lui Dumnezeu. După ruperea relației de armonie cu Dumnezeu a avut nevoie să fie reînviat ce înseamnă adevărata comunicare cu divinitatea. Pas cu pas, prin mesajele transmise de profeți, omului i s-a reîntipărit în minte și suflet ce făptură aleasă este. Când Domnul Hristos a luat trup de om, a început o nouă eră a comunicării, iar învățătura **Mântuitorului a fost singurul ghid** ce nu dădea greș.

Ce ne învață El? Faptul că **doar în lumină se poate lucra**, adică doar în timpul acestei vieți se pot face fapte ca în viața viitoare să fim în pace și bucurie; că, atunci când cineva ne-a greșit, e de datoria noastră să-l iertăm ca și Dumnezeu să ne ierte; că trebuie să iubim până și pe vrăjmașii noștri, altfel nu va fi nicio diferență între noi și păgâni; că dacă vom avea suficientă credință, vom putea muta și munții, vindeca bolnavii, chiar învia morții. **Învățătura Sa** a șocat lumea acelor timpuri, **pe unii i-a adus la lumină**, iar alții au preferat să rămână în întuneric.

Iisus Hristos, **Fiul lui Dumnezeu, prin viața și învățătura Sa** a fost și **rămâne Lumina lumii**. În timpul activității Sale pământești a făcut numeroase minuni. Printre cele mai impresionante sunt învierea fiului văduvei din Nain, a fiicei lui Iair și a dreptului

Lazăr, respectiv **redarea vederii unor oameni** care nu au văzut niciodată, cum a fost **orbul din naștere** (Ioan 9). Acea vindecare a fost una reală, dar a avut și un înțeles ce ne privește pe noi cei de astăzi. **Orbul a fost vindecat** și a provocat multe discuții în cercurile fariseilor și cărturarilor, cei din urmă necrezând și jignindu-l atât pe el, cât și pe Hristos. Cu toate acestea, oamenii prezenți au mărturisit adevărul, iar lumea a crezut în puterea Mântuitorului. Tâlcul, dincolo de vindecarea în sine, este acela că având credință în Hristos, indiferent ce probleme am avea, fie ele emoționale, episoade de neîncredere, trădare, părăsire, nereușită școlară sau socială, **El ne luminează calea**. Lumina Lui, pe care o provocăm prin rugăciunea personală, face ca viața noastră să capete sens, precum a orbului odinioară. **Acesta este Hristos și învățătura Sa.**

Să înțelegem textul!

1. Cum a fost restabilită relația de armonie a omului cu Dumnezeu?
2. Care sunt învățăturile principale ale lui Iisus Hristos?
3. De ce vindecarea orbului din naștere se referă la fiecare om? Argumentează.

Să înțelegem Sfânta Liturghie!

„Strălucește în inimile noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoașterii Dumnezeirii Tale și deschide ochii gândului nostru spre înțelegerea evanghelicilor Tale propovăduiri. Pune în noi și frica fericitelor Tale porunci, ca, toate poftele trupești călcând să viețuim duhovnicește, cugetând și făcând toate cele ce sunt spre bună-plăcerea Ta. Că Tu ești lumina sufletelor și a trupurilor noastre, Hristoase Dumnezeule, și Ție slavă înălțăm, împreună și Celui fără de început al Tău Părinte și Preasfântului și bunului și de viață făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.” (Rugăciunea dinaintea de Evanghelie – Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur)

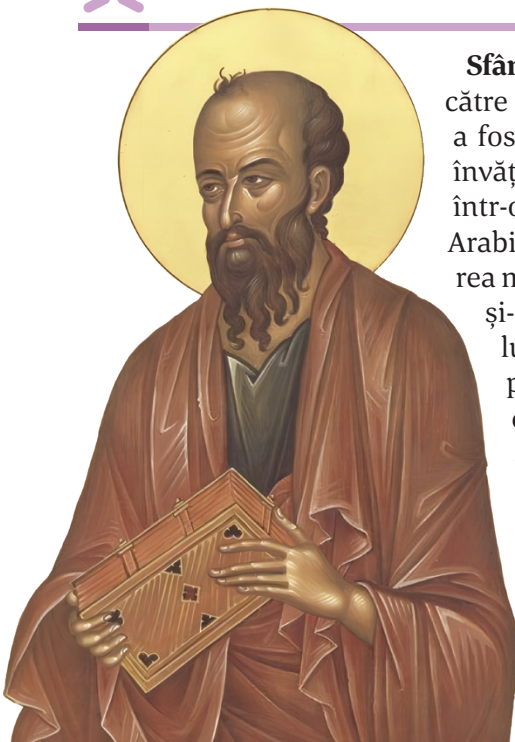
Discută cu profesorul tău despre cum ne ajută Evanghelia să-L cunoaștem pe Dumnezeu și despre rolul rugăciunii și al lecturii Sfintei Scripturi în viața unui tânăr.

Iisus Hristos – broderie pe veșmânt arhieresc

Prietenul lui Dumnezeu

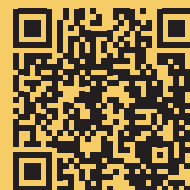

Sfântul Apostol Pavel, numit în Epistola către Romani „Apostolul Neamurilor”, a fost unul dintre cei care au răspândit învățătura Mântuitorului Iisus Hristos într-o zonă geografică foarte extinsă, din Arabia și până în Spania. După convertirea minunată de pe drumul Damascului, și-a dedicat toată viața pentru a duce lumina lui Hristos la cât mai multe persoane. În acest sens, a făcut trei călătorii misionare și a redactat paisprezece scrisori, epistole, pe care le-a trimis comunităților întemeiate de el. A fost prigonit în dese rânduri și a fost arestat, dar nu a renunțat la misiunea sa. A murit în anul 67 la Roma, fiind cinstit de către Biserică la data de 29 iunie, împreună cu un alt mare misionar, Sfântul Apostol Petru.

Dicționar teologic

Tropar – cântare bisericească scurtă în care se evidențiază calitățile unui sfânt sau se aduce laudă unei sărbători (scanează codul QR pentru a asculta imnul bisericesc *Lumină lină*).

Simboluri creștine

LUMÂNAREA

Lumânarea este folosită la toate slujbele Bisericii, fie că sunt făcute în locașul de închinare sau la casele creștinilor. În modul cel mai solemn este folosită la Slujba Învierii, când preotul îi invită pe cei prezenți: veniți de luați lumină. În primul rând, ea semnifică jertfa, darul sau ofranda pe care creștinii o aduc lui Dumnezeu. În al doilea rând, îl simbolizează pe Hristos, care a spus despre El că este „Lumina lumii” (Ioan 8, 12). În al treilea rând, putem identifica și un sens duhovnicesc: ceara se topește pentru a lumina, la fel cum Iisus Hristos S-a jertfit pentru a lumina lumea cu învățătura Sa. Creștinii sunt chemați și ei, la rândul lor, să se jertfească pentru a fi de folos celor din jurul lor.

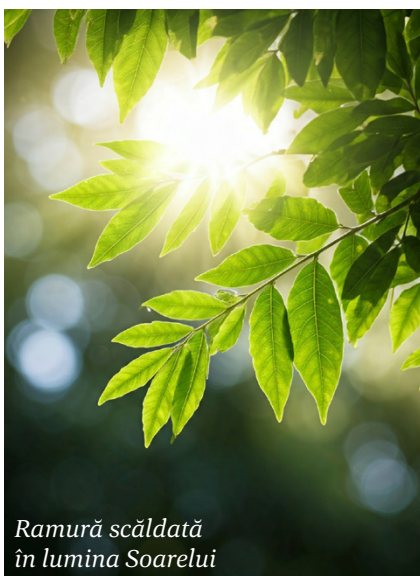
Lumânare aprinsă la rugăciune

Portofoliu

1. Redactează un eseu, de minimum 300 de cuvinte, cu titlul *Iisus Hristos – lumina mea în viața de zi cu zi* în care să descrii cum învățăturile Mântuitorului Iisus aduc lumină în viața ta sau în lume.

2. Realizează o hartă simbolică a locurilor unde ai simțit sau încă simți lumina lui Iisus Hristos (acasă, la biserică, în natură etc.). Poți alege să desenezi o inimă mare pe o coală de hârtie, iar în interiorul ei simboluri ale locurilor unde te simți luminat de Hristos sau poți alege să folosești un program de grafică pentru a crea o hartă virtuală. În acest caz, poți insera imagini, simboluri sau texte pentru a reprezenta locurile importante.

Ramură scăldată
în lumina Soarelui

Candelă aprinsă la icoană

Lectură filocalică

„Dumnezeu este lumină, o lumină nesfârșită și necuprinsă. Toate cele din jurul Lui sunt lumină comună și împărțită fără împărțire între Persoane (...) Tatăl e lumină, Fiul e lumină, Duhul e lumină. Cei trei sunt o lumină unică, simplă, necompusă, netemporală. (...) Tot ce vine de la Dumnezeu este lumină și ce ne vine din lumină: lumină e viața, lumină nemurirea, lumină iubirea, pacea, adevărul, ușa împărăției cerurilor, lumină este Hristos, Mântuitorul și Împăratul lumii; lumină pâinea Trupului Său neprihănit, lumină potirul preacinstiului Său sânge, lumină Învierea Sa, lumină degetul Său, lumină mâna Sa, lumină ochii Săi; lumină e Domnul, glasul Său, ca lumină din lumină.” (Sfântul Simeon Noul Teolog, *Tratat teologic*)

Mă asigur că știu!

- Prin întrupare, Iisus Hristos a oferit oamenilor un ghid pentru a putea comunica cu Dumnezeu.
- Mântuitorul ne învață că faptele mântuitoare se pot lucra doar în această viață.
- Iisus Hristos este lumina care ne călăuzește și ne luminează precum odinioară a dat vederea orbului din naștere.

Misterul cuvintelor

„Deci, pentru că omul are două feluri de ochi, trupești și sufletești, apoi și orbirea omului poate fi tot de două feluri: trupească și sufletească. Din pricina orbirii trupești nu putem vedea lumea aceasta materială și nici pe noi înșine, nu putem merge fără călăuză și nu ne putem bucura de lumină, de culorile și de toate frumusețile lumii văzute. Orbirea sufletească este însă cu mult mai primejdioasă decât cea trupească. Dacă orbul trupesc nu vede soarele cel fizic, lumina lui, orbul sufletească nu-L vede pe Soarele dreptății și Părintele luminilor, cu strălucirea

harului Său. Nu recunoaște pe Cel care îi dă bună-tăți nepieritoare: viață, suflet, nemurire și nu se vede nici pe sine însuși așa cum este cu adevărat.” (Părintele Sofian Boghiu – Sfântul Cuvios Mărturisitor Sofian de la Antim, *Smerenia și dragostea, însușirile trăirii ortodoxe*)

1. De ce orbirea sufletească este mai periculoasă decât cea fizică?
2. Discută cu profesorul de religie cum putem să evităm să devenim orbi sufletește.

Aplicații

1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

A. Vindecarea orbului din naștere a fost o minune reală, dar și un simbol al faptului că:

- Dumnezeu aduce lumină și sens vieții noastre prin credință;
- minunile sunt doar pentru cei ce respectă legea iudaică;
- Iisus Hristos prefera să evite conflictele cu fariseii;
- toate problemele dispar automat prin simpla rugăciune.

B. Prin învățătura Sa, Hristos ne arată că iubirea față de vrăjmași:

- este importantă doar pentru a primi laude de la ceilalți;
- nu este esențială pentru a fi iertați;
- se aplică doar în anumite situații;
- ne apropie de Dumnezeu și ne deosebește de păgâni.

C. Credința puternică în Iisus Hristos poate:

- să fie eficientă doar în cazul minunilor;
- să rezolve probleme fără efort din partea noastră;
- să transforme viețile noastre, indiferent de încercări;
- să fie utilă doar pentru oamenii fără probleme.

D. Tâlcul vindecării orbului din naștere este că rugăciunea personală:

- este inutilă;
- luminează și dă sens vieții noastre;
- trebuie să fie lungă pentru a avea efect;
- are efect doar în cazul unor probleme fizice.

2. Explică, în cateva propoziții, ce înseamnă „lumina” adusă de Iisus Hristos în viața oamenilor și semnificația mesajului că „doar în lumină se poate lucra”.

3. Activitate pe grupe: Analiza minunilor lui Iisus Hristos

a. Profesorul împarte clasa în patru grupe. Fiecare grupă va primi un text scurt despre una dintre cele patru minuni amintite în text: învierea fiului văduvei din Nain, învierea fiicei lui Iair, învierea lui Lazăr, vindecarea orbului din naștere.

b. Fiecare grupă va analiza minunea primită și va răspunde la următoarele întrebări: Ce s-a întâmplat? Cine erau personajele implicate? Cum au reacționat cei prezenți? Ce ne învață această minune despre Iisus Hristos și despre relația

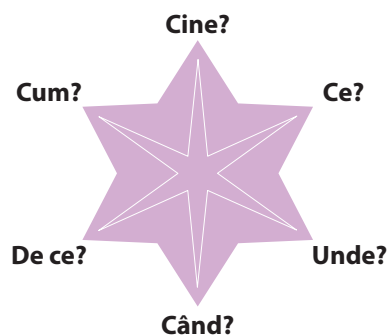
Lumina ghidează în întuneric

noastră cu Dumnezeu? Cum putem aplica mesajul minunii în viața noastră?

c. Fiecare grupă desemnează un reprezentant care să prezinte concluziile grupului în fața clasei. În timpul prezentării, celelalte grupe pot adresa întrebări sau pot contribui cu idei suplimentare.

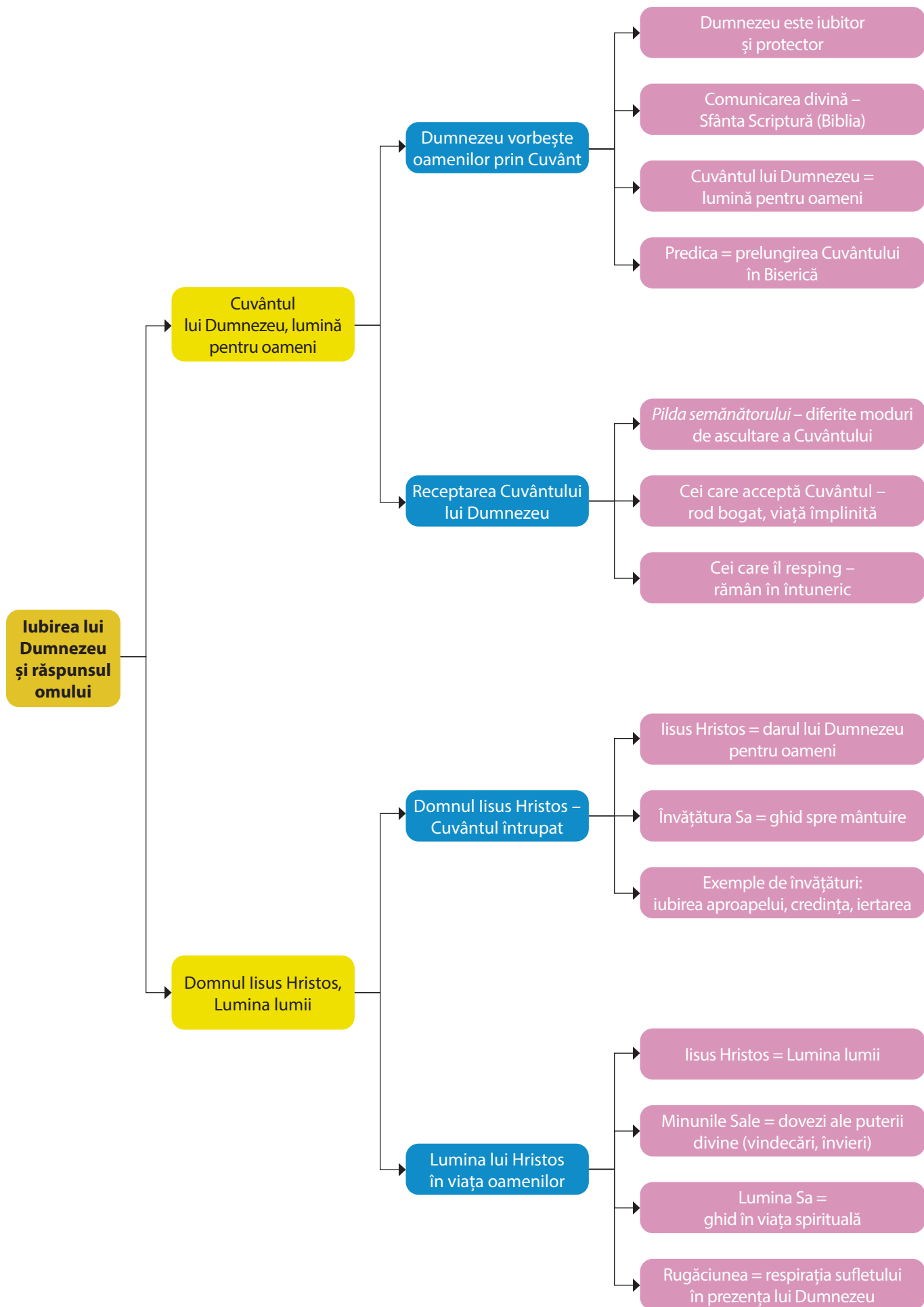
d. Profesorul inițiază și ghidează o discuție despre asemănările și deosebirile dintre aceste minuni.

4. Explozia stelară. Lucrează împreună cu colegul/colega de bancă. Unul dintre voi adresează întrebări de tipul celor așezate în jurul steluței de mai jos. Celălalt răspunde pe baza informațiilor din textul lecției, după model. Apoi inversează rolurile.

Model: Ce ne-a învățat Iisus Hristos prin cuvintele și faptele Sale?

Iisus Hristos ne-a învățat iubirea de aproapele, iertarea și iubirea vrăjmașilor.

Pe baza schemei recapitulative, rezolvă cerințele de mai jos.

1. Alege varianta corectă de răspuns.
 - A. Biblia o putem defini ca:
 - a. o carte istorică despre Dumnezeu;
 - b. Cuvântul lui Dumnezeu;
 - c. o colecție de povești religioase;
 - d. o învățătură morală.
 - B. Cuvântul întrupat este considerat:
 - a. Sfântul Apostol Pavel;
 - b. Moise;
 - c. Iisus Hristos;
 - d. Sfântul Ioan Evanghelistul.
 - C. În creștinism lumânarea simbolizează:
 - a. puterea lui Dumnezeu;
 - b. jertfa și lumina lui Hristos;
 - c. speranța în viața de apoi;
 - d. îngerii din ceruri.
 - D. *Pilda semănătorului* reprezintă:
 - a. diferitele moduri în care oamenii primesc Cuvântul lui Dumnezeu;
 - b. modul în care creștinii ar trebui să lucreze pământul;
 - c. importanța credinței în viața de zi cu zi;
 - d. o lecție despre iubirea aproapelui.
 - E. Relația dintre om și Dumnezeu a fost restabilită:
 - a. prin învățăturile profeților;
 - b. prin întruparea lui Iisus Hristos;
 - c. prin legea dată lui Moise;
 - d. prin post și rugăciune.
 - F. Pe fiul văduvei din Nain Iisus Hristos:
 - a. l-a vindecat de lepră;
 - b. l-a înviat din morți;
 - c. l-a scăpat de duhuri necurate;
 - d. l-a făcut să vadă din nou.
 - G. Orbirea sufletească înseamnă:
 - a. lipsa vederii fizice;
 - b. incapacitatea de a-L vedea pe Dumnezeu și adevărul Său;
 - c. necredința în minuni;
 - d. refuzul de a citi Sfânta Scriptură.
 - H. „Apostolul Neamurilor” a fost numit:
 - a. Sfântul Ioan Evanghelistul;
 - b. Sfântul Petru;
 - c. Sfântul Apostol Pavel;
 - d. Sfântul Luca.
 - I. Vindecarea orbului din naștere este semnificativă și pentru noi, deoarece:
 - a. ne arată că Iisus Hristos avea puterea de a face minuni;
 - b. simbolizează trezirea spirituală a oamenilor prin credință;
 - c. este o dovadă a existenței lui Dumnezeu;
 - d. demonstrează importanța ascultării față de părinți.
 - J. Mesajul transmis de Iisus Hristos prin învățăturile Sale este:
 - a. credința adevărată poate muta munții;
 - b. trebuie să iertăm pentru a fi iertați;
 - c. iubirea dușmanilor este esențială pentru creștini;
 - d. toate variantele de mai sus.

Liturghie arhierească

2. Joc didactic: Căutarea comorii – găsește versetul în Biblie.

- profesorul împarte clasa în cinci grupe;
- fiecare grupă trebuie să găsească în Biblie versetul indicat de către profesor și să îl citească;
- se cronometrează care dintre grupe îl găsește prima;
- grupa care identifică corect cele mai multe referințe este câștigătoare.

Exemple de referințe biblice:

- Ioan 1, 1;
- Luca 8, 11;
- Psalmul 32, 9;
- Ioan 18, 12;
- Matei 5, 14–16;
- II Timotei 3, 16–17;
- Ioan 9, 5.

3. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false.

- Dumnezeu comunică cu oamenii doar prin natură, nu și prin Cuvânt. A ☐ / F ☐
- Sfânta Scriptură este numită „scrisoarea de dragoste a lui Dumnezeu către om”. A ☐ / F ☐
- Lumina Cuvântului divin ajută oamenii să depășească necazurile și încercările vieții. A ☐ / F ☐
- În Evanghelia după Ioan, Iisus Hristos este numit „Cuvântul” sau „Logosul”. A ☐ / F ☐

- Învățăturile Mântuitorului sunt acceptate cu ușurință de către toți oamenii. A ☐ / F ☐
- Vindecarea orbului din naștere are doar un sens fizic, fără implicații spirituale. A ☐ / F ☐
- Creștinii sunt chemați să fie lumină pentru cei din jur, asemenea lui Hristos. A ☐ / F ☐
- Sfântul Apostol Pavel a făcut patru călătorii misionare. A ☐ / F ☐

4. Transcrie textul de mai jos pe caiet și completează spațiile libere cu următorii termeni: *Iisuse, mântuiește-mă, trupului, răscumpărătorul, făpturilor, chinul, miluiește-mă, dedesubt, ochii, sufletului, luminează-mă, nevrednicul, inimii, ziditorul, luminătorul.*

„Auzit-a orbul, Doamne, că Tu treci pe cale și a strigat: «....., Fiul lui David, miluiește-mă»; și chemându-l i-ai deschis Luminează cu mila Ta și ochii cei cugetători ai inimii mele, ai celui ce grăiesc:

Iisuse, celor de sus;
 Iisuse, celor de jos;
 Iisuse, pierzătorul celor de;
 Iisuse, înfrumusețătorul;
 Iisuse, mângâierea mele;
 Iisuse, minții mele;
 Iisuse, veselia mele;
 Iisuse, sănătatea mele;
 Iisuse, Mântuitorul meu,;
 Iisuse, luminătorul meu,;
 Iisuse, izbăvește-mă de tot;
 Iisuse, mântuiește-mă pe mine,;
 Iisuse, Fiul lui Dumnezeu,”!

(Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos, Icos 4)

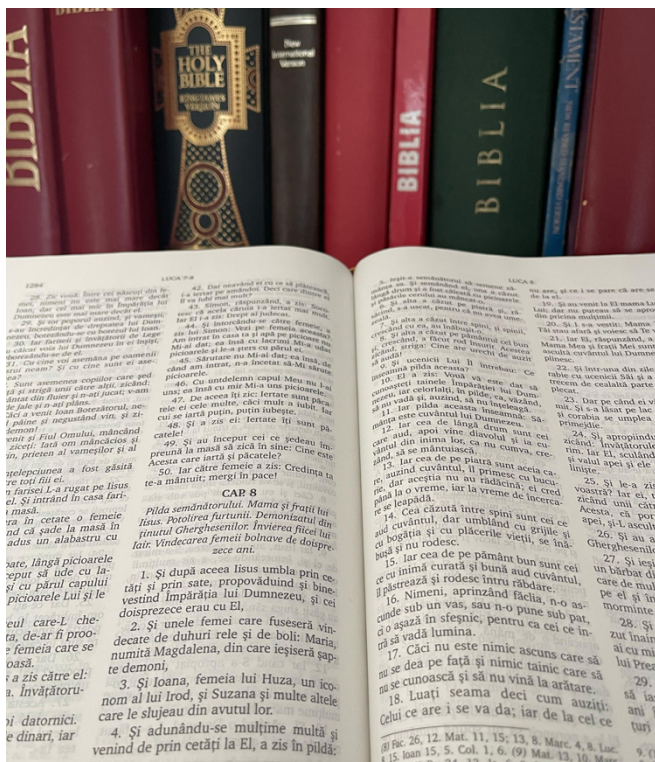
După completarea textului, răspunde la următoarele cerințe:

- explică semnificația textului „Iisuse, luminătorul minții mele” în contextul credinței creștine;
- alege trei dintre atributele lui Iisus Hristos menționate în text și explică ce înseamnă fiecare, în raport cu viața unui credincios.

5. Imaginează-ți că te afli pe o mare învolbură, fără direcție. Deodată, un far se aprinde și îți luminează calea. Realizează un eseu, de minimum 300 de cuvinte, cu titlul *Cuvântul lui Dumnezeu – lumina care mă călăuzește*, în care să compari această imagine cu rolul Cuvântului lui Dumnezeu în viața unui creștin. Cum ne ajută Sfânta Scriptură să luăm decizii înțelepte? Cum ne oferă liniște și încredere în momentele dificile?

Sfânta Cruce din spatele Sfintei Mese

Fragment scripturistic

Arhiepiscopul Hristos – broderie

1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

A. Sfânta Scriptură reprezintă:

- a. o colecție de texte vechi;
- b. Cuvântul lui Dumnezeu revelat oamenilor;
- c. o carte de istorie religioasă.

B. În Evanghelia după Ioan, „Cuvântul” este numit:

- a. Moise;
- b. Sfântul Apostol Pavel;
- c. Iisus Hristos.

2. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și completează spațiile libere cu următorii termeni: *Cuvântul*, *zis*, *Dumnezeu*, *poruncit*.

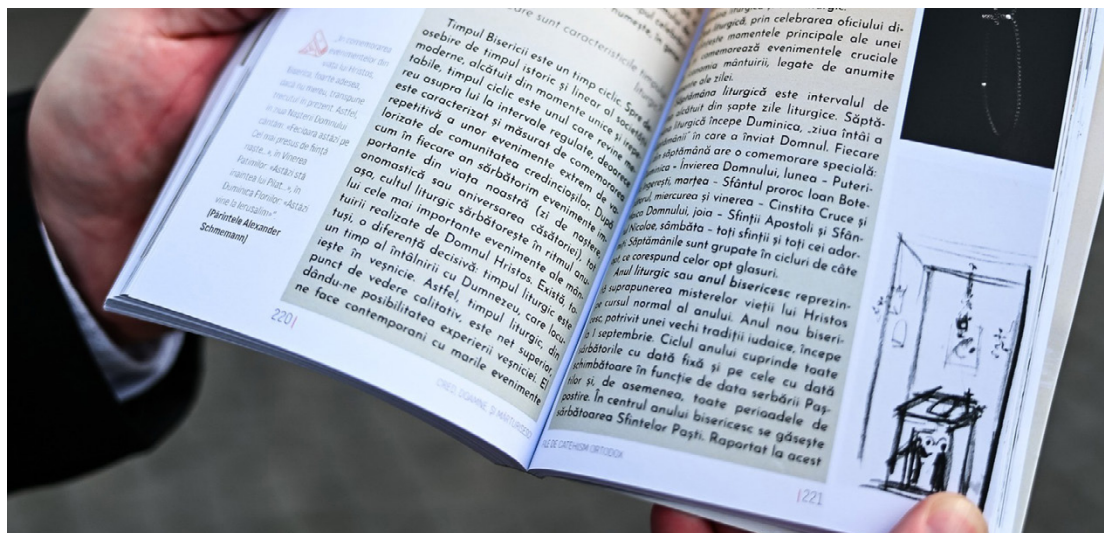
- „El a și s-au făcut, El a și s-au zidit.” – Psalmul 32, 9
- „Sămânța este lui ” – Luca 8, 11

3. Asociază termenii din coloana A cu explicațiile din coloana B.

A.	B.
Lumina	Simbolizează prezența divină, adevărul și înțelepciunea.
Sămânța	Simbol al jertfei și al prezenței lui Iisus Hristos.
Lumânarea	Reprezintă credința care crește în sufletul omului.

Sfințirea apei la Bobotează

File de Catehism
destinate tinerilor

4. Redactează un scurt text, de cinci–șase rânduri, despre un om care înfruntă dificultăți, dar găsește lumina și speranța prin credința în Iisus Hristos.

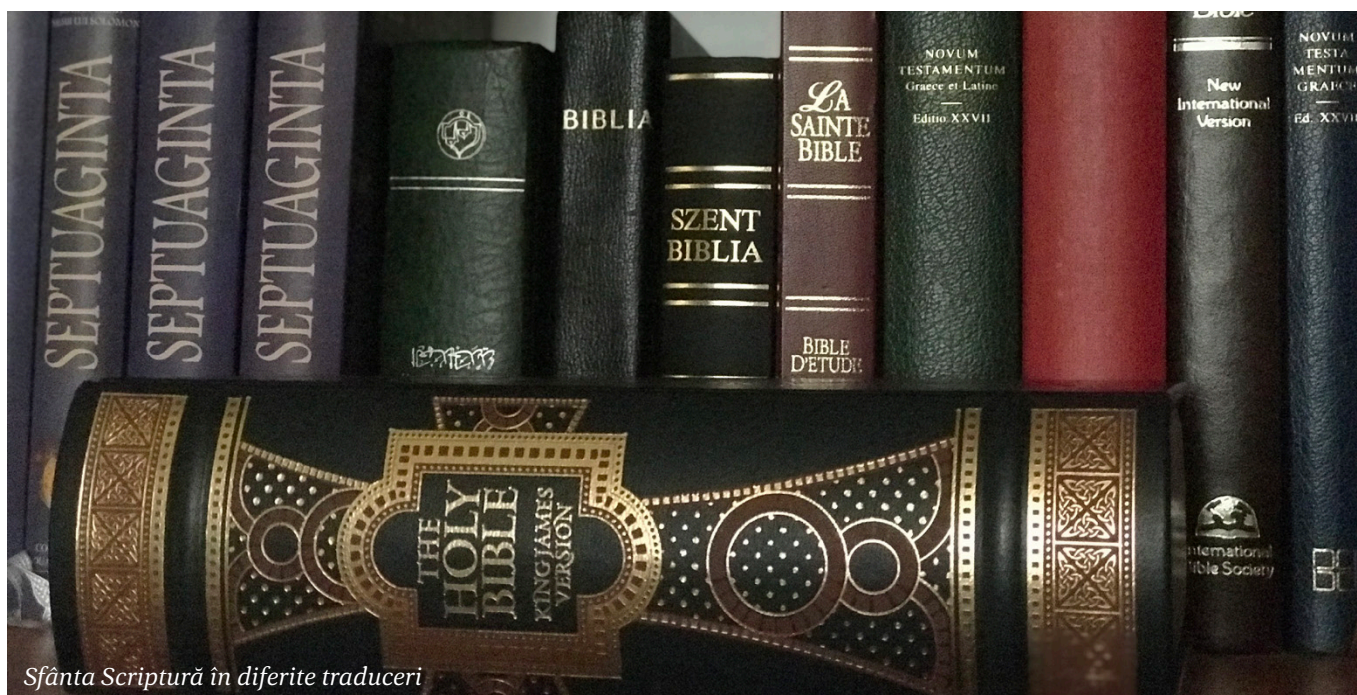
5. Argumentează, în 10–12 rânduri, de ce credința în Iisus Hristos este o lumină în viața oamenilor.

6. Realizează un text, de 10–15 rânduri, pornind de la următorul verset: „Eu sunt Lumina lumii; cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții” (Ioan 8, 12). În realizarea textului, vei avea în vedere și tratarea următoarelor întrebări:

- Ce mesaj transmite acest verset despre Hristos?
- Cum poate fi aplicat în viața unui creștin?
- De ce este important să urmărim lumina lui Iisus Hristos?

Grilă de evaluare/autoevaluare

Total 1.	1 punct
	a. – b. – 0,5 puncte
Total 2.	1 punct
	0,25 puncte
Total 3.	1 punct
	a. – c. – 0,5 puncte
Total 4.	1 punct
Total 5.	2 puncte
Total 6.	3 puncte
Din oficiu	1 punct
Total puncte	10 puncte
Timp de lucru	35–40 de minute

Sfânta Scriptură în diferite traduceri

VIAȚA CREȘTINULUI ÎMPREUNĂ CU SEMENII

*Sfânta Liturghie
la Catedrala Patriarhală
din București*

1. Libertate și responsabilitate în viață
2. Optimismul și stăruința în viața omului
3. Provocări ale lumii contemporane și atitudinea creștinilor

Recapitulare

Evaluare

Libertate și responsabilitate în viață

Hristos este Lumina lumii, Cel Care este alături de tine și **te ajută să-ți clarifici viața**. Dar de neprețuit, viața trebuie trăită cu maximă intensitate. Dar cum facem aceasta? Trăind fără niciun plan, fără conștiința faptelor bune sau rele, fără a prețui valorile puternice, credința, optimismul, dragostea? Știm bine că nu. **Viața se trăiește cu responsabilitate**, cu o analiză constantă și continuă a propriei persoane, care nu permite pornirilor păcătoase (acele intenții care ne pot face rău în timp) să se materializeze. Și toate acestea **în deplină libertate**.

Libertatea se păstrează atâta timp cât înțelegem că stabilirea corectă a priorităților stă în lumina credinței în Hristos. „Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos” (I Corinteni 6, 12). **Libertatea** este în strânsă legătură cu **responsabilitatea**. Dacă viața noastră va fi ghidată de valorile deja amintite, vom reuși să ieșim din viața de elevi și să trecem spre cea de adulți fără prea multe răni sufletești. Dacă hotărârile noastre vor fi luate în duhul Sfintei Evanghelii, ne vom bucura din plin de libertate, de bucuria de a trăi, de sănătate sufletească și trupească, de prieteni adevărați, cu valori, fideli și, mai ales, de comuniune cu părinții noștri, evitând astfel efectele negative ale deciziilor luate în spiritul păcatului.

Ispita de a crede că **viața** poate fi trăită pe cont **propriu**, făcând abstracție de vechile, dar mereu actualele rânduiri este de când lumea. Să ne amintim de **fiul risipitor** descris de Sfântul Evanghelist Luca (15, 11–32). Având mulți bani la dispoziție, a considerat că poate face ce dorește. A fost așa până când, risipind tot, părăsit de prieteni, căzut în umilință, a realizat că dacă ar fi urmat sfaturile tatălui, nu ar fi ajuns în acele condiții. **Salvarea i-a fost întoarcerea la familie**, care trebuie înțeleasă și în sens propriu, dar mai ales figurat, ca **Biserica lui Dumnezeu**.

Prin urmare, **prieteniile bune mențin obiceiurile bune**, valorile sănătoase conduc la oameni valoroși care ne ajută să parcurgem drumul vieții, acum ca elevi, iar mâine ca studenți, apoi ca adulți, în deplină siguranță și libertate. **Libertatea se probează prin faptele** care rezultă din acțiunile noastre și este întotdeauna strâns legată de adevărata credință în Dumnezeu.

Să înțelegem textul!

1. Poate să trăiască omul fără a avea conștiința faptelor sale?
2. În ce constă legătura dintre libertate și responsabilitate?
3. Unde poate găsi salvarea cel care își folosește greșit libertatea?

Să înțelegem Sfânta Liturghie!

„Doamne, Dumnezeule, Atotțiitorule, Cel ce singur ești Sfânt, Care primești jertfă de laudă de la cei ce Te cheamă pe Tine cu toată inima, primește rugăciunea noastră, a păcătoșilor, și o du la sfântul Tău jertfelnic; fă-ne vrednici a-Ți aduce daruri și jertfe duhovnicești, pentru păcatele noastre și pentru cele din neștiință ale poporului. Și ne învrednicește să aflăm har înaintea Ta, ca să fie bine primită jertfa noastră și să se sălășluiască Duhul cel bun al harului Tău peste noi, peste aceste Daruri ce sunt puse înainte și peste tot poporul Tău.” (Rugăciunea punerii-înainte)

Identifică, împreună cu profesorul tău, însemnătatea expresiilor „cei ce Te cheamă” și „fă-ne vrednici”, având în vedere faptul că libertatea se exprimă prin voință proprie și purtare de grijă din partea lui Dumnezeu.

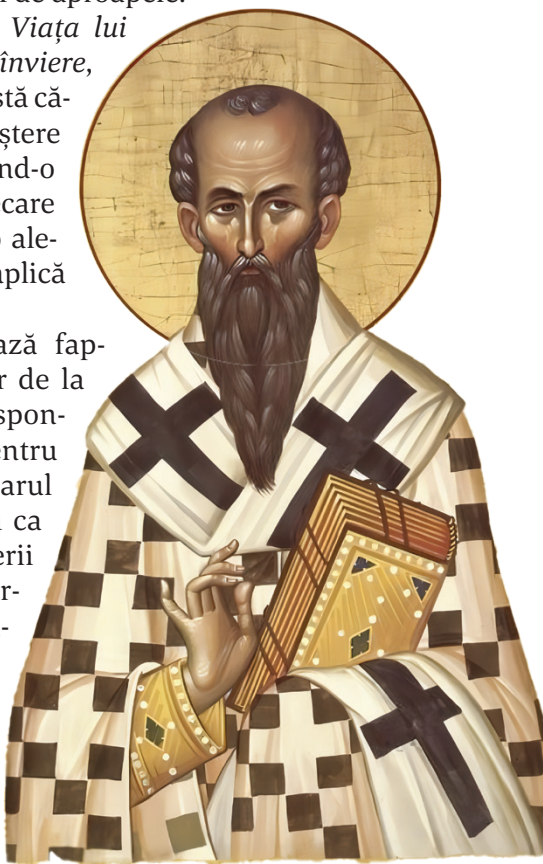
Prietenul lui Dumnezeu

Sfântul Grigorie de Nyssa a fost un mare teolog și părinte al Bisericii, trăind în secolul al IV-lea. A fost fratele mai mic al Sfântului Vasile cel Mare și prieten cu Sfântul Grigorie de Nazianz, formând împreună ceea ce numim „Cei Trei Capadocieni”. Grigorie a fost episcop de Nyssa și este cunoscut pentru scrierile sale profunde despre Dumnezeu și om.

Sfântul Grigorie vedea descoperirea lui Dumnezeu ca pe o călătorie continuă. El considera că omul îl poate cunoaște pe Dumnezeu doar în parte, deoarece Dumnezeu este infinit. Cu toate acestea, oamenii sunt chemați să se apropie de El prin libertatea lor, alegând binele și trăind în iubire față de Dumnezeu și de aproapele.

În scrierile sale, precum *Viața lui Moise* și *Despre suflet și înviere*, Sfântul Grigorie descrie această călătorie ca pe un proces de creștere spirituală continuă, comparând-o cu urcarea pe un munte. Fiecare pas înspre Dumnezeu este o alegere responsabilă, care implică dorința de a deveni mai bun.

Sfântul Grigorie subliniază faptul că libertatea este un dar de la Dumnezeu, iar omul are responsabilitatea să o folosească pentru a se apropia de Creator: „Harul libertății i-a fost dat omului ca binele lui să fie reușita alegerii proprii”. El consideră că libertatea înseamnă nu doar a putea alege, ci și a face alegeri care duc la bine, la iubire și la virtute. Prin aceasta, omul devine partener al lui Dumnezeu în împlinirea vieții sale.

A-Z Dictionar teologic

Libertate religioasă – dreptul fundamental al unei persoane de a-și alege, practica și manifesta credința, fără ca cineva să-l oprească.

Alege direcția responsabil

Simboluri creștine

ARIPILE

În tradiția creștină aripile sunt un simbol profund al libertății și al aspirației spre desăvârșire. În Sfânta Scriptură sunt asociate cu îngerii, mesagerii divini, și reflectă apropierea de Dumnezeu și protecția Sa. Spre exemplu, în Psalmul 35, 7 aripile sugerează protecția părintească a lui Dumnezeu: „iar fiii oamenilor în umbra aripilor Tale vor nădăjdui”. Aripile reprezintă și un simbol al eliberării spirituale, fiind expresia dorinței omului de a se ridica deasupra păcatului și de a trăi în libertatea oferită de Iisus Hristos. Ele apar și în iconografie pentru a sublinia natura spirituală a îngerilor și desăvârșirea sfințeniei, cum este în cazul Sfântului Ioan Botezătorul. Aripile sunt o chemare la libertatea spirituală, la depășirea limitelor și la comuniunea cu Dumnezeu.

Portofoliu

1. Redactează un eseu, de minimum 300 de cuvinte, despre importanța responsabilității în utilizarea libertății, prezentând exemple din viața personală sau din învățătura Sfintei Scripturi.
2. Realizează un interviu imaginar cu un personaj biblic, având în vedere modul în care acesta a îndeplinit voia lui Dumnezeu, folosind propria libertate.

Lectură filocalică

„Libertatea spirituală (mintală) stă în izbăvirea de patimi. La ea nimeni nu ajunge fără mila lui Hristos.” (Talasie Libianul, *Filocalia*, 4)

„Trebuie să nu primim iarăși de bunăvoie jugul robiei, ci să ținem strâns la libertatea noastră prin împlinirea poruncilor. Căci pe măsura împlinirii lor aflăm tot adevărul, precum trebuie să știm limpede că pe măsura neîmplinirii lor stăm sub puterea păcatului.” (Marcu Ascetul, *Filocalia*, 1)

Mă asigur că știu!

- Libertatea adevărată provine din trăirea vieții cu responsabilitate.
- Deciziile care ignoră valorile morale și principiile evanghelice conduc la pierderea libertății.
- Libertatea reală se dezvoltă cu ajutorul prietenilor sănătoase și în legătură autentică cu Iisus Hristos.

Misterul cuvintelor

„Omul avea libertatea să stăruie și să progreseze în bine, ajutat de harul dumnezeiesc, dar tot așa să se abată de la bine și să ajungă la rău. Dumnezeu a îngăduit aceasta de dragul libertății, căci ceea ce se face cu sila nu e virtute.” (Sfântul Ioan Damaschin)

„Cea mai extraordinară cugetare citită vreodată, în afara textelor evanghelice, e a lui Kierkegaard.

Contrariul păcatului nu e virtutea, contrariul păcatului e libertatea.” (Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii*)

1. Este libertatea autentică posibilă, atunci când acțiunile noastre contravin valorilor morale și credinței?

2. În viziunea lui Kierkegaard, care este contrariul păcatului?

Poartă mănăstirească sau trecerea dinspre materialitate întru spiritualitate

Aplicații

1. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false, justificând răspunsul.

- Iisus Hristos este considerat Lumina lumii, cel care aduce claritate în viața celor care îi cer ajutorul. A ☐/F ☐
- Libertatea nu are nicio legătură cu responsabilitatea. A ☐/F ☐
- Pilda întoarcerii fiului risipitor* din Evanghelia după Luca este folosită pentru a ilustra consecințele vieții fără valori morale. A ☐/F ☐
- Consumul de substanțe interzise conduce la pierderea libertății. A ☐/F ☐
- Oamenii pot trăi ignorând regulile morale și valorile credinței, fără consecințe. A ☐/F ☐
- Prietenii bune ajută la menținerea valorilor sănătoase și oferă siguranță în viață. A ☐/F ☐
- Libertatea este absența totală a restricțiilor. A ☐/F ☐

2. Stabilește corespondența dintre termenii din coloana A și definițiile corespunzătoare din coloana B.

A.	B.
1. Libertatea	a. Ne ajută să creștem alături de oameni cu valori sănătoase.
2. <i>Pilda întoarcerii fiului risipitor</i>	b. Se păstrează prin alegeri bune și prin stabilirea corectă a priorităților.
3. Prietenii bune	c. Relatare biblică ce ilustrează consecințele vieții fără valori morale.
4. Valorile morale	d. Capacitatea de a face ceea ce trebuie și de a răspunde pentru alegerile făcute.
5. Credința	e. Ne ajută să avem încredere în Dumnezeu și să nu ne pierdem speranța când avem greutăți.
6. Responsabilitatea	f. Principii care ne ghidează în luarea deciziilor bune.

3. Discută cu colegul/colega de bancă despre ce înseamnă responsabilitatea personală și cum aceasta contribuie la realizarea unei vieți libere de regrete și de efectele negative ale alegerilor greșite.

- Cum ajută responsabilitatea personală la păstrarea libertății și a bunăstării?
- Care este diferența dintre „libertatea de a alege” și „responsabilitatea față de alegerile făcute”? Este una mai importantă decât cealaltă?

Libertatea presupune și cunoaștere

4. „Sunt prieteni aducători de nenorocire; dar este și câte un prieten mai apropiat decât un frate.” (Pildele lui Solomon 18, 24)

a. Având ca punct de plecare acest text, discută despre impactul prietenilor asupra deciziilor noastre și despre cum prietenii adevărați pot ajuta la păstrarea valorilor și a unei vieți echilibrate.

b. Consideri că prietenii pot influența atât deciziile bune, cât și cele rele? Dă exemple din viața reală.

5. Realizează un text, de 15–20 de rânduri, cu titlul „Echilibru între libertate și responsabilitate: o provocare pentru creștinul modern”, în care să răspunzi la următoarea întrebare: Cum poate un creștin să găsească un echilibru între dorința de autonomie, împlinirea propriilor dorințe și responsabilitatea față de Dumnezeu și față de ceilalți?

Înălțimile se cuceresc prin optimism și stăruință

Optimismul și stăruința în viața omului

Cu adevărat **liberă este o persoană pe deplin responsabilă**, o persoană care discerne între bine și rău, care se folosește de minte mai mult decât de instinct. În devenirea omului de la copil la adult sunt înregistrate evenimente fericite și mai puțin fericite, încercări încununuate de succes sau zădărnice de insucces. Indiferent care este parcursul omului, în momentul în care îmbrățișează virtutea, devine mai puternic și mai încrezător în demersurile sale din viața de zi cu zi.

Optimismul și stăruința, sau perseverența, sunt trăsături ale elevilor care vor ajunge oameni de succes, de încredere, oameni care își vor gestiona propria viață cu folos. Cum se manifestă **optimismul și stăruința în viața noastră**? Aceste valori sunt într-un dialog continuu. O **persoană optimistă** știe dinainte că dacă se va strădui suficient, **va reuși**. Am spune, într-un limbaj teologic, trage **nădejde**. Un elev optimist este cel care, străduindu-se neîncetat, obține note bune și aprecierea celor din jur. Cine așteaptă să aibă rezultate bune fără efort susținut, fără obiective și fără o direcție clară se înșală.

Dreptul Iov, una dintre personalitățile Vechiului Testament (Cartea Iov), în contextul în care a pierdut tot ce avea, s-a străduit **să nu-și piardă credința**. Chiar cei mai buni prieteni ai lui l-au descurajat, dar gândurile și **le încărca optimist din credința în Dumnezeu**. La final, toate s-au îndreptat, toate au devenit mai bune decât la început. Acest om s-a străduit și a reușit să

nu se răzvrătească împotriva lui Dumnezeu pentru necazurile lui. **Iov este unul dintre cele mai bune exemple** că dacă știm să trecem cu optimism peste suferință, peste eșecuri, peste o notă mică sau un examen picat, cu efort susținut **vom reuși**.

În concepția creștină, optimismul este **starea de credință**, împletită cu rugăciune și dragoste de Dumnezeu, **ce ne oferă energia** de a căuta acele soluții care ne ajută **să ieșim din impas**. O persoană optimistă este harnică și credincioasă și știe că viața se trăiește indiferent cât de provocatoare este prin ceea ce ne pune înaintea.

Adolescența este momentul de răscruce în care unii tineri aleg să o ia pe căi care, în cele din urmă, se înfundă, duc la eșecuri. Dacă ne aflăm într-o astfel de situație, **să nu uităm** că printr-o recalculare a traseului, **prin stăruință și continuitate** în fapte bune, **putem reveni la calea normală**.

Să înțelegem textul!

1. Cum se manifestă optimismul în viața elevilor?
2. Care este cel mai cunoscut exemplu de optimism împletit cu credință pe care îl găsim în Sfânta Scriptură?
3. Ce definiție oferă creștinismul pentru optimism?
4. Ce calități găsim la o persoană optimistă?

Să înțelegem Sfânta Liturghie!

„Doamne, Dumnezeu nostru, primește această rugăciune stăruitoare de la noi, robii Tăi, și ne miluiește, după mulțimea milei Tale, și trimite îndurările Tale peste noi și peste tot poporul Tău, care așteaptă de la Tine mare și bogată milă.” (Rugăciunea cererii stăruitoare)

Analizând textul acestui fragment liturgic, realizează și tu o rugăciune în care să cuprinzi: o cerere clară către Dumnezeu, o expresie a credinței tale în bunătatea și mila Sa și câteva elemente care exprimă stăruința.

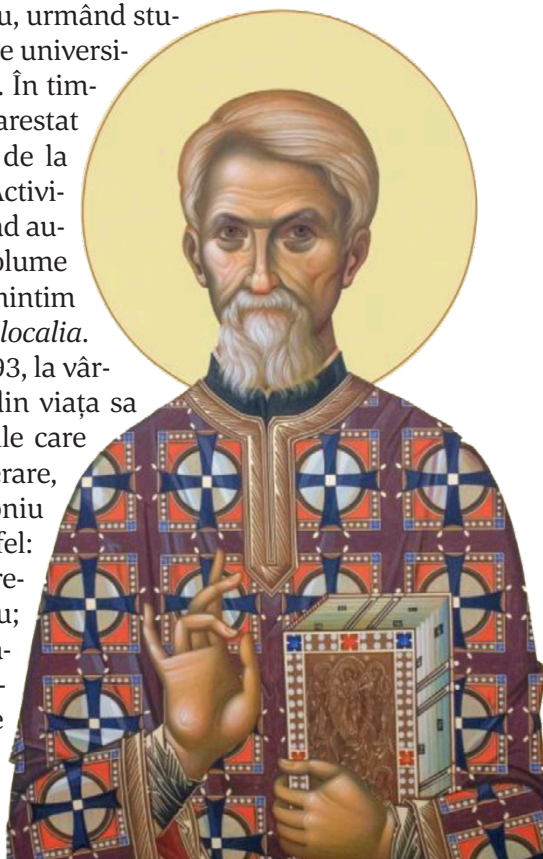
Stăruința se cultivă prin rugăciune

Prietenul lui Dumnezeu

Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae este unul dintre cei mai recentți sfinți canonizați de către Biserica Ortodoxă Română. S-a născut în anul 1903, în localitatea Vlădeni, județul Brașov. Încă din tinerețe a ales calea slujirii lui Dumnezeu, urmând studii de Teologie în diferite centre universitare din țară și din străinătate. În timpul regimului comunist a fost arestat și încarcerat la penitenciarul de la Aiud, între anii 1958 și 1963. Activitatea sa este una deosebită, fiind autor al multor studii, articole, volume și traduceri; dintre acestea amintim colecția de 12 volume numită *Filocalia*.

A trecut la Domnul în anul 1993, la vârsta de 90 de ani. Un episod din viața sa ne arată o parte dintre virtuțile care i-au călăuzit viața. După eliberare, s-a întâlnit cu Părintele Petroniu Tănase pe care l-a sfătuit astfel: „fii optimist, încrede-te fără rezervă în Pronia lui Dumnezeu; Bucură-te dacă Domnul te-a găsit vrednic de încercare”. Începând cu anul 2025, ziua lui de cinstire este 4 octombrie.

Dicționar teologic

Nădejdea (în sens biblic) – încrederea fermă în Dumnezeu și așteptarea răbdătoare a împlinirii promisiunilor divine.

Stăruință – perseverență, insistență, tenacitate (într-o acțiune, într-un sentiment).

Simboluri creștine

CURCUBEUL

Este un semn special al milei și credințioșiei lui Dumnezeu în Biblie, apărând pentru prima dată după potop, în Facerea 9, 12–15, când Dumnezeu promite să nu-i mai pedepsească pe oameni într-un mod atât de aspru. În viziunea profetului Ieremie, curcubeul semnalează din nou marea mila lui Dumnezeu (Ieremie 33, 19). Cartea Apocalipsa înfățișează, de asemenea, un curcubeu în jurul tronului lui Dumnezeu (Apocalipsa 4, 3), evidențiind harul Său chiar și în mijlocul judecății.

ÎNȚELEPCIUNEA

În literatura ebraică apar două puncte de vedere contrastante care descriu căutarea înțelepciunii. **Ecclesiastul** adoptă o poziție pesimistă, arătând cum urmărirea înțelepciunii doar prin efort uman duce la amăgire (Ecclesiastul 1,12–18). În contrast, **Pildele lui Solomon** îndeamnă la respect față de Dumnezeu, învățând că „frica de Domnul este începutul înțelepciunii” (Pildele lui Solomon 1, 7). Această perspectivă optimistă promite că cel care persistă în căutarea înțelepciunii va „dobândi cunoștința de Dumnezeu” (Pildele lui Solomon 2, 1–5). Astfel, înțelepciunea autentică necesită smerenie și încredere în Dumnezeu, mai degrabă decât să se bazeze doar pe înțelegerea umană.

Portofoliu

1. Analizează un episod biblic în care se demonstrează cât de importante sunt optimismul și stăruința. Noi îți indicăm doar două personaje: Iov și Moise. Tu poți alege orice personaj/episod simți că reprezintă mai bine optimismul și stăruința. Imaginează-te într-o situație dificilă din viața ta și răspunde la întrebarea: „Cum aş putea să aplic optimismul și stăruința, exemplificate de personajul biblic, în viața mea?” Scrie un text, de 10–15 rânduri, în care să explici cum te poate inspira povestea personajului ales și ce metode concrete ai folosi pentru a depăși dificultățile.

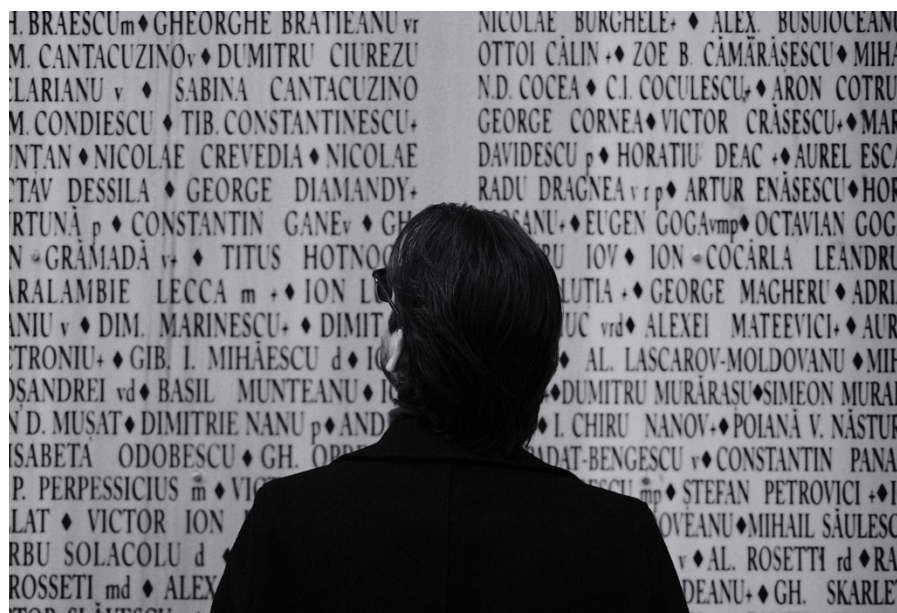
2. Compune o poezie, un eseu sau realizează un desen despre modul în care optimismul poate transforma obstacolele în oportunități.

3. Imaginează-ți că îți propui un obiectiv important în viață (să înveți o limbă străină, să citești toată Biblia, să-ți îmbunătățești relațiile cu cei din jur etc.). Ilustrează printr-un grafic care sunt pașii necesari pentru a atinge obiectivul, având în vedere nevoia perseverenței. Poți utiliza una dintre următoarele forme grafice: **diagramă în scară** (fiecare treaptă reprezintă un pas spre atingerea obiectivului), **hartă conceptuală** (un obiectiv principal în centru, cu ramuri care reprezintă pașii necesari), **cronologia progresului** (o linie temporală care arată etapele succesive până la atingerea obiectivului).

Lectură filocalică

„Optimismul și pesimismul sunt două moduri diferite de a aprecia viața. Conform aprecierii optimiste, viața este un mare dar, în timp ce după gândirea pesimistă, viața este un mare rău. Optimism înseamnă fericire, iar pesimism înseamnă nenorocire. Pentru om, cea mai mare fericire nu este sănătatea, bogăția, prietenii sau slava. Cea mai mare fericire pentru om este să fie optimist. Pe de altă parte, cea mai mare nenorocire pentru om nu este boala, sărăcia, singurătatea, părăsirea, nedreptatea sau oricare altă greutate sau pierdere. Cea mai mare nenorocire pentru om este să fie pesimist.” (Sfântul Nicolae Velimirovici, *Omiliile despre pocăință, dragoste și optimism*)

Tânăr meditănd la numele înaintașilor săi

Mă asigur că știu!

- Optimismul și stăruința sunt valori esențiale pentru atingerea succesului în viață.
- Dreptul Iov este un exemplu de succes obținut prin stăruință, credință și optimism.
- O persoană optimistă este harnică, credincioasă și conștientă că orice provocare poate fi depășită.

Misterul cuvintelor

„De poți visa, dar fără să te robești visării
De poți gândi, dar fără să-ți faci din asta un țel,
De poți să nu cazi pradă nădăd exasperării
Succesul și dezastrul primindu-le la fel,
De poți să-ai auzi cuvântul rostit cândva de tine
Răstălmăcit de oameni, ciuntit și prefăcut,
De poți să-ți vezi idealul distrus și din ruine,
Să-l reclădești cu-ardoarea fierbinte din trecut.
Al tău va fi Pământul, cu bunurile-i toate,

Și mai presus de toate – vei fi un OM, copilul meu!” (Rudyard Kipling, *Dacă...* fragment)

1. De ce este important să primim succesul și dezastrul în aceeași măsură? Cum putem menține un echilibru emoțional cu ajutorul credinței?
2. Cum poate optimismul să devină o virtute creștină esențială în viața unui tânăr?

Aplicații

1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

A. Ce caracteristici are o persoană cu adevărat liberă?

- a. absența oricăror responsabilități;
- b. capacitatea de a discerne între bine și rău;
- c. o viață lipsită de eșecuri.

B. Ce trăsături îi caracterizează pe elevii care vor avea succes?

- a. optimismul și perseverența;
- b. lipsa efortului și norocul;
- c. dependența de părerile celorlalți.

C. Cum se manifestă optimismul?

- a. prin încrederea că munca și străduința vor aduce rezultate;
- b. prin ignorarea problemelor și speranța că vor dispărea singure;
- c. prin așteptarea succesului fără efort.

D. Cum a reacționat dreptul Iov când a pierdut tot ce avea?

- a. a renunțat să mai creadă în Dumnezeu;
- b. și-a urât prietenii pentru lipsa lor de sprijin;
- c. și-a păstrat credința și a continuat să aibă nădejde în Dumnezeu.

E. Ce legătură este între optimism și credință potrivit învățăturii creștine?

- a. optimismul înseamnă să crezi că toate problemele se vor rezolva singure;
- b. optimismul este legat de rugăciune și dragoste de Dumnezeu, care oferă soluții;
- c. optimismul nu are legătură cu credința, ci doar cu starea de spirit.

F. Ce soluție oferă textul pentru adolescenții care fac alegeri greșite?

- a. să accepte eșecul final;
- b. să ceară ajutorul și să aștepte soluții externe;
- c. să-și recalculeze traseul și să persevereze în fapte bune.

2. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și completează spațiile libere cu termenii potriviți din textul lecției.

a. Dreptul Iov și-a găsit energia de a depăși încercările prin în Dumnezeu.

b. Cine este cu adevărat liber este o persoană pe deplin....., care discerne între bine și rău.

c. este starea de credință, împletită cu rugăciune și dragoste de Dumnezeu.

d. O persoană cu adevărat liberă folosește mai mult decât instinctul în luarea deciziilor.

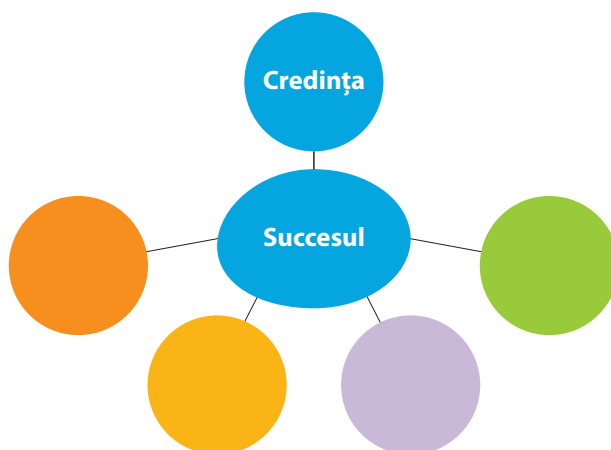

Prin stăruință îți poți afla menirea

e. Adolescentul care se confruntă cu provocări poate reveni pe drumul corect prin și fapte bune.

3. Imaginează-ți că un prieten trece printr-un moment dificil. Scrie-i o scrisoare de încurajare, inspirată de exemplul dreptului Iov și de valorile menționate în text.

4. Desenează în caiet un ciorchine care are în centru cuvântul-cheie „Succesul”. Scrie toate atitudinile și acțiunile menționate în textul lecției care contribuie la succesul unei persoane, urmând exemplul de mai jos.

Social media – o mare provocare
a lumii de astăzi

Provocări ale lumii contemporane și atitudinea creștinilor

Omul credincios este optimist și stăruitor. Într-o lume extrem de complexă, din ce în ce mai secularizată, ca cea contemporană, suntem nevoiți să **înțelegem provocările și problemele** pentru a ne putea proteja. Pentru un **adolescent** lumea este **fascinată**, dar și **plină de capcane**. Să avem în atenție doar **spațiul virtual**. Este plăcut să ai un cont de Instagram, Snapchat, Whatsapp sau Facebook, pentru că poți comunica repede cu persoane aflate în toate colțurile lumii. Dar tocmai această **comunicare**, dacă este făcută cu **persoane necunoscute** și care doresc să profite de inocența specifică adolescentului, face din **mediul virtual un teritoriu periculos**.

Inteligența artificială presupune avantaje și pericole. **Principalul pericol** este pentru adolescenții care **ignoră** faptul că acum ei trebuie să **învețe** mai bine și mai organizat. Motivul este simplu, piața muncii va intra într-o schimbare galopantă, iar unele meserii nu vor mai exista. În acest context, **cei** care vor fi **credincioși**, adică **optimiști** și **sărguincioși**, **harnici**, vor găsi **oportunități** și nu se vor lăsa copleșiți de frica pentru ceea ce poate aduce ziua de mâine. Pe de altă parte, vor fi provocați să-și apere învățătura de credință, să fie apologeti în fața celor care, informați exclusiv de inteligența artificială, vor stăpâni eronat anumite informații despre Ortodoxie.

Nu doar mediul virtual și inteligența artificială pot constitui **provocări**, ci chiar **egoismul** și

individualismul oamenilor. **Adolescentul creștin** va cultiva **altruismul** și **spiritul de echipă**, va înțelege că lumea se va schimba în bine, dacă și el va contribui cu puținul lui. Va evita să-și pună la zid colegii sau colegele prin cuvinte urâte sau prin hărțuire verbală, fizică sau virtuală. **Atitudinea** unui tânăr care îl iubește pe Dumnezeu se reflectă în comportament, în **respectul față de familie**, de **prieteni**, **colegi** și **profesori**.

Să ne aducem aminte de *Pilda samarineanului milostiv*. El a rămas un exemplu pentru toți, pentru că nu a trecut nepăsător pe lângă omul rănit de tâlhari. Cei care l-au atacat simbolizează pericolele care ne înconjoară și care vor să ne fure cele mai prețioase lucruri: libertatea, sănătatea și chiar viața. „Hoții” zilelor noastre pot fi drogurile, alcoolul, țigările și alte lucruri care dau dependență și ne împiedică să gândim limpede și să fim stăpâni pe alegerile noastre.

Așadar, **un adolescent creștin este realist**, transformând provocările lumii, cu discernământ, în oportunități.

Să înțelegem textul!

1. Cum poate deveni periculos mediul virtual?
2. Care este atitudinea potrivită de raportare la provocările tehnologice viitoare?
3. Ce comportamente sunt potrivite în interacțiunile din mediul online?

Să înțelegem Sfânta Liturghie!

„Mulțumim Ție, Stăpâne, Iubitorule de oameni, Dătătorule de bine al sufletelor noastre, că și în ziua de acum ne-ai învrednicit de cereștile și nemuritoarele Tale Taine. *Îndreptează calea noastră, întărește-ne pe toți întru frica Ta, păzește viața noastră, întărește pașii noștri*, pentru rugăciunile și mijlocirile slăvitei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria și pentru ale tuturor sfinților Tăi.” (Rugăciune de mulțumire)

În textul rugăciunii există o serie de cereri scrise înclinat. Discută împreună cu profesorul de religie și cu colegii tăi despre însemnătatea acestor cereri și lucrurile din viața de zi cu zi la care fac referire.

Maica Domnului Rugătoarea

Prietenul lui Dumnezeu

Sfântul Preot Mucenic Liviu Galaction Munteanu de la Cluj este un sfânt mai puțin cunoscut, deoarece a fost canonizat recent. A fost profesor de teologie, pasionat de cercetarea Sfintei Scripturi, și unul dintre preoții mărturisitori din timpul regimului comunist. Din profilul său intelectual și duhovnicesc este demnă de subliniat, în primul rând, activitatea pe care a desfășurat-o cu tinerii, în perioada 1952–1958, când a fost preot la o parohie din Bistrița. De altfel, dorința de a-i educa religios pe tineri i-a adus și condamnarea la închisoare, în anul 1958. În al doilea rând, s-a evidențiat prin hărnicia, voința puternică, determinarea și buna organizare a muncii intelectuale. Își planifica până și numărul de pagini pe care să îl scrie în fiecare zi. A trecut la Domnul în anul 1961, în temnița de la Aiud. Biserica Ortodoxă Română îl cinstește anual, pe data de 8 martie.

A-Z

Dictionar teologic

Apologetică – ramură a Teologiei Ortodoxe care apără existența lui Dumnezeu, probând-o cu raționalitate și argumente logice.

Secularizare – fenomen prin care religia își pierde treptat din importanță ca factor determinant al vieții sociale, culturale și politice; valorile religioase sunt înlocuite sau completate de valori seculare, precum raționalitatea, individualismul și toleranța.

Simboluri creștine

PEȘTELE

Peștele reprezintă un simbol important în Biserica Primară. În detrimentul faptului că scriitorii Noului Testament nu folosesc acest simbol într-un mod evident, imaginea Bisericii ca o „corabie” face ca „pescuitul” și „peștele” să reprezinte elemente constitutive ale demersurilor ce trebuie făcute pentru dobândirea mântuirii. Peștele este folosit uneori ca simbol al botezului. Însuși termenul grecesc pentru „pește”, IHTIS, a fost interpretat în Biserica Primară ca fiind un acronim pentru „Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul”.

CORABIA

Corăbiile din Biblie simbolizează protecția și călăuzirea lui Dumnezeu. De la arca lui Noe (Facerea 8; I Petru 3, 20) până la coșul care l-a salvat pe Moise (Ieșirea 2, 5) Dumnezeu își păzește poporul în timpul furtunilor care pun viața în pericol. În Sfintele Evanghelii, Iisus Hristos calmează valurile, în timp ce ucenicii Săi se tem pentru viața lor (Marcu 4, 35–41), subliniind puterea Sa asupra naturii. De-a lungul timpului, corabia a ajuns să simbolizeze și Biserica, purtându-i în siguranță pe credincioși prin ape tulburi spre mântuire. Astfel, fie că plutește pe mări furtunoase sau traversează ape calme, corabia este o imagine izbitoare a adăpostului și credincioșiei lui Dumnezeu.

Portofoliu

1. Pune bazele unei dezbateri pro și contra cu privire la atitudinea creștinilor față de o provocare contemporană. Notează, în două rubrici, care sunt concluziile dezbaterii.

2. Începe să cauți informații cu privire la Biserică pe rețelele de socializare care îți sunt cunoscute. Notează câte dintre paginile care promovează informații despre Biserică o fac într-un mod pozitiv. Creează o statistică și prezintă-o clasei.

Lumânare la Slujba Învierii Domnului

Lectură filocalică

„Cel ce slujește patimilor și-a învățat înțelegerea și având puterea de discernământ oarbă, nu poate deosebi binele de rău.” (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Filocalia*, 2)

„Știu pe mulți care și-au topit trupul cu postul și privegherea și au petrecut în pustietate, iar cu sărăcia atâta s-au nevoit... și la atâta milostenie s-au dedat... Dar după toate acestea au căzut din virtute și s-au rostogolit în păcat. Ce i-a făcut pe aceștia să rățească de la calea cea dreaptă? Nimic altceva decât că n-au avut darul deosebirii... Darul acesta de discernământ este un fel de ochi și de luminător al sufletului... Căci acesta cercetând toate gândurile și faptele omului, deosebește și dă la o parte tot lucrul rău, neplăcut lui Dumnezeu, alungând rățacirea departe de om.” (Sfântul Casian Romanul, *Filocalia*, 1)

„Lumea vrea să și păcătuiască și Îl vrea Și pe Dumnezeu să fie bun. El să ne ierte și noi să păcătuim. Noi adică să facem ce vrem, iar Acela să ne ierte. Să ne ierte mereu, iar noi să ne vedem de treaba noastră. [...] Dacă oamenii nu se vor pocăi, dacă nu se vor întoarce la Dumnezeu, își vor pierde viața cea veșnică”. (Sfântul Paisie Aghioritul, *Cu dragoste și durere către omul contemporan*)

Mă asigur că știu!

- Mediul online poate fi util pentru comunicare, dar și periculos, dacă este utilizat fără discernământ.
- Inteligența artificială și schimbările sociale rapide impun adolescenților să fie sărguincioși și bine pregătiți.
- Discernământul este arma tinerilor în evitarea pericolelor, precum dependențele sau influențele negative.

Misterul cuvintelor

Reuniunea – răspunsul tinerilor la dependențe

„Prin internet nu doar comunicăm. Ne și deshidem influenței exercitate de semenii noștri. Gândurile, lumina sau obsesiile întunecate ale unui semen îndepărtat pot deveni, într-o fracțiune de secundă, conținuturi ale propriilor mele gânduri, temeri sau bucurii. De cele mai multe ori, s-ar putea să știu prea puțin despre acest semen îndepărtat, dar, cu toate acestea, din văzduhul fără granițe al lumii virtuale, gândurile lui să devină parte a gândurilor mele.” (Arhid. Sorin Mihalache, *Ești ceea ce trăiești*)

1. Discută cu profesorul de religie despre cum putem să fim o lumină pentru ceilalți în lumea virtuală, fără să fim influențați negativ de întunericul acesteia.
2. Dacă gândurile și temerile altora pot deveni parte a gândurilor noastre, cum ne putem proteja mintea și sufletul în acest context?

Aplicații

1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

A. Un adolescent cultivă:

- a. egoismul;
- b. altruismul și spiritul de echipă;
- c. individualismul.

B. Cei mai periculoși „hoți” ai timpului nostru sunt:

- a. oportunitățile educaționale;
- b. drogurile, alcoolul și țigările;
- c. comunicarea virtuală responsabilă.

C. Adolescentul creștin își demonstrează credința prin:

- a. lipsa de respect față de cei din jur;
- b. respectul față de familie, prieteni și profesori;
- c. criticarea colegilor și a profesorilor.

D. *Pilda samarineanului milostiv* ne învață să:

- a. ignorăm nevoile celor din jur;
- b. oferim ajutor doar celor pe care îi cunoaștem;
- c. nu rămânem indiferenți la suferința semenilor.

E. Un adolescent optimist crede că:

- a. viitorul este plin de obstacole de netrecut;
- b. cu perseverență, provocările pot fi transformate în oportunități;
- c. este mai bine să nu se implice în schimbări.

F. Mediul virtual devine periculos atunci când:

- a. este utilizat pentru educație și dezvoltare personală;
- b. comunicarea se face cu persoane necunoscute care pot profita de inocența tinerilor;
- c. este folosit pentru a ține legătura cu familia.

2. Asociază corect expresiile/conceptele din coloana A cu explicațiile din coloana B.

A.	B.
1. Inteligența artificială	a. Este marcat de altruism, spirit de echipă și credință.
2. <i>Pilda samarineanului milostiv</i>	b. Modalitate rapidă și ușoară de a comunica pe internet.
3. Adolescentul creștin	c. Relatare biblică din care învățăm să îi ajutăm pe ceilalți, chiar dacă nu îi cunoaștem.
4. Comunicarea virtuală	d. Înseamnă să vezi partea bună a lucrurilor și să nu renunți, chiar dacă este greu.
5. Optimismul și perseverența	e. Tehnologie actuală ce poate îndeplini sarcini ca un om, dar poate fi un pericol dacă o folosim fără atenție.

3. Lecturează fragmentul din Sfânta Evanghelie după Luca ce relatează *Pilda samarineanului milostiv* (Luca 10, 25–37). Ce învățături din această pildă poți aplica în viața modernă, mai ales în mediul virtual? Imaginează-ți o situație concretă în care un adolescent poate acționa ca un „samarinean milostiv” în mediul online. Descrie situația și explică soluția propusă.

4. Redactează un eseu, de minimum 300 de cuvinte, în care să explici, printr-un exemplu personal sau imaginar, cum pot fi evitați „hoții” vremurilor noastre (droguri, rețele sociale, jocuri online, pariuri).

Inteligența artificială – provocarea mileniului III

Proiect educațional

TENTAȚIILE ADOLESCENȚEI ȘI INFLUENȚA ANTURAJULUI

Pagina de prezentare

Autor: Numele tău

Școala: Numele școlii

Titlul: *Tentațiile adolescenței și influența anturajului*

Perioada elaborării: trei luni

Parteneri/colaboratori: consilieri școlari, profesori, părinți, elevi

Argument

Adolescența este una dintre cele mai importante etape ale dezvoltării umane, caracterizată de schimbări fizice, emoționale și sociale semnificative. În acest proces de maturizare, adolescenții se confruntă cu numeroase tentații, cum ar fi consumul de substanțe interzise, influența anturajului negativ, presiunea de a se conforma normelor sociale nesănătoase și alegeri care le pot afecta viitorul.

Acest proiect își propune să analizeze principalele tentații cu care se confruntă adolescenții, să evidențieze riscurile asociate acestora și să ofere strategii practice pentru a face față influențelor negative. Prin activități educative, discuții și exerciții practice, proiectul încurajează luarea de decizii informate, dezvoltarea autocontrolului și sprijinirea unui mediu pozitiv de dezvoltare personală.

Cadrul conceptual

- **Tentație:** impuls de a acționa într-un mod care contravine convingerilor personale sau valorilor morale.

- **Presiune socială:** influența exercitată de grupul de prieteni asupra unei persoane pentru a se conforma anumitor comportamente.

- **Substanțe interzise:** droguri sau alte substanțe care afectează grav sănătatea și sunt interzise prin lege.

- **Anturaj:** grupul de prieteni sau cunoscuți care influențează modul în care gândești, simți și acționezi.

Unirea mâinilor – simbol al colaborării

Dezvoltare

Proiectul va fi realizat de un grup de elevi coordonați de profesori de religie, de psihologie, de educație civică și de consilieri școlari. Pentru realizarea acestuia se pot alege una dintre activitățile propuse, în concordanță cu abilitățile elevilor din echipă.

1. Sondaj: Ce tentații percep adolescenții ca fiind cele mai periculoase?

Elevii vor crea un chestionar anonim, pe care îl vor aplica elevilor de gimnaziu, din clasele a VII-a și a VIII-a. Recomandăm ca acest chestionar să cuprindă între opt și douăsprezece întrebări (Care consideri că sunt cele mai mari tentații pentru un adolescent? În ce situații ai simțit presiunea socială pentru a face ceva împotriva voinței tale? Ce strategii folosești pentru a evita influențele negative? etc.), scopul sondajului fiind acela de a obține o imagine clară asupra tentațiilor resimțite de adolescenți.

După aplicarea sondajului, datele vor fi analizate și prezentate sub formă de grafice: diagramă cu bare pentru a arăta frecvența fiecărei tentații și diagramă circulară pentru a evidenția cum se distribuie sursele presiunii sociale. Aceste chestionare îi ajută pe elevi să identifice tentațiile cele mai întâlnite și sursele de influență negativă. De asemenea, le oferă posibilitatea să își creeze anumite strategii de evitare a influențelor negative.

2. Studiu de caz: Viața după o decizie greșită

Elevii pot prezenta mărturii ale unor persoane care au trecut prin experiențe negative cauzate de alegeri greșite, cum ar fi dependența de substanțe interzise sau influența negativă a anturajului. Această activitate poate include:

- Analiza unor studii de caz prezentate în documentare sau articole.
- Dezbateri despre modul în care aceste alegeri ar fi putut fi prevenite.

3. Workshop: Cum să spui „NU” influențelor negative?

Această activitate practică va implica simulări de situații reale în care elevii vor trebui să refuze influențele negative ale anturajului. În cadrul workshopului:

- Vor fi prezentate tehnici eficiente pentru a spune „NU” presiunii sociale.
- Se vor juca scenarii în care elevii vor trebui să reacționeze într-un mod pozitiv. Spre exemplu, se poate crea un scenariu prin care să se arate modul în care se poate refuza consumul de alcool la petreceri.
- Vor fi realizate afișe educative cu mesaje motivaționale și sfaturi pentru adolescenți. Acestea pot fi expuse pe holurile școlii, în sălile de clasă sau în alte spații comune ale școlii.
- Se va realiza un material video educativ în care elevii vor prezenta exemple de situații periculoase și soluții pentru a le gestiona corect.

Concluzii

Tentațiile pot fi depășite prin educație, autocontrol și sprijinul celor din jur. Alegerea anturajului potrivit este esențială pentru succesul personal și evitarea riscurilor asociate adolescenței. Prin activități de conștientizare și dezvoltare a gândirii critice, adolescenții pot învăța să facă alegeri înțelepte care să le asigure un viitor echilibrat.

Bibliografie

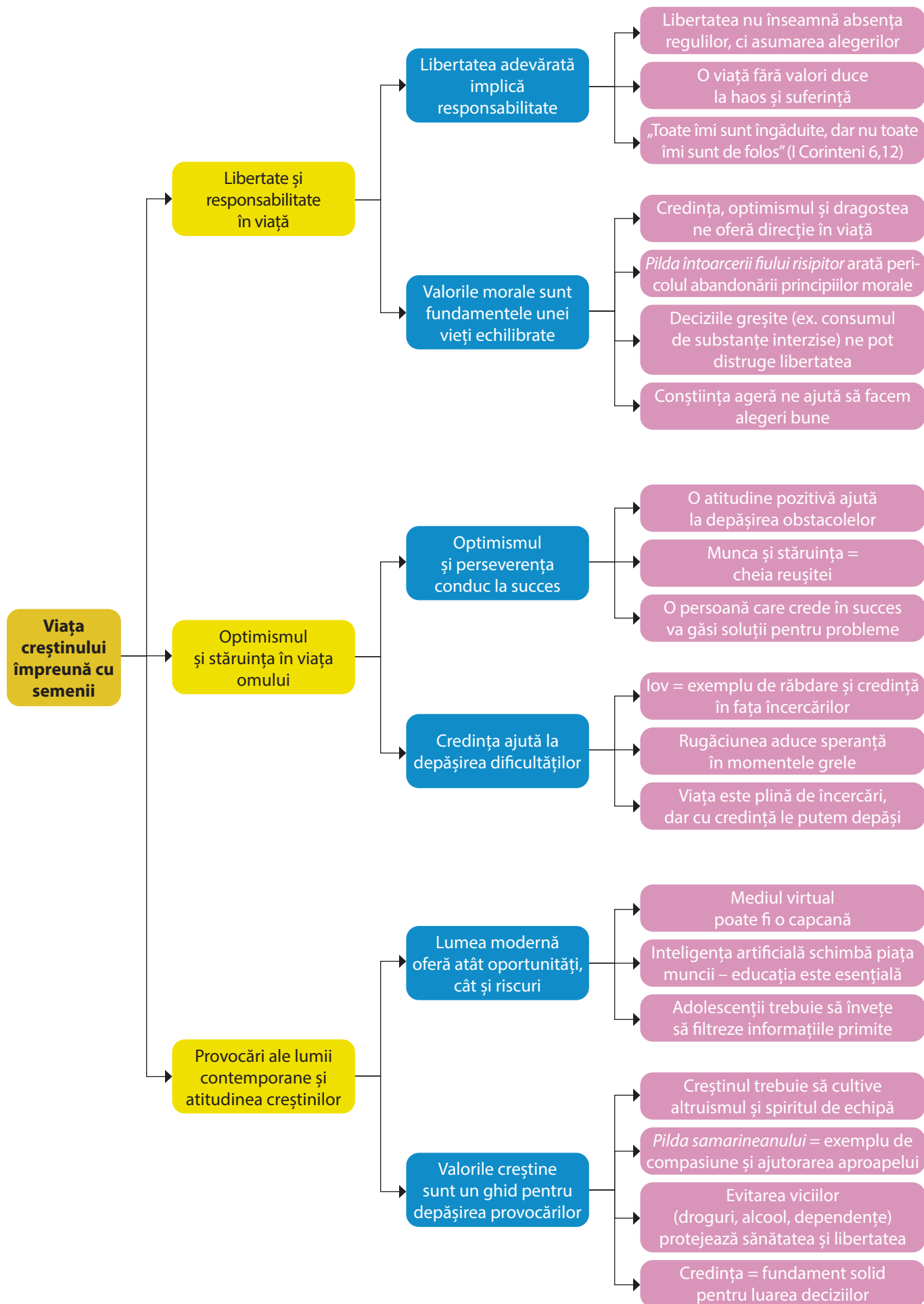
- Studii despre influența anturajului asupra adolescenților
- *Pilda întoarcerii fiului risipitor* – analiza sa din perspectivă educațională

Anexe

- Grafic cu rezultatele sondajului
- Fișe de autoevaluare a influențelor externe

Adolescența – vârsta zâmbetelor senine

Pe baza schemei recapitulative, rezolvă cerințele de mai jos.

1. Răspunde la următoarele întrebări.

a. De ce este important să trăim cu responsabilitate și conștiință ageră?

b. Care este legătura între libertate și responsabilitate?

c. Ce consecințe are lipsa responsabilității în luarea deciziilor?

d. Cum ne ajută *Pilda întoarcerii fiului risipitor* să înțelegem ideea de libertate și responsabilitate?

e. De ce optimismul și stăruința sunt esențiale pentru succes?

f. Cum se manifestă optimismul în viața unui elev?

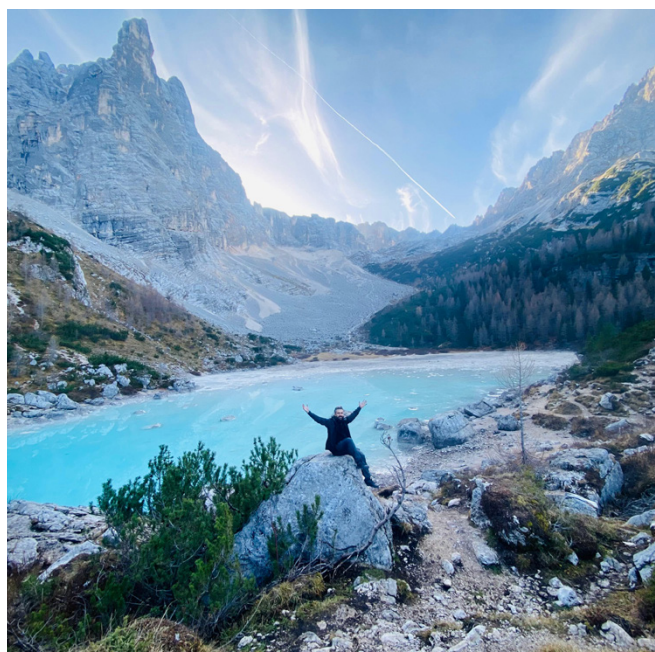
g. Ce lecție importantă învățăm din exemplul dreptului Iov?

h. Ce pericole ascunde mediul virtual pentru adolescenți?

i. De ce sunt egoismul și individualismul provocări pentru lumea contemporană?

j. Cum poate un adolescent creștin să transforme provocările lumii moderne în oportunități?

2. Activitate pe grupe. Cheia unei vieți echilibrate. Formați grupe de câte trei–patru membri. Pe o foaie A4 elevii din fiecare grupă notează, pe rând, răspunsul la întrebarea *Cum putem găsi echilibrul între libertate și responsabilitate în viața de zi cu zi?* După ce toți membrii unei echipe au răspuns, creioanele sunt puse pe foaie. Fiecare echipă desemnează un reprezentant care va prezenta clasei răspunsurile scrise. Se notează pe tablă și în caiete trei dintre cele mai bune răspunsuri date, de la toate grupele formate.

Natura – antidotul tentațiilor

Crucea – busola spirituală a adolescentului

3. Asociază, pe caiet, conceptele din coloana A cu explicațiile potrivite din coloana B și exemplele din coloana C.

A.	B.	C.
1. Libertate și responsabilitate	A. Factori care ne pot influența negativ, precum rețelele sociale sau dependențele	a. Evoluția pieței muncii
2. Perseverență și optimism	B. Necesitatea de a fi pregătit pentru schimbări rapide, prin educație și efort	b. Fiul risipitor
3. Prietenii adevărate și valori sănătoase	C. Grija pentru ceilalți, fără a aștepta ceva în schimb	c. Mediul virtual și influențele nocive
4. Pericolele lumii moderne	D. Încurajarea de oameni cu principii bune ne ajută să luăm decizii corecte.	d. Sfântul Antonie cel Mare
5. Altruism și ajutorarea aproapelui	E. Alegerea de a acționa conform valorilor morale, asumându-ne consecințele	e. Dreptul Iov
6. Lupta împotriva tentațiilor	F. Încrederea că prin muncă și credință putem depăși obstacolele	f. Samarineanul milostiv
7. Viitorul și adaptabilitatea	G. Capacitatea de a rezista influențelor negative și de a rămâne pe drumul corect	g. Grupul de prieteni loiali

4. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și completează spațiile libere cu următorii termeni: *responsabilitate, oportunități, disciplină, înțelepciune, optimism, perseverență, compasiune, alcool, moralitate, prudență, suferință, droguri.*

a. Libertatea adevărată este posibilă doar atunci când este însoțită de

b. Fiul risipitor a realizat că libertatea fără îl poate duce la suferință.

c. și sunt trăsături ale elevilor care vor deveni oameni de succes.

d. Prietenii adevărați ne ajută să ne menținem și să luăm decizii corecte.

e. Dreptul Iov este un exemplu de perseverență și credință, deoarece a rămas încrezător în Dumnezeu chiar și în fața

f. Un adolescent creștin evită tentațiile precum , și alte dependențe dăunătoare.

g. Mediul virtual oferă oportunități de comunicare, dar poate deveni periculos, dacă nu este folosit cu

h. În *Pilda samarineanului milostiv*, acesta a demonstrat și grijă față de aproapele său.

i. Un om adevărat liber este cel care ia decizii cu, gândind la consecințele faptelor sale.

j. Piața muncii este în continuă schimbare, iar cei care învață și se adaptează vor găsi întotdeauna

5. Citește textul următor și redactează un răspuns, de patru–cinci rânduri, pentru fiecare întrebare.

„Pe porțile oricărei țări creștine ar fi trebuit scrise cu litere mari cuvintele Apostolului Pavel: Căci voi, fraților, ați fost chemați la libertate, numai să nu folosiți libertatea ca prilej de a sluji trupului, ci slujiți unul altuia prin iubire (Galateni 5, 13).” (Sfântul Nicolae Velimirovici)

a. Cum se poate înțelege libertatea din perspectivă creștină și de ce este esențial ca aceasta să fie însoțită de responsabilitate?

b. Care sunt pericolele folosirii greșite a libertății în lumea contemporană?

c. Crezi că tinerii din ziua de azi folosesc libertatea în mod corect? Argumentează răspunsul, raportându-te la provocările lumii contemporane despre care am vorbit.

Înălțimile oferă
perspectiva de ansamblu

Calea spre adolescență trece prin bucuria copilăriei

1. Stabilește corespondența dintre termenii din coloana A și definițiile corespunzătoare din coloana B.

A.	B.
Libertatea	Capacitatea de a lua decizii înțelepte
Perseverența	Alegerea responsabilă între bine și rău
Discernământul	Încrederea că orice obstacol poate fi depășit
Optimismul	Stăruința în atingerea unui scop
Responsabilitatea	Tendința de a acționa doar în interes personal, fără empatie
Credința	Relație bazată pe respect, sprijin și valori comune
Prietenia adevărată	Conștientizarea consecințelor propriilor acțiuni
Individualismul	Sprijinul spiritual care oferă putere și direcție

2. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și completează spațiile libere cu următorii termeni: *egoismul, credincios, respect, perseverența, responsabilitate, încercări, credința, libertatea*.

- Fiul risipitor a înțeles că fără duce la pierdere și suferință.
- Dreptul Iov a rămas lui Dumnezeu, chiar și în grele.

- Un adolescent creștin își demonstrează prin față de părinți și profesori.
- este esențială pentru succes, deoarece fără efort constant nu se pot obține rezultate de durată.
- și lipsa de empatie duce la izolarea unui adolescent și la dificultăți în relațiile cu ceilalți.

3. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false.

- Un adolescent responsabil înțelege că libertatea trebuie folosită cu discernământ. A ☐ / F ☐
- Perseverența înseamnă să renunți atunci când întâmpini obstacole. A ☐ / F ☐
- Credința ajută oamenii să depășească momentele dificile din viață. A ☐ / F ☐
- Prietenii toxice sunt benefice pentru dezvoltarea personală. A ☐ / F ☐
- Optimismul presupune încrederea că orice obstacol poate fi depășit. A ☐ / F ☐
- Viața unui creștin nu este influențată de valorile morale. A ☐ / F ☐
- Un adolescent echilibrat știe să își stabilească priorități și să evite tentațiile dăunătoare. A ☐ / F ☐
- Consumul de substanțe interzise este o expresie a adevăratei libertăți. A ☐ / F ☐

Libertatea de a-ți mărturisi credința

4. Analizează următoarea afirmație: „Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos.” (I Corinteni 6, 12) și explică legătura dintre libertate și responsabilitate în viața unui adolescent, într-un text argumentativ de 10–12 rânduri.

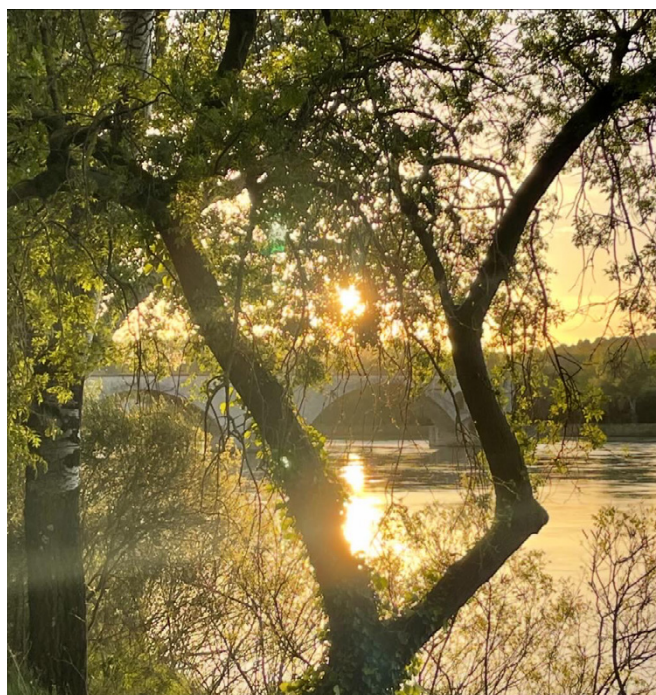
În redactarea răspunsului, poți lua în considerare următoarele aspecte:

- Ce înseamnă acest verset și cum se aplică în viața de zi cu zi.
- Cum influențează libertatea alegerile unui adolescent.
- De ce responsabilitatea este esențială pentru a folosi corect libertatea.

5. Imaginează-ți că un prieten trece printr-o perioadă dificilă și este pesimist cu privire la viitor. Redactează un mesaj de încurajare, de 10–15 rânduri, în care să folosești elemente din lecția despre optimism și perseverență.

Grilă /de evaluare/autoevaluare

Total 1.	2 puncte
	0,25 puncte
Total 2.	2 puncte
	0,25 puncte
Total 3.	2 puncte
	0,25 puncte
Total 4.	1,5 puncte
Total 5.	1,5 puncte
Din oficiu	1 punct
Total puncte	10 puncte
Timp de lucru	45 de minute

Asfințitul Soarelui

Respect față de Sfânta Cruce

IV

VIAȚA COMUNITĂȚII ȘI SĂRBĂTORILE CREȘTINE

Noapte de Înviere

1. Rolul muzicii în viața omului
2. Literatura religioasă și viața creștină
3. Artă religioasă și viața creștină

Recapitulare

Evaluare

Cor de copii – concert

Rolul muzicii în viața omului

Lumea este o grădină în care omul credincios se poate bucura de creația lui Dumnezeu cu înțelepciune, credință, răbdare și stăruință. Încă din cele mai vechi timpuri, omul a știut să-și facă existența mai agreabilă prin muzică. Dumnezeu ne-a înzestrat cu cinci simțuri: văzul, auzul, mirosul, pipăitul și gustul. Toate ar trebui să contribuie la cunoașterea lumii și la slăvirea lui Dumnezeu. Dintre acestea, auzul ne ajută să receptăm mesajele din jurul nostru și să ne bucurăm de sunetele melodioase din natură sau compuse de om. Natura a fost și a rămas muza principală pentru compoziții muzicale de mare succes.

Există **diferite genuri muzicale**, care vorbesc și despre nivelul educației ascultătorilor. În adolescență, tindem să ascultăm electronică, hip-hop și rap, R&B și soul, chiar rock și heavy metal, **specifice epocii contemporane**. Cu timpul, cei care își educă gustul muzical migrează spre muzica clasică, tradițională și folclorică, chiar jazz și pop. Toate acestea sunt exponente ale muzicii laice. Pentru adolescentul creștin, **muzica ce-i aduce cele mai multe beneficii sufletești este muzica religioasă și cântarea liturgică**. În tradiția ortodoxă românească întâlnim, în zona Moldovei și a Țării Românești, **cântarea bizantină**, iar în Transilvania, **cântarea de inspirație bizantină**, după Dimitrie Cunțan.

Cântarea liturgică este specifică serviciilor religioase și este un vehicul excelent în transmiterea mesajului evanghelic. Dacă **muzica laică** reflectă frământările emoționale, dragostea, dezamăgirea, trădarea sau iertarea, **muzica religioasă** întărește și lămurește elementele specifice, credința, nădejdea, iubirea, fundamentale pentru o viață armonioasă.

Unul dintre cei mai apreciați sfinți melozi este Roman Melodul, autor al condacului Nașterii Domnului, iar altul este Sfântul Andrei Cretanul, al cărui canon conține o învățătură teologică profundă. Dintre compozitorii de muzică bisericească îi amintim pe Anton Pann, Dimitrie Cunțan, Gavriil Musicescu sau Nicolae Lungu, a căror opere se cântă de către corurile catedralelor și ale bisericilor din întreaga ortodoxie românească.

Reținem că prin muzică avem posibilitatea să ne cultivăm mintea și inima, motiv pentru care sunt importante genurile muzicale pe care le ascultăm.

Să înțelegem textul!

1. Ce fel muzică ne aduce mai multe beneficii sufletești?
2. Numește câțiva compozitori de muzică bisericească menționați în text.

Să înțelegem Sfânta Liturghie!

„Cuvine-se cu adevărat să te ferim, Născătoare de Dumnezeu, cea pură fericită și prea nevinovată și Maica Dumnezeului nostru. Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim”. (Axion duminical).

Participă la Sfânta Liturghie și identifică în ce moment are loc cântarea acestui imn. Caută în spațiul digital varianta care îți place și încearcă să o reproduci.

Prietenul lui Dumnezeu

Sfântul Cuvios Roman Melodul, născut la sfârșitul secolului al V-lea în Emesa (astăzi Homs, Siria), este celebrat ca un imnograf bizantin remarcabil. De origine evreiască, s-a convertit la creștinism și a fost botezat la o vârstă fragedă. În tinerețe, a slujit ca diacon la Beirut, înainte de a se muta la Constantinopol, în timpul domniei împăratului Anastasie I (491–518). Inițial, abilitățile sale muzicale au fost modeste, ceea ce a dus la ridiculizare din partea colegilor săi. Cu toate acestea, conform tradiției, Maica Domnului i-a apărut într-un vis, acordându-i darul imnografiei. Această inspirație divină i-a permis să compună peste o mie de imnuri, dintre care aproximativ optzeci există astăzi. Biserica Ortodoxă îl pomenește pe Sfântul Cuvios Roman Melodul pe 1 octombrie, în aceeași zi cu Acoperământul Maicii Domnului.

A-Z Dictionar teologic

Axion – imn liturgic ortodox adresat Maicii Domnului, cântat în cadrul Sfintei Liturghii și a altor slujbe, având rol de laudă și cinstire.

Condac – cântec bisericesc scurt prin care se aduc laude unui sfânt sau se arată însemnătatea unei sărbători.

Melod – titlu onorific acordat în Biserica Ortodoxă unor imnografi remarcabili, care au compus cântări bisericești inspirate, precum Sfântul Roman Melodul.

Simboluri creștine

HARPA și alte instrumente muzicale

Harpele din Biblie apar adesea în cult, sărbătoare și chiar doliu. Introduse de Iubal (Fiul lui Lameh) încă din Facerea 4, 21, ele au fost folosite în închinarea oficială a lui Israel (I Paralelipomena 15, 16) și au însoțit mesaje profetice (I Regi 10, 5). Harpele evidențiază lauda adusă lui Dumnezeu pentru bunătața și eliberarea Sa (Psalmul 32, 2; 42, 5), dar subliniază și durerea, ca atunci când exilații își atârnau harpele lângă râurile Babilonului (Psalmul 136, 2). În Apocalipsa, harpele de aur însoțesc lauda cerească (Apocalipsa 5, 8). Cu toate acestea, simpla muzică a instrumentelor muzicale nu garantează adevărata devoțiune, avertizându-i pe credincioși împotriva închinării goale și autosuficiente.

Portofoliu

1. Alcătuieste o listă cu recomandări de cântări religioase pe care să o propui spre audiere colegilor de clasă. Explică fiecare alegere pe care ai făcut-o.

2. Realizează o cercetare a resurselor muzicale online (Spotify, YouTube, Deezer, aplicații mobile dedicate etc.) pentru a descoperi care dintre canalele dedicate sau playlisturile identificate pot deveni o sursă de inspirație și pace sufletească, chiar și în afara slujbelor bisericești. Pentru fiecare platformă online cercetată răspunde la următoarele întrebări: Ce oferă? Cum se folosește? După încheierea cercetării realizează un scurt text, de cinci-șase rânduri, în care să răspunzi la întrebarea: M-a ajutat această cercetare să descopăr noi moduri de a mă apropia de Dumnezeu prin muzică?

Lectură filocalică

„Să închidem urechile la cântecele care pervertesc sufletul, căci prin acest fel de cântare se nasc, în general, pasiunile servile și josnice. Să cântăm mai degrabă celălalt fel de cântare, ce conduce la bine, și de care se folosea David, poetul cântărilor sfinte.” (Sfântul Vasile cel Mare, *Cuvânt către tineri*)

„Cine mai poate fi socotit dușman al altuia, atunci când își unește glasul cu al lui, pentru a aduce împreună laudă lui Dumnezeu? Cântarea împreună aduce cu sine tot ce poate fi mai bun; iubirea făcând din însoțirea glasurilor un fel de trăsătură de unire între oameni, aducând credincioșii într-un singur glas.” (Sfântul Vasile cel Mare, *Omilie la Psalmul 1*)

Mă asigur că știu!

- Muzica este un dar divin și face parte din viața omului.
- Primele forme de muzică percepute de om sunt cele naturale, lăsate de Dumnezeu.
- Muzica religioasă are multe beneficii sufletești, întărește credința, nădejdea și iubirea.
- Muzica modelează sufletul și mintea, de aceea este important să o evităm pe cea care induce stări negative și să alegem melodii care aduc liniște și armonie.

Misterul cuvintelor

„Atunci s-a depărtat de la Saul Duhul Domnului și-l tulbura un duh rău, trimis de Domnul. Și au zis slugile lui Saul: „Iată un duh rău trimis de Domnul te tulbură. Să poruncească dar domnul nostru slugilor sale care sunt înaintea ta și să caute un om iscusit la cântarea din harpă, și când va veni asupra ta duhul cel rău trimis de la Dumnezeu, atunci acela, cântând cu mâna sa, te va liniști”... Și a venit David la Saul, s-a înfățișat înaintea lui și a plăcut acestuia foarte mult și l-a făcut purtătorul său de arme... iar când duhul cel trimis de Dumnezeu era peste Saul, David, luând harpa, cânta și lui Saul îi

era mai ușor și mai bine și duhul cel rău se depărta de el.” (I Regi 16, 14-23)

1. De ce credeți că muzica lui David îl liniștea pe Saul? Ce legătură există între muzică și starea sufletească? Cum poate muzica să influențeze, atât pozitiv, cât și negativ comportamentul tinerilor?

2. Ce ar putea simboliza „duhul rău” din povestea lui Saul în viața tinerilor de astăzi? Cum poate muzica să fie o „armă” împotriva influențelor negative din viața tinerilor?

Cor de liceeni teologi

Aplicații

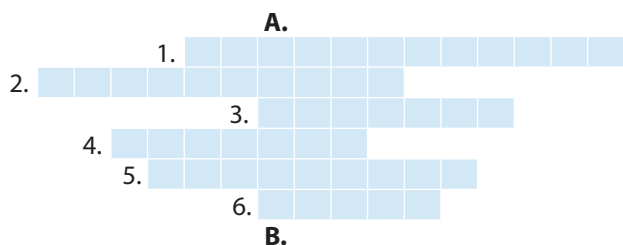
1. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false.

- Muzica naturii, precum susurul apei și ciripitul păsărilor, este prima muzică percepută de om. A ☐/F ☐
- În adolescență, cei mai mulți oameni ascultă muzică clasică și tradițională. A ☐/F ☐
- Muzica religioasă întărește credința, nădejdea și iubirea, contribuind la o viață armonioasă. A ☐/F ☐
- Roman Melodul este autorul condacului Nașterii Domnului și unul dintre cei mai apreciați sfinți melozi. A ☐/F ☐
- Muzica religioasă este întâlnită doar în slujbele de duminică. A ☐/F ☐
- Anton Pann, Gavriil Musicescu și Nicolae Lungu sunt compozitori importanți ai muzicii bisericești românești. A ☐/F ☐
- Muzica poate induce stări negative sau pozitive, în funcție de tipul melodiei și al versurilor. A ☐/F ☐
- Cei care își educă simțul muzical rămân fideli genurilor moderne, precum hip-hop sau rock. A ☐/F ☐

2. Accesează spațiul digital și audiază cântarea „Iubite-voi Doamne...”. Rezolvă cerințele.

- Prezintă, în câteva propoziții, emoțiile pe care ți le-a transmis această cântare.
- Realizează o rugăciune inspirată din textul cântării, în care să mulțumești pentru protecție, întărire și izbăvire.

3. Copiază și rezolvă rebusul pe caiet. Vei descoperi pe verticala A–B denumirea unui tip de cântec bisericesc.

- Sentiment de mulțumire pentru darurile lui Dumnezeu.
- Tip de muzică dedicată slăvirii lui Dumnezeu.
- Virtute creștină care înseamnă încredere în ajutorul divin.
- Supranumele Sfântului Roman, autor de texte și cântări bisericești.

Interpretare la pian

5. Tip de cântare religioasă ortodoxă.

6. Compoziție muzicală religioasă alcătuită de Sfântul Andrei Cretanul.

4. Alege două genuri muzicale, unul laic și unul religios, și descrie în patru–cinci propoziții diferențele dintre ele, având în vedere: mesajul transmis, instrumentația folosită și contextul în care sunt ascultate și interpretate. Exemple: muzica religioasă vs muzica pop; muzica bizantină vs muzica jazz etc.

5. Copiază tabelul pe caiet și completează-l, asociind fiecărui compozitor/melod menționat în text contribuția sa principală la muzica religioasă.

Compozitor/Melod	Contribuție
Roman Melodul	Ex. Autorul condacului Nașterii Domnului
Sfântul Andrei Cretanul	
Dimitrie Cunțan	
Anton Pann	

Catehismul pentru tineri

Literatura religioasă și viața creștină

Dacă muzica religioasă ajută sufletul să se așeze pentru rugăciune și îl aduce într-o relaxare sănătoasă, literatura religioasă hrănește mintea cu înțelepciune. Ce este și unde o găsim? În primul rând, **în Sfânta Scriptură**, care stă la baza tuturor **textelor religioase**. Deși textul scripturistic este inspirat de Dumnezeu, acesta are, deopotrivă, un puternic accent personal, specific fiecărui autor, și ocupă locul central în literatura religioasă. Din **Sfânta Scriptură** aflăm care a fost **planul lui Dumnezeu** pentru mântuirea omenirii, respectiv ce așteptări are Dumnezeu de la noi, după întruparea Fiului Său. Pentru mai bine de 1 700 de ani, textul biblic a inspirat tot ce s-a produs ca literatură în spațiul creștin.

Principala trăsătură a textului religios din literatura română și universală este moralitatea. În spațiul românesc nu putem ignora romanele, nuvelele și poeziile care au ca fond principal credința creștină. Mihai Eminescu și Vasile Alecsandri ne oferă colinde ca, de exemplu, „Colinde, Colinde” sau „Flori dalbe”, la care se adaugă **nenumărate poezii**. Ioan Slavici abordează teme morale ca **echilibrul, discernământul, hărnicia, bunătatea**, pe care le opune prin personajele sale lăcomiei, nedreptății sau necredinței. Prin *Popa Tanda* ne sugerează că: indiferent unde am fi și am locui, cu credință în Dumnezeu, cu hărnicie, cu stăruință, putem depăși dificultățile; că preotul, dacă-și împlinește

misiunea de slujitor al lui Dumnezeu, devine lumină pentru credincioșii săi. Să nu uităm de *Moș Crăciun* a lui Barbu Delavrancea sau de *Psalmii* lui Tudor Arghezi.

În literatura universală semnalăm *Mizerabilii* lui Victor Hugo, cu teme precum **iertarea, nerăsplătirea răului cu rău, altruismul și sacrificiul pentru semeni**. *Divina Comedie* a lui Dante Alighieri, deși exprimă viziunea catolică asupra vieții de apoi, are ca **epicentru descrierea raiului și iadului**. *Cronicile din Narnia* de C. S. Lewis ne vorbesc despre sacrificiu, moarte și înviere, despre **răscumpărarea din păcat**, despre **creație și apocalipsă**. *Stăpânul inelelor* a lui J. R. R. Tolkien transmite un mesaj puternic despre **lupta dintre bine și rău**, despre puterea celor care aleg să se sacrifice pentru binele comun sau despre întoarcerea la origini.

Literatura religioasă a marcat viața creștină, fiind captivantă prin **reluarea temelor biblice majore** sau a unor sfinți care au marcat istoria lumii, între ei cel mai prezent fiind Însuși Iisus Hristos.

Să înțelegem textul!

1. Care este sursa de inspirație a literaturii scrise în spațiul creștin?
2. Ce teme religioase sunt evidențiate în *Popa Tanda*?
3. Numește trei autori din literatura universală care au ca sursă de inspirație teme religioase.

Să înțelegem Sfânta Liturghie!

„Încă ne rugăm ca Domnul Dumnezeu nostru să caute, cu milostivire, asupra robilor Săi (N) (elevi sau studenți) și să le trimită în inimi, în minte și în grai, duhul înțelepciunii, al științei, al evlaviei și al fricii Sale și să le dea putere și tărie pentru înțelegerea legii Lui celei dumnezeiești și a toată învățătura cea bună și folositoare. (Ectenie pentru dobândirea învățăturilor celor bune și folositoare de către elevi/studenți)

Discută împreună cu profesorul de religie de ce este important ca învățătura să fie nu doar bună, ci și folositoare.

Ce sfaturi ai oferi unui coleg care dorește să învețe lucruri folositoare pentru viața sa?

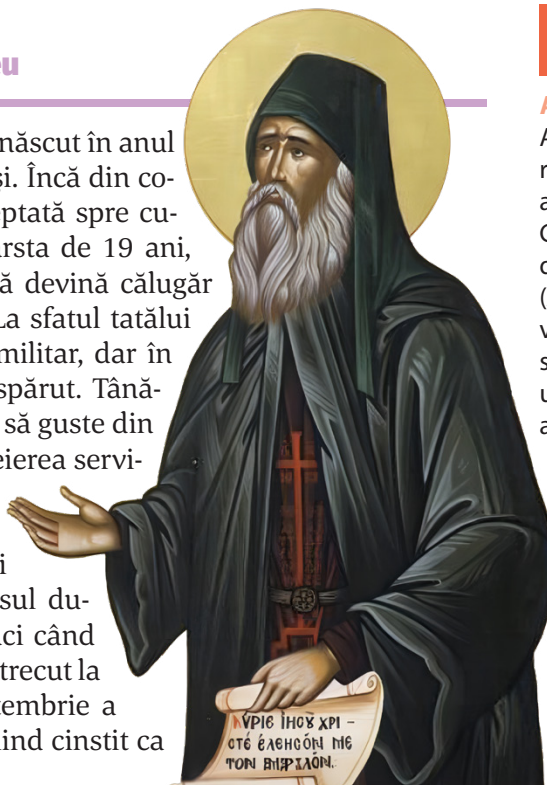

Hrană pentru minte

Prietenul lui Dumnezeu

Sfântul Siluan Athonitul s-a născut în anul 1866 într-o familie de țărani ruși. Încă din copilărie curiozitatea sa era îndreptată spre cunoașterea lui Dumnezeu. La vârsta de 19 ani, a simțit o chemare puternică să devină călugăr și să urmeze lui Iisus Hristos. La sfatul tatălui său, a urmat mai întâi stagiul militar, dar în scurt timp această dorință a dispărut. Tânărul Simeon, pe atunci, a început să guste din toate plăcerile vieții. După încheierea serviciului militar, la vârsta de 26 de ani, se îndreaptă spre Muntele Athos. După lupte duhovnicești îndelungate, înțelege că progresul duhovnicesc se poate realiza atunci când ajungi la smerenia lui Hristos. A trecut la Domnul în noaptea de 24 septembrie a anului 1938, după canonizare fiind cinstit ca sfânt la aceeași dată.

Dicționar teologic

Catehism – expunere a principiilor religiei creștine, sub formă de întrebări și răspunsuri; carte care cuprinde această expunere.

Răscumpărarea din păcat – eliberarea omului din robia păcatului prin jertfa mântuitoare a lui Iisus Hristos.

Viețile Sfinților – reprezintă o colecție de scrieri religioase care descriu viața, faptele, virtuțile și minunile sfinților cu scopul de a-i inspira pe creștini prin exemplele date.

Simboluri creștine

ALFA ȘI OMEGA

Alfa și Omega sunt prima și ultima literă a alfabetului, folosite inițial de grecii antici pentru sistemul lor de scriere. În Cartea Apocalipsei, Iisus Hristos este descris ca fiind „Începutul și Sfârșitul” (Apocalipsa 22, 13), făcând ecou cuvintelor lui Isaia în care Dumnezeu spune: „Eu sunt Cel dintâi și Cel de pe urmă” (Isaia 44, 6). Această imagine arată divinitatea și atotputerea lui Iisus Hristos asupra întregii creații, de la început până la sfârșit. Credincioșii sunt asigurați că nimic nu se află în afara conducerii Sale și că pot avea încredere în El pentru a ghida istoria spre împlinirea ei finală. Sfânta Scriptură folosește reflecții cu privire la „literele” mântuirii, evocând adesea că niciuna nu se va schimba în încercarea de neascultare a Legii (Matei 5, 18).

Portofoliu

1. Realizează o recenzie despre o carte religioasă care te-a inspirat. Prezintă-o clasei și propune o listă de lecturi religioase pentru întărirea cunoștințelor teologice.

2. Analizează contribuția unui scriitor religios la literatura universală. Câteva nume ți-am indicat deja în textul lecției. Poți alege de acolo!

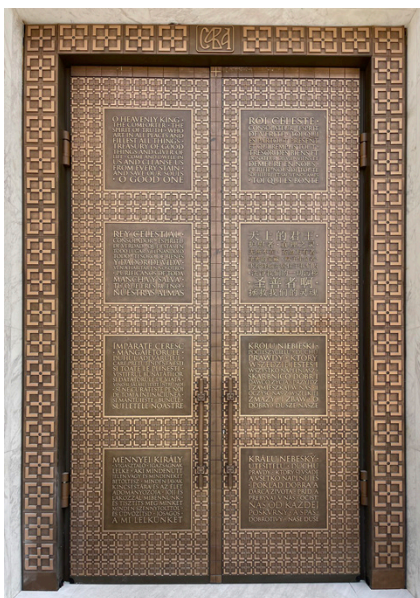

Citirea Sfintei Evanghelii

Lectură filocalică

„Ca să fie de folos, cărțile patristice trebuie citite cu smerenie, atenție și rugăciune. Ele se aseamănă cu tomografele, căci așa cum acelea fotografiază starea trupească a omului, la fel și prin acestea se fotografiază starea lor duhovnicească. Însă duhul Părinților se face sensibil doar prin duh. Citiți-i pe Sfinții Părinți, chiar și o pagină două pe zi. Sunt «vitamine» foarte energizante!” (Sfântul Paisie Aghioritul)

Uși de intrare în biserică

Mă asigur că știu!

- Literatura religioasă este inspirată de textele Sfintei Scripturi.
- Principala caracteristică a literaturii religioase este moralitatea.
- În literatura română și cea universală descoperim multe scrieri în care sunt tratate teme religioase.
- Literatura religioasă este importantă, deoarece prezintă teme biblice majore și povești despre sfinți.

Misterul cuvintelor

„Să citești toate *Viețile Sfinților*. Eu le-am citit, pe multe din ele chiar de vreo două-trei ori și, dacă e cineva prin preajmă, le recitesc bucuros. De mic copil am citit *Viețile Sfinților* și asta m-a ajutat foarte mult să-L cunosc pe Dumnezeu și să mă apropiu de El. La fel să faci și tu. Te vei folosi mult sufletește, căci, încet-încet, vei începe să-i imiți pe acei sfinți. Să le spui și altora să facă la fel”. (Sfântul Porfirie Kavsokalivitul)

1. De ce crezi că citirea *Vieților Sfinților* poate influența comportamentul unei persoane?

2. Cum ai putea introduce în viața ta obiceiul de a citi *Viețile Sfinților*?

3. Realizează un jurnal de lectură duhovnicească. Într-un caiet notează gânduri și reflecții de fiecare dată după ce citești viața unui sfânt.

Tânăr citind în strană

Aplicații

1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

A. Textul biblic a inspirat literatura creștină timp de:

- a. 1 000 de ani;
- b. 1 700 de ani;
- c. 2 000 de ani;
- d. 1 500 de ani.

B. *Divina Comedie* este scrisă de:

- a. J. R. R. Tolkien;
- b. Victor Hugo;
- c. Dante Alighieri;
- d. F. M. Dostoievski.

C. În *Cronicile din Narnia* este descrisă ideea de:

- a. sacrificiu și răscumpărare;
- b. lupta pentru putere;
- c. iertare și răzbunare;
- d. crearea universului.

D. Principala trăsătură a literaturii religioase este:

- a. diversitatea stilistică;
- b. moralitatea;
- c. complexitatea tematică;
- d. viziunea filosofică.

E. Autorul *Psalmilor* este:

- a. Ioan Slavici;
- b. Tudor Arghezi;
- c. Mihai Eminescu;
- d. Barbu Delavrancea.

F. Tema centrală a romanului *Mizerabilii* este:

- a. lupta dintre bine și rău;
- b. iertarea și sacrificiul pentru ceilalți;
- c. nevoia de răzbunare;
- d. răscumpărarea păcatelor.

2. Completează spațiile libere cu termenii potriviți din textul lecției.

a. Textul biblic stă la baza tuturor textelor

b. Ioan Slavici transmite în *Popa Tanda* că preotul devine pentru credincioșii săi.

c. *Cronicile din Narnia* sunt scrise de

d. *Divina Comedie* descrie și iadul.

e. În *Stăpânul inelelor* de se vorbește despre lupta dintre și

3. Care este mesajul principal transmis în *Popa Tanda* de Ioan Slavici? Oferă un exemplu din viața de zi cu zi ce reflectă această învățătură.

4. Ce valori promovate de literatura religioasă consideri că sunt relevante și astăzi? Explică de ce, oferind exemple.

În căutarea cunoașterii

5. „Trebuie, deci, și voi să citiți scrierile autorilor profani, așa cum fac albinele; acelea nici nu se duc fără nici o alegere la toate florile, nici nu încearcă să aducă tot ce găsesc în florile pe care se așază, ci iau cât le trebuie pentru lucrul lor, iar restul îl lasă cu plăcere. Noi, dacă suntem înțelepți, să luăm din cărți cât ni se potrivește nouă și cât se înrudește cu adevărul, iar restul să-l lăsăm.” (Sfântul Vasile cel Mare, *Cuvânt către tineri*)

a. Pornind de la acest text al Sfântului Vasile cel Mare, realizați o dezbatere împreună cu colegii și profesorul de religie despre ce înseamnă să fii o albină în lectură.

b. Realizați un ghid al lecturii înțelepte. Propune reguli pentru a deveni un „cititor albină”, inspirându-te din citatul Sfântului Vasile cel Mare.

Mănăstirea Bârsana

Arta religioasă și viața creștină

Parcurgând literatura religioasă, descoperim resurse care ne ajută să avem o viață mai echilibrată, mai bună, mai frumoasă. Acestea i se adaugă arta. Stilurile **arhitecturale** și **picturale**, de **sculptură** în piatră și lemn, inspirate religios, **reprezintă arta religioasă**.

În spațiul românesc, bisericile din lemn au fost reprezentative de-a lungul secolelor. Modul delicat de împletire a motivelor inspirate din natură cu cele religioase, sculpturile în lemn, **crucile solare**, **funiile împletite**, **florile** sau **frunzele stilizate** oferă o priveliște deosebită. În localitatea Bârsana, Maramureș, pelerinul poate vizita un ansamblu mănăstiresc care respectă linia tradițională a **bisericilor din lemn**.

Bisericile și mănăstirile din întreaga țară sunt **exponente ale artei religioase**. Pe pereți sunt fresce, iar iconostasele îmbină armonios sculptura în lemn sau piatră cu pictura sau cu mozaicul. Majoritatea bisericilor din piatră și cărămidă respectă **planul în cruce** sau **triconic** (în formă de trifoi). Specifice spațiului românesc sunt și bisericile ridicate în stil **moldovenesc** (ștefanian) și **brâncovenesc**. **Mănăstirea Putna** este una dintre perlele stilului ștefanian, iar **Mănăstirea Horezu** a stilului brâncovenesc.

În Patriarhia Română, cea mai impunătoare construcție, care împletește stilul brâncovenesc cu

elemente de monumentalitate contemporane, este **Catedrala Națională** sau a **Mântuirii Neamului**.

În **Europa** sunt și alte specificități ale construcțiilor bisericesti. În **Grecia**, domină bisericile zidite în **stil bizantin** și neobizantin. Cea mai importantă construcție este **Sfânta Sofia** din Istanbul. Impresionante în aceste biserici sunt și picturile în **tehnica mozaic**, tehnică migăloasă și costisitoare, ce reprezintă rafinamentul artistic în lucrul cu piatra semiprețioasă.

În Moldova întâlnim numeroase biserici și mănăstiri care au pictați și pereții exteriori, precum **Mănăstirea Sucevița** și **Mănăstirea Voroneț**.

În lumea apuseană, cel mai întâlnit **stil este goticul**. Celebre sunt catedralele Notre-Dame din Paris, Köln din Germania sau Canterbury din Anglia.

Prin urmare, atât în Răsărit, cât și în Apus, arta religioasă este o **expresie a vieții creștine prin excelență**.

Să înțelegem textul!

1. Ce elemente decorative sunt specifice bisericilor de lemn din Transilvania?
2. Ce face ca bisericile din Bucovina, cum sunt Sucevița și Voroneț să fie deosebite?
3. Care este tehnica artistică specifică bisericilor bizantine?

Să înțelegem Sfânta Liturghie!

„Dumnezeule Cel Sfânt, Care întru sfinți Te odihnești, Cel ce cu glas întreit-sfânt ești lăudat de serafimi și slăvit de heruvimi și de toată puterea cerească închinat; Cel ce din nevință întru ființă ai adus toate; Cel ce ai zidit pe om după chipul și asemănarea Ta și cu tot harul Tău l-ai împodobit; Cel ce dai înțelepciune și pricepere celui care cere și nu treci cu vederea pe cel care greșeste...” (Rugăciunea cântării întreit-sfinte)

Dumnezeu este „Artistul” Suprem. Identifică în cuprinsul rugăciunii câteva dintre lucrările lui Dumnezeu.

Maica Domnului Mijlocitoarea

Prietenul lui Dumnezeu

Sfântul Sofronie Saharov de la Essex a fost ucenicul Sfântului Siluan. S-a născut la Moscova, în 1896. Primind de la Dumnezeu talent artistic, a urmat cursurile celor mai prestigioase școli de arte din Rusia. Ulterior s-a stabilit în Franța, la Paris, unde a avut mai multe expoziții de artă. Deoarece căutările sale duhovnicești nu au fost împlinite în artă s-a întors la Creștinism, a urmat cursurile Institutului Teologic Ortodox din Paris. Atras de viața monahală, a plecat în Muntele Athos, unde l-a cunoscut pe Sfântul Siluan Athonitul, de la care a învățat tainele cunoașterii lui Dumnezeu. Sfântul Sofronie este întemeietorul Mănăstirii Sfântul

Ioan Botezătorul din Essex, Anglia. A trecut la cele veșnice în 1993. Este cinstit la data de 11 iulie, ziua trecerii sale la Domnul.

A-Z Dictionar teologic

Frescă – pictură murală realizată pe tencuială proaspătă, frecvent utilizată în decorarea bisericilor.

Mosaic – tehnică decorativă care constă în formarea imaginilor sau a icoanelor prin îmbinarea unor bucăți mici de ceramică sau pietre semiprețioase colorate, lipite între ele printr-o tehnică specială.

Simboluri creștine

ICOANA

Icoanele creștine sunt reprezentări sacre care servesc drept „ferestre” către tărâmul spiritual, reflectând prezența întrupată a lui Dumnezeu. Ele îi înfățișează pe Iisus Hristos, pe Fecioara Maria, pe sfinți sau evenimente biblice, ajutându-i pe credincioși să se conecteze în rugăciune cu adevărul divin (Ioan 1, 14). Tradiția ortodoxă vede icoanele ca predici vizuale, dezvăluind lucrarea mântuitoare a lui Dumnezeu și amintindu-le credincioșilor de apropierea Sa. Creația lor atentă urmează reguli stabilite, punând accentul pe profunzimea spirituală în detrimentul artei. Prin icoane, creștinii contemplă iubirea lui Dumnezeu și sunt inspirați să-și întărească credința în viața de zi cu zi.

Domnul Iisus Hristos – mozaic

Portofoliu

1. Cu siguranță ai fost la un muzeu sau o într-o biserică cu picturi/ tablouri religioase aparte. Realizează un jurnal de călătorie în care să notezi ce anume te-a impresionat în timpul vizitei.

2. Caută și alege trei-cinci simboluri întâlnite frecvent în arta bisericească (Sfânta Cruce, porumbelul, peștele, lumina etc.). Notează semnificația fiecărui simbol și explică ce rol are în transmiterea mesajelor religioase prin artă. Realizează un infografic în care să prezinți ce ai descoperit.

3. Realizează un colaj cu picturi/imagini reprezentative pentru arta religioasă din diverse epoci. Prezintă care sunt diferențele majore și ce curente au influențat lucrările artistice.

Biserica „Sfântul Nicolae” din Densuș

Lectură filocalică

„Îndată ce cineva s-a rupt de pridvor și a intrat în naos, de ce farmec și totodată de ce neliniște și uimire e umplut! E ca și când a intrat în cer, fără ca cineva să-i fi pus vreo piedică, și e învăluit din toate părțile de multe feluri, ca de stele. Aici toate celelalte par că sunt în extaz și că biserica însăși se învâрте. Căci, răsucindu-se în toate părțile și mișcându-se neconținut, ceea ce varietatea de pretutindeni a priveliștii îl silește pe privitor să simtă aceste senzații ale sale, [privitorul] își închipuie că sunt transferate asupra lucrurilor pe care le vede.” (Sfântul Fotie cel Mare al Constantinopolului, *Omilia X*)

Sfânta Cruce – steagul biruinței

Mă asigur că știu!

- Pictura și mozaicul sunt elementele centrale ale artei religioase răsăritene.
- Bisericile din Moldova sunt unice prin picturile exterioare, care ilustrează scene religioase.
- Artă religioasă educă și îmbogățește spiritual, contribuind la dezvoltarea simțului estetic al privitorilor.

Misterul cuvintelor

„Ușile centrale ale iconostasului poartă în mod tradițional numele de ușile împărătești. Prin ele cerul coboară pe pământ, preotul iese pentru a vesti Evanghelia, pentru a împărți Euharistia și pentru a binecuvânta poporul. Autorul iconostasului nostru rămâne fidel lui însuși când dă acestor uși forma crucii. Încă din vechea tradiție a Bisericii, crucea a fost numită scară a cerului.”

(Tomáš Špidlík, despre iconostasul din Biserica Schimbarea la Față din Cluj-Napoca)

1. Discută cu profesorul de religie despre legătura dintre cruce și iconostas.

2. Cum crezi că elementele arhitecturale și artistice ale unei biserici influențează experiența spirituală a credincioșilor?

Aplicații

1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

A. Bisericile de lemn din România sunt cel mai frecvent întâlnite în:

- a. Oltenia;
- b. Dobrogea;
- c. Transilvania;
- d. Muntenia

B. Mănăstirea Horezu este un exemplu de stil arhitectural:

- a. ștefanian;
- b. bizantin;
- c. gotic;
- d. brâncovenesc.

C. În localitatea Bârsana din Maramureș pe-
rinii pot vizita:

- a. o biserică de piatră în stil moldovenesc;
- b. o catedrală în stil gotic;
- c. un ansamblu mănăstiresc din lemn;
- d. o copie a Catedralei Sfânta Sofia.

D. În Grecia și în fostul Imperiu Bizantin, cel mai răspândit stil arhitectural religios este:

- a. gotic;
- b. bizantin;
- c. ștefanian;
- d. baroc.

E. Crucile solare, funiile împletite și motivele vegetale sunt caracteristice:

- a. bisericilor în stil gotic;
- b. sculpturilor din bisericile de lemn;
- c. mănăstirilor din piatră din Moldova;
- d. mozaicurilor bizantine.

F. Observarea artei religioase cu inima deschisă ne ajută să devenim:

- a. mai toleranți și mai activi fizic;
- b. mai educați, mai rafinați și mai complecși ca oameni;
- c. mai bogați material;
- d. mai detașați de valorile spirituale.

2. Imaginează-ți că ești ghid turistic la una dintre cele mai cunoscute mănăstiri din România (la alegere). Rolul tău este să creezi o scurtă prezentare pentru vizitatorii care vin să descopere acest loc. În alcătuirea prezentării, vei avea în vedere următoarele aspecte: descrierea locului, importanța religioasă, elementele artistice și impactul asupra vizitatorilor.

3. Activitate practică: Icoană în stil mozaic

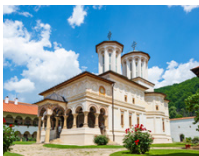
a. Materiale necesare: carton gros (suport pentru mozaic); hârtie colorată; foarfeci; lipici; fișă cu conturul unei icoane.

b. Profesorul împarte clasa în patru grupe și distribuie materialele necesare activității.

c. Profesorul le explică elevilor semnificația icoanelor și tehnica mozaicului.

d. Elevii taie hârtia colorată în pătrate mici, de aproximativ 1 cm², după care aplică lipici pe porțiuni mici din desenul de pe fișă și adaugă fragmentele, având grijă să respecte culorile și formele desenului original.

4. Asociază, pe caiet, elementele din coloana A cu explicațiile din coloana B și imaginile din coloana C.

A.	B.	C.
1. Bisericele de lemn din Transilvania	a. cunoscută pentru picturile sale exterioare detaliate	
2. Catedrala Sfânta Sofia din Constantinopol	b. exemplu al stilului gotic, cunoscut pentru vitralii și arhitectura sa verticală	
3. Mănăstirea Voroneț	c. ansambluri arhitecturale realizate din lemn, decorate cu motive naturale și religioase	
4. Catedrala Mântuirii Neamului	d. construcție monumentală a Patriarhiei Române care îmbină tradiția cu elemente contemporane	
5. Catedrala Notre-Dame din Paris	e. simbol al arhitecturii bizantine, cunoscută pentru mozaicurile sale	
6. Mănăstirea Putna	f. exemplu al stilului ștefanian și simbol al credinței și rezistenței românești	
7. Mozaicuri bizantine	g. arta de a crea imagini cu ajutorul unor bucăți mici de sticlă colorată, piatră sau gresie	
8. Mănăstirea Horezu	h. capodoperă a stilului brâncovenesc cunoscută pentru sculpturile interioare detaliate	

Mănăstirea Curtea de Argeș

Interpretare la vioară

Biserica Sfinții Trei Ierarhi din Iași

Proiect educațional

PODCAST PENTRU TINERI – CREDINȚĂ ȘI CULTURĂ ÎN VIAȚA ADOLESCENȚILOR

Pagina de prezentare

Autor: Numele tău

Școala: Numele școlii

Titlul: Podcast pentru tineri – *Credință și cultură în viața adolescenților*

Perioada elaborării: două – trei luni

Parteneri/colaboratori: profesori de religie, de muzică și de limba română, preoți, psihologi, reprezentanți ai organizațiilor de tineret

Argument

Adolescența este o perioadă a descoperirii, a întrebărilor și a formării identității. În acest proces, tinerii sunt influențați de muzică, literatură și de valori culturale care pot contribui fie la dezvoltarea lor armonioasă, fie la o stare de confuzie. Într-o lume dominată de rețelele sociale și tendințe moderne, credința și cultura pot părea uneori mai puțin relevante pentru tineri. Totuși, acestea rămân fundamentale pentru construirea unei personalități echilibrate.

Podcastul *Credință și cultură în viața adolescenților* își propune să aducă în atenția tinerilor subiecte de actualitate despre impactul muzicii, al literaturii și artei religioase asupra dezvoltării lor personale. Printr-o abordare relaxată și interactivă, acest proiect oferă tinerilor ocazia să își exprime opiniile, să afle perspective noi și să își descopere propriul drum spiritual și cultural.

Cadrul conceptual

- Muzica religioasă vs muzica laică
- Literatura religioasă și educația morală
- Arta religioasă și identitatea spirituală

Dezvoltare

Podcastul va fi realizat de un grup de elevi coordonați de profesori de religie, de limba română, de muzică, împreună cu invitați speciali (preoți, psihologi, muzicologi, scriitori, artiști).

Pașii de realizare:

1. Formarea echipei de organizare (profesori coordonatori, elevi, invitați).

Propovăduire pe calea undelor

2. Stabilirea tematicii episoadelor și elaborarea grilei de interviu.

3. Identificarea și contactarea invitaților.

4. Înregistrarea și editarea episoadelor podcastului.

5. Publicarea și promovarea podcastului pe platforme online și la nivelul școlii/comunității.

Grila de interviu

1. Adolescenții ascultă predominant muzică laică. Credeți că există o legătură între muzică și starea sufletească?

2. Cum ne poate influența muzica stările emoționale și comportamentul?

3. Credeți că un adolescent poate găsi liniște și inspirație în muzica religioasă?

4. Care sunt diferențele dintre mesajele transmise de muzica religioasă și cele transmise de muzica modernă?

5. Cum putem echilibra preferințele muzicale moderne cu valorile spirituale?

6. Ce cărți religioase credeți că sunt relevante și accesibile pentru adolescenți?

7. Există personaje din literatură care pot fi modele de viață pentru tineri?

8. Cum poate lectura religioasă ajuta la dezvoltarea personală?

9. Ce scriitori români sau universali au abordat teme creștine într-un mod captivant pentru tineri?

10. Cum pot tinerii să descopere frumusețea și semnificația artei religioase?

11. Credeți că bisericile pot fi percepute ca spații artistice și culturale, nu doar religioase?

12. Care sunt cele mai impresionante exemple

de arhitectură religioasă din România pe care un adolescent ar trebui să le viziteze?

13. Cum putem integra arta religioasă în educația tinerilor într-un mod interactiv?

14. Cum poate un adolescent să își păstreze valorile creștine într-o lume modernă?

15. Ce rol joacă credința în luarea deciziilor importante pentru un tânăr?

16. Ce putem face pentru ca tinerii să vadă credința ca pe un sprijin, nu ca pe o obligație?

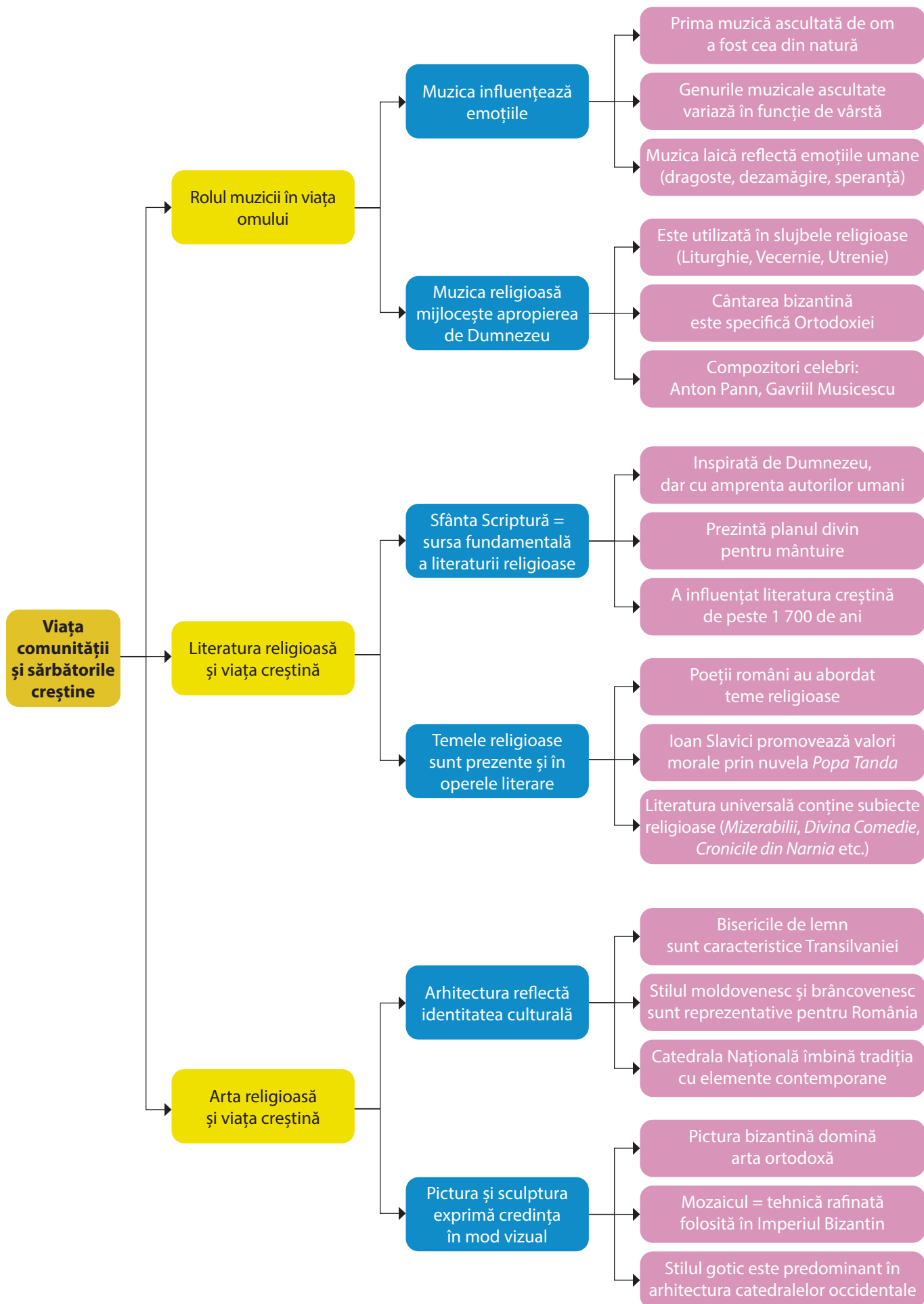
Valorificarea și diseminarea rezultatelor proiectului

Rezultatele proiectului pot fi valorificate prin publicarea podcastului pe platforme online (YouTube) și prezentarea episoadelor în cadrul orelor de religie, muzică sau de limba română.

Pentru a asigura vizibilitatea și impactul proiectului, rezultatele pot fi diseminate prin publicarea podcastului pe rețelele sociale și colaborarea cu biblioteca școlii pentru promovarea cărților religioase discutate în podcast.

Concluzii

Podcastul *Credință și cultură în viața adolescenților* oferă tinerilor un spațiu de dialog autentic despre impactul muzicii, a literaturii și artei religioase asupra vieții lor. Prin această inițiativă ne dorim să creăm un cadru de discuție liber și deschis despre credință și cultură, să promovăm exemple pozitive din literatură, muzică și artă religioasă și să creștem conștientizarea efectelor pe care muzica le are asupra stării emoționale a tinerilor.

Pe baza schemei recapitulative, rezolvă cerințele de mai jos.

1. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false.

- Sfânta Scriptură este considerată literatură religioasă fundamentală, deoarece conține planul lui Dumnezeu pentru mântuirea lumii. A ☐/F ☐
- Mihai Eminescu și Vasile Alecsandri nu au scris niciodată poezii cu tematică religioasă. A ☐/F ☐
- Ioan Slavici, în nuvela *Popa Tanda*, arată că hărnicia și credința în Dumnezeu pot ajuta omul să își îmbunătățească viața. A ☐/F ☐
- *Divina Comedie*, scrisă de Dante Alighieri, descrie exclusiv viața sfinților și a oamenilor dreptți în rai. A ☐/F ☐
- Victor Hugo, în romanul *Mizerabilii*, prezintă ideea de iertare și sacrificiu pentru ceilalți. A ☐/F ☐
- *Cronicile din Narnia*, de C. S. Lewis, conțin simboluri creștine precum sacrificiul și învierea. A ☐/F ☐
- Stilul brâncovenesc este specific bisericilor din Franța și Germania. A ☐/F ☐
- Bisericile din lemn sunt specifice spațiului românesc, fiind foarte întâlnite în Transilvania și alte regiuni ale țării. A ☐/F ☐

Icoana Maicii Domnului sub vitralii

- Biserica Mănăstirii Voroneț este renumită pentru picturile sale interioare. A ☐/F ☐
- În Moldova, unele biserici și mănăstiri, precum Sucevița, au fresce și pe pereții exteriori. A ☐/F ☐
- Muzeele din întreaga lume păstrează opere de artă religioasă, inclusiv picturi cu scene biblice sau portrete cu sfinți. A ☐/F ☐
- Catedrala Notre-Dame din Paris este un exemplu faimos de arhitectură gotică occidentală. A ☐/F ☐

2. **Explozie stelară.** Răspunde la următoarele întrebări.

Ce? Ce carte sau text religios ai citit și te-a impresionat?

Cine? Cine sunt scriitorii sau personalitățile care au scris despre credință și spiritualitate?

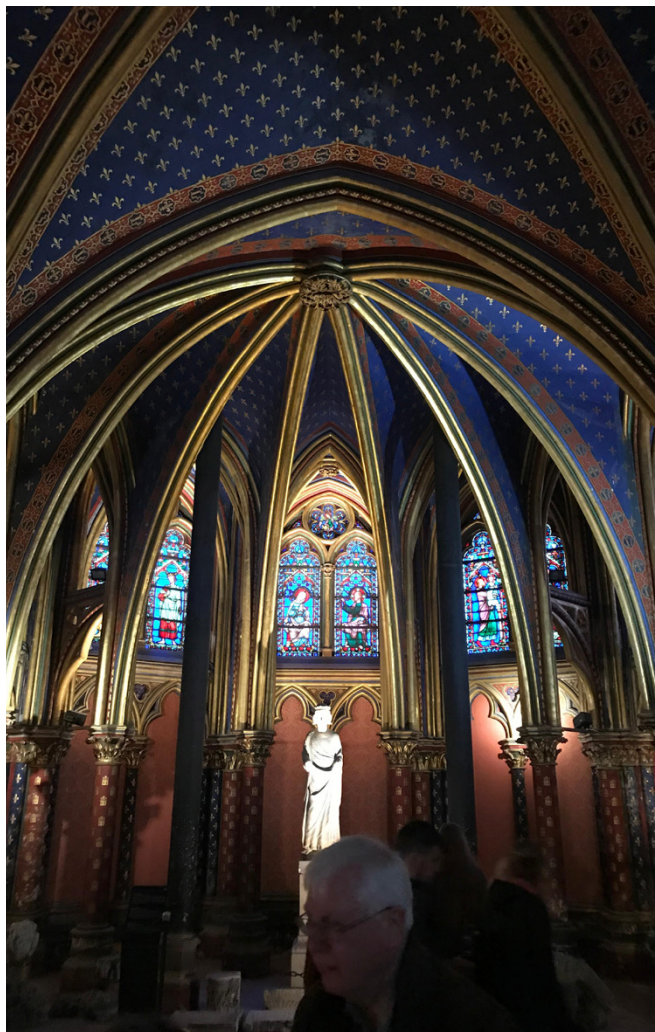
Cum? Cum crezi că literatura religioasă poate schimba gândirea unui om?

Care? Care sunt valorile morale pe care literatura religioasă le promovează?

Când? Când ai citit ultima dată o poezie, o povestire sau un fragment cu temă religioasă?

Coloane și abside în stil gotic

Boltă cu arc frânt în stil gotic

Biserică Ortodoxă în stil neobizantin

3. Alege unul dintre următoarele cuvinte (LITURGHIE, BISERICĂ, ICOANĂ) și folosește fiecare literă a cuvântului pentru a desemna un concept sau un termen relevant pe care l-ai studiat. Fiecare literă trebuie să fie asociată cu un termen semnificativ din punct de vedere religios sau liturgic. Pentru fiecare concept sau termen ales explică, într-o propoziție, care este legătura cu tematica studiată.

4. Imaginează-ți că ești jurnalist. Scrie un articol de ziar în care să prezinți una dintre mănăstirile sau bisericile despre care ai învățat (Putna, Voroneț, Sucevița, Catedrala Națională etc.). În redactarea articolului, respectă următoarele cerințe:

- prezintă obiectivul ales (scurt istoric, stil arhitectural, importanță religioasă și culturală);
- utilizează informații din surse variate (internet, interviuri, observații personale);
- exprimă o opinie personală despre importanța acestui loc pentru credincioși;
- folosește imagini sugestive;
- respectă structura unui articol de ziar (titlu, introducere, cuprins, concluzie).

5. Redactează un eseu argumentativ, de minimum 300 de cuvinte, despre impactul muzicii asupra sufletului uman. În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele:

- prezintă diverse genuri muzicale și efectele lor asupra emoțiilor;
- evidențiază diferența dintre muzica laică și cea religioasă;
- explică modul în care muzica poate influența starea spirituală;
- concluzionează cu o opinie despre importanța alegerii conștiente a muzicii pe care o asculți.

Tânăra pianistă în straie populare

1. Asociază fiecare element artistic din coloana A cu descrierea sa corectă din coloana B.

A.	B.
1. Iconografie	a. Pictură murală realizată pe tencuială proaspătă
2. Frescă	b. Tehnică artistică bazată pe asamblarea bucăților de piatră colorată
3. Mozaic	c. Stil arhitectural caracterizat prin arcade ascuțite și vitralii
4. Arhitectură gotică	d. Arta picturii religioase cu simboluri teologice

2. Scrie pe caiet doar afirmațiile corecte despre literatura religioasă.

- Literatura religioasă se limitează doar la textele biblice și nu cuprinde alte opere inspirate de credință.
- Literatura religioasă include scrieri ale Sfinților Părinți și opere de inspirație teologică.
- Poeziile și imnografia nu fac parte din literatura religioasă, deoarece nu au valoare educativă.
- Citirea *Vieților Sfinților* poate influența pozitiv comportamentul și valorile morale ale credincioșilor.
- Scopul principal al literaturii religioase este doar acela de a relata evenimente istorice, fără implicații spirituale.

3. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și completează spațiile libere cu următorii termeni: *iconografie, frescă, mozaic, arhitectură, literatură religioasă, Evanghelie, biserici de lemn, muzică religioasă, cultură, simboluri teologice*.

a. este arta picturii religioase care redă scene biblice și portrete de sfinți, folosind pentru a transmite mesaje spirituale.

b. În Ortodoxia românească, una dintre formele tradiționale de construcție a lăcașurilor de cult sunt, specifice regiunilor din Transilvania și Maramureș.

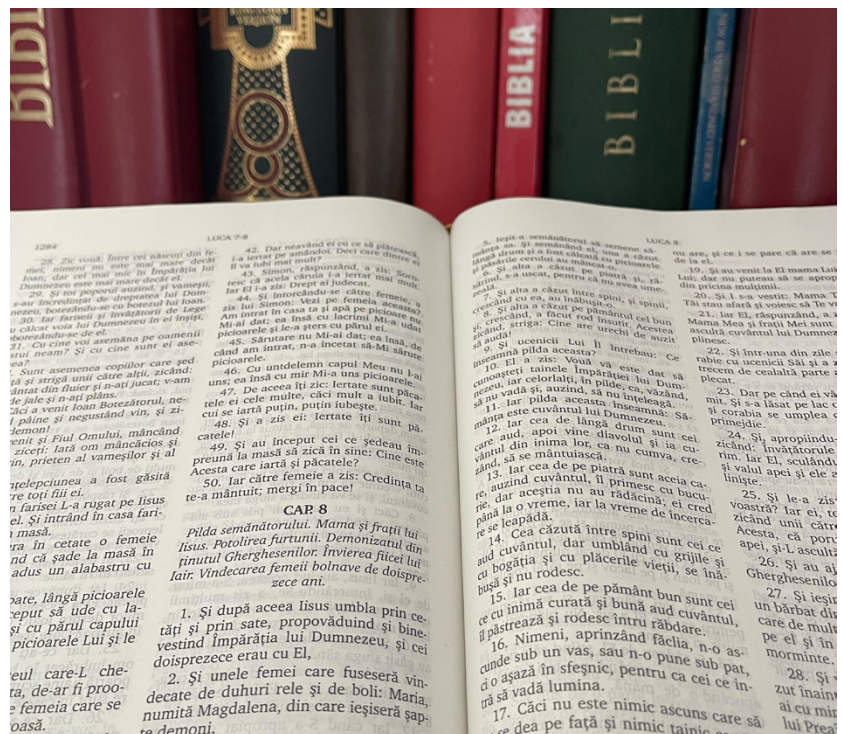
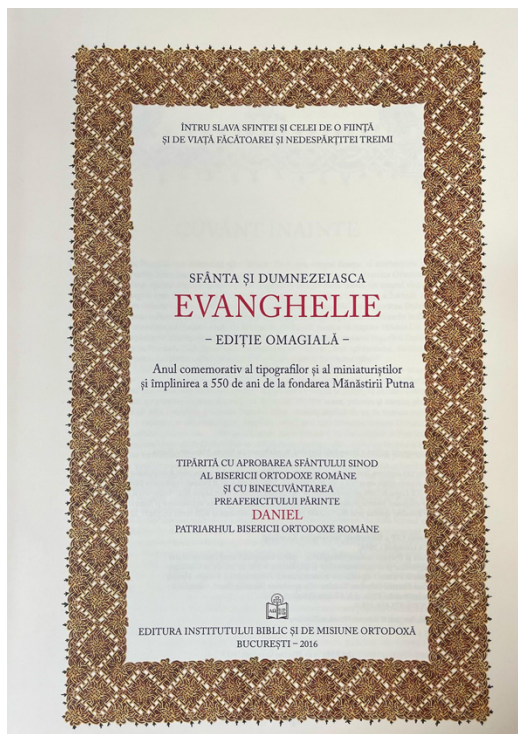
c. reprezintă un stil de decorat bazat pe bucăți mici de piatră colorată sau sticlă, utilizat adesea în biserici pentru a ilustra scene biblice.

d. ocupă un loc central în slujbele creștine, având rolul de a întări credința și de a crea o atmosferă de rugăciune și meditație.

e. cuprinde texte inspirate de credință, având un puternic caracter moralizator și contribuind la dezvoltarea spirituală a cititorilor.

f. În cadrul Sfintei Liturghii, preotul citește din, care conține învățăturile și faptele Mântuitorului.

4. Imaginează-ți că ești un pictor de icoane bizantine. Descrie, în cinci-șase propoziții, procesul de realizare a unei icoane și semnificația simbolică a elementelor utilizate.

Textul Sfintei Scripturi – detaliu

5. Redactează un text argumentativ, de 12–15 rânduri, în care să compari muzica religioasă cu cea laică și să explici importanța muzicii religioase în viața creștinilor.

În redactarea textului, vei ține seama de următoarele aspecte:

- definiția și scopul fiecărui tip de muzică;
- trei diferențe fundamentale între muzica laică și muzica religioasă (mesaj, scop, impact emoțional);
- modul în care muzica religioasă influențează viața spirituală și dezvoltarea personală.

Grilă de evaluare/autoevaluare

Total 1.	1 punct
	0,25 puncte
Total 2.	1 punct
	0,20 puncte
Total 3.	2 puncte
	0,25 puncte
Total 4.	2 puncte
Total 5.	3 puncte
Din oficiu	1 punct
Total puncte	10 puncte
Timp de lucru	45 de minute

Icoana Maicii Domnului
pe un iconostas sculptat în Cruce

Icoana Domnului Iisus Hristos
pe un iconostas sculptat în Cruce

Fișe de autoevaluare și de evaluare

Fișe pentru participarea la activitățile de învățare (se completează la finalul orei)

Autoevaluare				Evaluare realizată de cadrul didactic			
Criterii	Deseori ☆☆☆	Uneori ☆☆	Niciodată ☆	Criterii	Deseori ☆☆☆	Uneori ☆☆	Niciodată ☆
Am fost curios și interesat să învăț lucruri noi.				A fost activ și interesat de lecție.			
Am urmat cu atenție instrucțiunile profesorului.				A respectat cerințele și a lucrat cu responsabilitate.			
Dacă am greșit, am căutat soluții pentru a corecta.				A lucrat bine împreună cu ceilalți colegi.			
Am finalizat activitățile.				Este capabil să ia decizii.			
Mi-am spus părerea și am participat activ la discuții.				A avut idei și le-a susținut cu argumente.			
M-am implicat și am colaborat cu colegii mei.				A tras concluzii pe baza activităților.			

Fișe pentru rezolvarea testelor (se completează la finalul unui test de evaluare)

Autoevaluare				Evaluare realizată de cadrul didactic			
Criterii	Deseori ☆☆☆	Uneori ☆☆	Niciodată ☆	Criterii	Deseori ☆☆☆	Uneori ☆☆	Niciodată ☆
Am reușit să rezolv toate exercițiile!				A lucrat serios și a fost atent la cerințe.			
Rezolvând testul, am învățat ceva nou.				A scris clar și a argumentat corect răspunsurile.			
Am avut dificultăți la rezolvarea itemilor.				A verificat cu atenție ceea ce a scris.			
Aș putea obține rezultate mai bune, dacă				A respectat timpul alocat testului.			
Mă simt bine/foarte bine/am nevoie de ajutor.				Nu a șters sau corectat de multe ori.			

Realizarea investigațiilor (se completează la finalul unei investigații)

Autoevaluare				Evaluare realizată de cadrul didactic			
Criterii	Deseori ☆☆☆	Uneori ☆☆	Niciodată ☆	Criterii	Deseori ☆☆☆	Uneori ☆☆	Niciodată ☆
Am urmat pașii investigației ca un adevărat detectiv!				A urmat toți pașii investigației.			
Am căutat informații și resurse utile.				A avut o atitudine activă și curioasă.			
Am completat fișa de investigație.				A respectat normele de conduită.			
Am folosit echipament adecvat.				A fost atent la detalii și a observat aspecte importante.			
Am finalizat investigația și am tras concluzii.				A finalizat investigația cu succes.			

Întocmirea proiectelor (se completează la finalul realizării unui proiect)

Autoevaluare				Evaluare realizată de cadrul didactic			
Criterii	Deseori ☆☆☆	Uneori ☆☆	Niciodată ☆	Criterii	Deseori ☆☆☆	Uneori ☆☆	Niciodată ☆
Am colaborat bine cu echipa mea! 🤝				A urmat etapele proiectului cu seriozitate.			
M-am implicat activ în toate etapele proiectului.				A lucrat bine în echipă și a comunicat eficient.			
Mi-am realizat sarcinile la timp.				A avut o atitudine pozitivă față de sarcini.			
Am fost creativ și am venit cu idei interesante.				A arătat creativitate și inițiativă.			
Am pregătit o prezentare clară și interesantă.				A finalizat proiectul cu succes.			

Modele de rezolvare itemi

1. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și completează spațiile libere cu următorii termeni: Rusalii, Decalog, Facerea, Ioan Botezătorul.

1. La Rusalii, Duhul Sfânt S-a pogorât asupra apostolilor.
2. Sfântul Ioan Botezătorul a fost cel care l-a botezat pe Iisus Hristos în râul Iordan.
3. Prima carte a Sfintei Scripturi, care relatează creația lumii, se numește Facerea.
4. Porunca „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta” face parte din Decalog.

2. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false, justificând răspunsul.

1. Moise a primit poruncile de la Dumnezeu pe Muntele Tabor. A ☐ / F ☐
2. Botezul Domnului este momentul în care Sfânta Treime Se descoperă explicit. A ☐ / F ☐
3. Rugăciunea Tatăl nostru a fost compusă de apostolul Pavel. A ☐ / F ☐
4. Iubirea aproapelui este o poruncă fundamentală în creștinism. A ☐ / F ☐

Rezolvare:

1. F – Moise a primit poruncile pe Muntele Sinai.
2. A – La Botezul Domnului, Tatăl vorbește din cer, Fiul este botezat, iar Duhul Sfânt Se arată în chip de porumbel.

3. F – *Tatăl nostru* a fost rostit de Iisus Hristos ca model de rugăciune pentru ucenicii Săi.

4. A – Iubirea aproapelui este una dintre cele două mari porunci lăsate de Iisus Hristos (Matei 22, 39).

3. Alege varianta corectă de răspuns. În care dintre următoarele evenimente nu este revelată Sfânta Treime:

- a. Botezul Domnului;
- b. Descoperirea de la Stejarul Mamvri;
- c. Învierea lui Lazăr;
- d. Schimbarea la Față.

Rezolvare: Varianta corectă este c, Învierea lui Lazăr, deoarece Sfânta Treime nu este revelată explicit în acest eveniment.

4. Stabilește corespondența dintre virtuțile creștine din coloana A și personajele biblice din coloana B.

A.	B.
1. Credința	a. Dreptul Iov
2. Iubirea	b. Tatăl fiului risipitor
3. Iertarea	c. Bunul samaritean
4. Răbdarea	d. Avraam care acceptă să-l sacrifice pe Isaac

Rezolvare:

• Credința → Avraam care acceptă să-l sacrifice pe Isaac (1. – d.)

• Iubirea → Bunul samaritean (2. – c.)

• Iertarea → Tatăl fiului risipitor (3. – b.)

• Răbdarea → Dreptul Iov (4. – a.)

5. Citește *Pilda samarineanului milostiv* (Luca 10, 30–37) și răspunde la următoarele întrebări:

a. Cine sunt personajele implicate?

b. Ce mesaj transmite această pildă?

c. Cum se poate aplica această învățătură în viața cotidiană?

Rezolvare:

a. Preotul, levitul, samarineanul, omul rănit.

b. Mesajul este iubirea aproapelui indiferent de origine sau statut.

c. În viața cotidiană, putem ajuta persoanele aflate în nevoie, indiferent cine sunt.

6. Explică, în câteva propoziții, ce înseamnă „Dumnezeu se face cunoscut omului” și oferă un exemplu biblic.

Rezolvare: Dumnezeu Se face cunoscut omului prin revelație, în mod progresiv, atât în Vechiul Testament, cât și în Noul Testament. Un exemplu biblic este momentul în care Dumnezeu Se arată lui Avraam la Stejarul Mamvri (Facerea 18, 1).

7. Descoperă în careu zece cuvinte care reprezintă nume ale unor personaje din Noul Testament. Cuvintele sunt scrise pe orizontală, pe verticală, de sus în jos, de jos în sus, de la stânga la dreapta sau de la dreapta la stânga. După ce le descoperi, scrie-le pe caiet.

Rezolvare:

Ioan, Iisus, Pilat, Ioachim, Petru, Maria, Iuda, Andrei, Iosif, Zaharia.

I	O	A	A	S	U	S	I	I	L
O	X	M	I	H	C	A	O	I	C
A	F	V	R	A	I	R	A	M	E
N	Z	H	A	Q	U	I	W	I	J
T	R	V	H	V	I	E	B	O	K
R	G	V	A	N	U	R	C	S	Z
X	C	X	Z	A	R	D	U	I	V
N	Y	C	B	D	T	N	F	F	T
D	C	B	H	U	E	A	A	M	F
F	T	A	L	I	P	U	P	N	M

Metode de evaluare bazate pe activități practice

I. DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUT OMULUI

Expoziție interactivă: *Căile revelației*

- Elevii vor fi împărțiți în grupe și fiecare grupă va reprezenta o modalitate prin care Dumnezeu Se face cunoscut (de exemplu: prin profeți, prin Iisus Hristos, prin Scriptură, prin creație).
- Fiecare grupă va pregăti o prezentare scurtă și un material vizual (harta cronologică, scenetă, colaj, grafic) pentru a explica celorlalți descoperirea divină.
- Expoziția va fi organizată în clasă, iar fiecare grupă va interacționa cu ceilalți colegi, prezentându-și concluziile.

II. IUBIREA LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSUL OMULUI

Scrisoare către un personaj biblic

- Elevii vor scrie o scrisoare adresată unui personaj biblic care a răspuns chemării lui Dumnezeu (de exemplu: Avraam, Moise, Fecioara Maria).
- În scrisoare, elevii vor reflecta asupra modului în care acest personaj le influențează viața și ce întrebări i-ar adresa despre credință și iubirea divină.
- Scrisoarea poate include și o comparație cu modul în care elevii percep iubirea divină în viața lor.

III. VIAȚA CREȘTINULUI ÎMPREUNĂ CU SEMENII

Joc de rol: *Consilierul spiritual*

- Elevii vor primi câte un scenariu cu o dilemă morală (de exemplu: un coleg care minte, un prieten care se îndepărtează de credință, o situație de nedreptate socială).
- În perechi, unul dintre elevi va juca rolul celui care cere sfatul, iar celălalt va fi „consilierul spiritual” care oferă sfaturi bazate pe principii creștine.
- Discuțiile vor fi prezentate clasei, iar colegii vor analiza și îmbunătăți răspunsurile, bazându-se pe exemple biblice și pe valori morale.

IV. VIAȚA COMUNITĂȚII ȘI SĂRBĂTORILE CREȘTINE

Tribunalul tradițiilor – *Tradiție sau obicei?*

- Clasa va fi împărțită în grupe, iar fiecare grupă va analiza un obicei religios asociat unei sărbători (de exemplu: colindatul de Crăciun, ouăle roșii de Paști, Sfântul Nicolae și darurile).
- Fiecare grupă va trebui să dezbată dacă acest obicei este o tradiție autentică sau un element adăugat ulterior, argumentând cu surse biblice, istorice și teologice.
- Un juriu format din colegi și profesor va evalua argumentele și va decide dacă obiceiul este o tradiție autentică sau nu.

Vindecarea
slăbănogului din
Capernaum

DOMENIUL I: DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUȚ OMULUI

Dumnezeu – sursa vieții și a iubirii

Sfânta Treime se revelează treptat în Vechiul Testament și deplin în Noul Testament

Simbolul de credință = sinteza învățăturii despre Sfânta Treime

Sfânta Liturghie începe și se desfășoară în numele Sfintei Treimi

DOMENIUL AL II-LEA: IUBIREA LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSUL OMULUI

Cuvântul lui Dumnezeu = Lumină pentru oameni

Pilda semănătorului ne arată modurile diferite în care primesc oamenii Cuvântul lui Dumnezeu

Iisus Hristos – Cuvântul întrupat ne învață iubirea, iertarea și puterea credinței

Faptele bune = Lumina lui Iisus Hristos în viața omului

DOMENIUL AL III-LEA: VIAȚA CREȘTINULUI ÎMPREUNĂ CU SEMENII

Viața trebuie trăită cu responsabilitate, conștiință ageră și valori puternice

Creștinismul promovează optimismul ca încredere în Dumnezeu și munca susținută

Adolescența este o perioadă de încercări, dar perseverența duce la reușită

Drogurile, alcoolul și alte dependențe sunt „hoți” ai timpului și ai libertății

DOMENIUL AL IV-LEA: VIAȚA COMUNITĂȚII ȘI SĂRBĂTORILE CREȘTINE

Muzica religioasă întărește credința și înalță sufletul spre Dumnezeu

Sfânta Scriptură reprezintă fundamentul literaturii religioase

Literatura universală și cea română conțin opere care reflectă valorile morale creștine

Arta religioasă are un rol esențial în viața creștinului

1. Folosind metoda „Știu – Vreau să știu – Am învățat”, transcrie pe caiet și completează tabelul următor.

Știu	Vreau să știu	Am învățat
Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu.	Cum poate deveni Cuvântul lumină pentru viața mea.	Cuvântul lui Dumnezeu oferă celui ce îl primește cu credință speranță și sens.
Iisus Hristos este numit „Cuvântul” sau „Logosul”.		
În Sfânta Scriptură, Iisus Hristos este numit „Lumina lumii”.		
Iisus Hristos a făcut minuni în timpul vieții pământești.		
În <i>Pilda semănătorului</i> este vorba despre Cuvântul lui Dumnezeu.		
Rugăciunea îl apropie pe om de Dumnezeu.		

2. Joc didactic: *Plicuri cu întrebări surpriză*

Instrucțiuni de lucru

a. Profesorul pregătește mai multe plicuri în care plasează bilețele cu întrebări sau enunțuri incomplete.

b. Fiecare elev extrage un plic, citește cu voce tare enunțul sau întrebarea și oferă un răspuns clar.

c. Dacă întâmpină dificultăți, poate cere ajutorul unui coleg sau întregii clase.

Exemple de întrebări și enunțuri:

- Ce înseamnă că omul este creat după chipul lui Dumnezeu?

- Cum s-a făcut cunoscută Sfânta Treime în Vechiul Testament? Dă un exemplu.

- Ce învățăm despre Dumnezeu din *Simbolul de credință*?

- Cum este prezentă Sfânta Treime în Sfânta Liturghie?

- Cele trei Persoane ale Sfintei Treimi sunt:, și

- „Să iubești pe tău ca pe tine însuși.” (Matei 22, 39)

- Ce înseamnă pentru tine că iubirea este temelia vieții?

- Cum îți poți arăta dragostea față de Dumnezeu în fiecare zi?

Scena Învierii Domnului Iisus Hristos

Iisus Hristos – Marele Arhiereu

Pridvorul bisericii

3. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și stabilește dacă sunt adevărate sau false.

- Libertatea în sens creștin înseamnă că omul poate să facă orice dorește, fără limite. A ☐ / F ☐
- Viața responsabilă presupune analizarea propriilor comportamente și decizii. A ☐ / F ☐
- Fiul risipitor a fost primit cu dragoste de tatăl său, chiar dacă greșise. A ☐ / F ☐
- Optimismul, în sens creștin, se bazează doar pe gândire pozitivă. A ☐ / F ☐
- Iov este un exemplu de om credincios și răbdător în fața suferinței. A ☐ / F ☐
- O persoană optimistă se resemnează când întâmpină greutăți și nu mai luptă. A ☐ / F ☐
- Prietenii adevărate sunt bazate pe valori pozitive. A ☐ / F ☐
- Inteligența artificială este o provocare ce nu este rea în sine, dacă este folosită responsabil. A ☐ / F ☐
- Samarineanul milostiv este un model de egoism și indiferență. A ☐ / F ☐
- Altruismul și spiritul de echipă sunt atitudini specifice adolescentului creștin. A ☐ / F ☐

4. Redactează un eseu, de 80–100 de cuvinte, cu titlul *Cea mai frumoasă biserică pe care am văzut-o în care:*

- să precizezi cum ai ajuns să vizitezi biserica;
- să menționezi unde se află și cu cine ai fost;
- să descrii elemente care ți-au atras atenția (pictura, arhitectura, liniștea, mirosul de tămâie etc.);
- să exprimi ce ai simțit în timpul petrecut în biserică.

1. Scrie pe caiet litera corespunzătoare variantei corecte de răspuns.

A. Dumnezeu este definit de către Sfântul Ioan Evanghelistul ca:

- a. iubire; c. credință;
- b. dreptate; d. putere.

B. Potrivit Sfintei Scripturi omul a fost creat:

- a. din materie primară;
- b. din curaj și voință;
- c. după chipul lui Dumnezeu;
- d. prin evoluție.

C. Iubirea lui Dumnezeu reflectă:

- a. echilibrul social;
- b. jertfa Fiului Său;
- c. schimbarea vremurilor;
- d. alegerile morale.

D. „Cuvântul lui Dumnezeu” este:

- a. o formulă magică;
- b. un text istoric;
- c. o colecție de legende;
- d. lumină spirituală.

E. Semnificația întrupării lui Iisus Hristos în creștină:

- a. este doar o legendă simbolică;
- b. se reduce la un eveniment istoric;
- c. reprezintă legătura directă dintre om și Dumnezeu;
- d. reflectă o lecție morală.

F. Adevărata libertate creștină presupune:

- a. libertatea materială;
- b. independența absolută;
- c. prioritizarea valorilor;
- d. nepăsarea față de reguli.

G. Dreptul Iov ne oferă drept exemplu:

- a. perseverența în credință;
- b. revanșa divină;
- c. indiferența față de suferință;
- d. izolarea socială.

H. Factorii moderni care pot afecta negativ viața și valorile creștine sunt:

- a. doar tehnologia;
- b. mediul virtual și dependențele;
- c. pierderea tradițiilor;
- d. influențele străine.

I. Benefică pentru sufletul creștin este:

- a. muzica instrumentală;
- b. muzica hip-hop;
- c. muzica populară;
- d. muzica religioasă.

J. Funcția literaturii și artei religioase în viața spirituală a credincioșilor este să:

- a. întărească valorile spirituale;
- b. servească doar ca divertisment;
- c. promoveze concepte seculare;
- d. redea exclusiv repere istorice.

Moment muzical

2. Descoperă intrusul din fiecare serie, apoi alcătuiește câte un enunț cu fiecare dintre termenii rămași:

- Dumnezeu, creație, iubire, răzbunare, mântuire;
- Biblie, predică, ficțiune, Logos, Evanghelie;
- libertate, egoism, responsabilitate, optimism, perseverență;
- internet, muzică religioasă, literatură religioasă, artă religioasă, colinde.

3. Transcrie textul de mai jos pe caiet și completează spațiile libere cu termenii corespunzători dintre: *provocări, perseverența, credința, optimismul, responsabilitate, mediului virtual, libertate*.

Într-o lume modernă, plină de și tentații, creștinii sunt chemați să păstreze și să trăiască în armonie cu valorile creștine. Adevărata nu înseamnă a acționa fără reguli, ci a avea puterea de a alege binele și de a acționa cu În fața influențelor negative ale și a presiunii sociale, un tânăr creștin trebuie să cultive și , transformând obstacolele în oportunități de creștere.

4. Pornind de la citatul următor, realizează un text, de 80–100 de cuvinte, în care să argumentezi ideea că Sfânta Scriptură este o lumină călăuzitoare pentru viața oamenilor.

„Luați în mâini dumnezeieștile cărți și primiți cu râvnă folosul cuprins în ele. Mare este câștigul ce ni-l dau ele! Mai întâi, prin citirea Scripturilor, ni se îmbogățește limba; apoi sufletul se întraripează și se înalță; se luminează cu lumina Soarelui dreptății; scapă totodată de vătămarea gândurilor rele și se bucură de tihnă și liniște multă. Ceea ce este hrana trupei – că pentru menținerea tăriei noastre trupești, aceea este pentru suflet citirea Dumnezeieștilor Scripturi”. (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*)

În redactarea textului, vei avea în vedere:

- să respecti structura textului argumentativ;
- să-ți exprimi opinia cu referire la tema dată;
- să valorifici textul dat și noțiunile învățate la orele de religie în clasa a VIII-a.

Grilă de evaluare/autoevaluare

Total 1.	3 puncte
	a.– j. – 0,3 puncte
Total 2.	1,6 puncte
	• identificarea corectă a intrusului: 0,2 puncte • alcătuirea corectă a enunțului: 0,2 puncte
Total 3.	1,4 puncte
	fiecare cuvânt corect plasat: 0,2 puncte
Total 4.	3 puncte
Din oficiu	1 punct
Total puncte	10 puncte
Timp de lucru	45–50 de minute

Moment de rugăciune

LIVIU VIDICAN-MANCI
IONUȚ CHIRA
BOGDAN-MARIUS NEGREA

RELIGIE

CULTUL ORTODOX

8

CORINT
BOOKS

ISBN: 978-606-088-959-5

9 786060 889595

www.edituracorint.ro

